

eul_wid: okg-df

Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς · Plutarch of Chaeronea

Cato the Younger

Κάτων ὁ Νεώτερος

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Ἀττικίζουσα [Atticizing](#)
Domain: Φιλοσοφία [Philosophy](#)
Format: Πεζός [Prose](#)
Affiliation: [Platonist](#)

- CatMi t 1 ΚΑΤΩΝ Κάτωνι δὲ τὸ μὲν γένος ἀρχὴν ἐπιφανείας ἔλαβε καὶ δόξης ἀπὸ τοῦ προπάππου
Κάτωνος, ἀνδρὸς ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει μάλιστα Ῥωμαίων γενομένου δι' ἀρετὴν, ὥς ἐν τοῖς περὶ
ἐκείνου γέγραπται (Cat.
- CatMi 1 1 Mai. 27, 7). κατελείφθη δὲ γονέων ὀρφανὸς μετ' ἀδελφοῦ Καιπίωνος καὶ Πορκίας ἀδελφῆς ἦν
δὲ καὶ Σερβιλία Κάτωνος ὁμομήτριος ἀδελφή.
- CatMi 1 2 καὶ πάντες οὗτοι παρὰ Λιβίῳ Δρούσῳ τροφὴν καὶ δίαιταν εἶχον, θείῳ μὲν ὄντι τῆς μητρός,
ἄγοντι δὲ τὴν πολιτείαν τότε· καὶ γὰρ εἰπεῖν δεινότατος ἦν, καὶ τᾶλλα σώφρων ἀνὴρ ἐν τοῖς
μάλιστα, καὶ φρονήματος οὐδενὶ Ῥωμαίων ὑφίεμενος. Λέγεται δὲ Κάτων εὐθύς ἐκ παιδίου τῇ
τε φωνῇ καὶ τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς περὶ τὰς παιδίας διατριβαῖς ἥθος ὑποφαίνειν ἄτρεπτον καὶ
ἀπαθὲς καὶ βέβαιον ἐν πᾶσιν. ^[5]
- CatMi 1 4 ἰσχύν τε γὰρ εἶχον αὐτοῦ παρ' ἡλικίαν τελεσιουργὸν αἱ ὁρμαί, καὶ τοῖς κολακεύουσι τραχὺς ὦν
καὶ προσάντης, ἔτι μᾶλλον ἐκράτει τῶν ἐκφοβούντων.
- CatMi 1 5 ἦν δὲ καὶ πρὸς γέλῳτα κομιδῇ δυσκίνητος, ἄχρι μειδιάματος σπανίως τῷ προσώπῳ
διαχεόμενος, καὶ πρὸς ὀργὴν οὐ ταχὺς οὐδ' ὀλισθηρὸς, ὀργισθεὶς δὲ δυσπαραίτητος.
- CatMi 1 6 ὥς οὖν εἰς τὸ μανθάνειν ἦκε, νωθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν καὶ βραδύς, ἀναλαβὼν δὲ κάτοχος καὶ
μνημονικός.
- CatMi 1 7 ὃ δὴ καὶ πέφυκεν ἄλλως, τοὺς μὲν εὐφυεῖς ἀναμνηστικούς μᾶλλον εἶναι, μνημονικούς δὲ τοὺς
μετὰ πόνου καὶ πραγματείας παραδεχομένους· γίνεται γὰρ οἷον ἔγκαυμα τῆς ψυχῆς τῶν
μαθημάτων ἕκαστον.
- CatMi 1 8 ἔοικε δὲ καὶ τὸ δύσπειστον τῷ Κάτωνι ποιεῖν ἐργωδεστέραν τὴν μάθησιν· πάσχειν γάρ τι τὸ
μανθάνειν ἀτεχνῶς ἐστὶ, καὶ τὸ πείθεσθαι ταχὺ τοῖς ἥττον ἀντέχειν δυναμένοις συμβέβηκε.
- CatMi 1 9 διὸ πείθονται μᾶλλον νέοι γερόντων, καὶ νοσοῦντες ὑγιαίνοντων, καὶ ὅλως ἐν οἷς τὸ ἀποροῦν
ἀσθενέστατόν ἐστι, ῥᾶστον τὸ προστιθέμενον.
- CatMi 1 10 τῷ μέντοι παιδαγωγῷ τὸν Κάτωνα πείθεσθαι μὲν λέγουσι καὶ ποιεῖν ἅπαν τὸ προσταττόμενον,
ἐκάστου δὲ τὴν αἰτίαν ἀπαιτεῖν, καὶ τὸ διὰ τί πυνθάνεσθαι· καὶ γὰρ ἦν χαρίεις ὁ παιδαγωγὸς
αὐτοῦ, καὶ λόγον ἔχων τοῦ κονδύλου προχειρότερον, ὄνομα Σαρπηδών. Ἐτι δὲ παιδὸς τοῦ
Κάτωνος ὄντος, ἔπραττον οἱ σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων ὅπως μεθέξουσι τῆς ἐν Ῥώμῃ πολιτείας·

καί τις Πομπαίδιος Σίλλων, ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ μέγιστον ἔχων ἀξίωμα, τοῦ δὲ Δρούσου φίλος, κατέλυσε παρ' αὐτῷ πλείονας ἡμέρας, ἐν αἷς γεγωνὼς τοῖς παιδίοις συνήθης, „ἄγ“ εἶπεν „ὅπως ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεσθε τοῦ θεοῦ συναγωνίσασθαι περὶ τῆς πολιτείας.

CatMi 2 3 “ ὁ μὲν οὖν Καιπίων διαμειδιάσας ἐπένευσεν, τοῦ δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἀποκριναμένου καὶ βλέποντος εἰς τοὺς ξένους ἀτενὲς καὶ βλοσυρόν, ὁ Πομπαίδιος „σὺ δ’“ εἶπεν „ἡμῖν ὦ νεανία τί λέγεις; οὐχ οἷος εἶ τοῖς ξένοις συλλαμβάνεσθαι πρὸς τὸν θεῖον ὥσπερ ὁ ἀδελφός;“ μὴ φθεγγομένου δὲ τοῦ Κάτωνος, ἀλλὰ τῇ σιωπῇ καὶ τῷ προσώπῳ δοκοῦντος ἀπολέγεσθαι τὴν δέησιν, ἀράμενος αὐτὸν ὁ Πομπαίδιος ὑπὲρ θυρίδος ὡς ἀφήσων, ὁμολογεῖν ἐκέλευεν, ἢ ῥίψειν ἔφασκεν, ἅμα τῇ τε φωνῇ τραχυτέρᾳ χρώμενος, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπηρτημένον τὸ σῶμα πολλάκις ὑπὲρ τῆς θυρίδος κραδαίνων. ^[5]

CatMi 2 5 ἐπεὶ δὲ πολὺν χρόνον οὕτω διεκαρτέρησεν ὁ Κάτων ἀνέκκλητος καὶ ἀδεής, καταθέμενος αὐτὸν ὁ Πομπαίδιος ἡσυχῇ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν· „οἷον εὐτύχημα τῆς Ἰταλίας ὃ <τι> παῖς οὗτός ἐστιν· εἰ δ’ ἀνὴρ ἦν, μίαν οὐκ ἂν οἶμαι ψῆφον ἡμῖν ἐν τῷ δήμῳ γενέσθαι.“ Πάλιν δὲ συγγενοῦς τινος ἐν γενεθλίοις καλέσαντος ἐπὶ δείπνον ἄλλους τε παῖδας καὶ τοὺς περὶ Κάτωνα, σχολὴν ἄγοντες ἐν τινὶ μέρει τῆς οἰκίας ἔπαιζον αὐτοὶ καθ’ ἑαυτοὺς ἀναμειγμένοι νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι, τὸ δὲ παιζόμενον ἦν δίκαι καὶ κατηγορίαι καὶ ἀγωγαὶ τῶν ἀλίσκομένων.

CatMi 2 7 εἷς οὖν τῶν ἐαλωκότων παίδων εὐπρεπὴς τὴν ὄψιν ὑπὸ πρεσβυτέρου παιδὸς ἀχθεὶς εἷς τι δωμάτιον καὶ εἰρχθεὶς, ἐπεκαλεῖτο τὸν Κάτωνα. ταχὺ δὴ τὸ γινόμενον συνεῖς ἦκεν ἐπὶ τὰς θύρας ὁ Κάτων, καὶ διωσάμενος τοὺς προεστῶτας καὶ διακωλύοντας, ἐξήγαγε τὸν παῖδα, καὶ μετ’ ὀργῆς ἔχων ἀπῆλθεν οἴκαδε, καὶ παῖδες ἕτεροι συνηκολούθησαν.

CatMi 3 1 Οὕτω δ’ ἦν περιβόητος ὥστ’ ἐπεὶ Σύλλας τὴν παιδικὴν καὶ ἱερὰν ἵπποδρομίαν ἦν καλοῦσι Τροίαν ἐπὶ θεᾷ διδάσκων, καὶ συναγαγὼν τοὺς εὐγενεῖς παῖδας, ἀπέδειξεν ἡγεμόνας δύο, τὸν μὲν ἕτερον οἱ παῖδες ἐδέξαντο διὰ τὴν μητέρα, Μετέλλης γὰρ ἦν υἱὸς τῆς Σύλλα γυναικός, τὸν δ’ ἕτερον, ἀδελφιδοῦν ὄντα Πομπηίου, Σέξτον, οὐκ εἶων οὐδ’ ἐβούλοντο μελετᾶν οὐδ’ ἔπεσθαι, πυνθανομένου δὲ τοῦ Σύλλα τίνα βούλοιντο πάντες ἐβόησαν „Κάτωνα,“ [καί] ὃ τε Σέξτος αὐτὸς εἷξας παρῆκεν ὡς κρεῖττονι τὴν φιλοτιμίαν. ^[5]

CatMi 3 3 Ἔτυχεν δὲ καὶ φίλος ὢν ὁ Σύλλας πατρικὸς αὐτοῖς, καί ποτε προσηγάγετο καὶ προσωμίλησεν, ὀλίγοις πάνυ νέμων τὴν τοιαύτην φιλοφροσύνην διὰ βάρους καὶ ὄγκον ἧς εἶχεν ἀρχῆς καὶ δυνάμεως.

CatMi 3 4 μέγα δὴ ποιούμενος ὁ Σαρπηδὼν τοῦτο πρὸς τιμὴν ἅμα καὶ ἀσφάλειαν, ἤγεν ἀσπασόμενον τὸν Κάτωνα συνεχῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σύλλα, μηδὲν τότε προσιδεῖν ἀσεβῶν χώρου διαφέρουσιν ὑπὸ πλήθους τῶν ἀγομένων καὶ στρεβλουμένων.

CatMi 3 5 ἦν μὲν οὖν ἔτος ἐκεῖνο τῷ Κάτῳ τεσσαρεσκαίδεκατον· ἰδὼν δὲ κεφαλὰς ἀνδρῶν ἐπιφανῶν λεγομένων ἐκκομιζόμενας, καὶ κρύφα τοὺς παρόντας ἐπιστένοντας, ἠρώτησε τὸν παιδαγωγόν, ὃ τι δὴ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον οὐδεὶς ἀποκτίννυσιν.

CatMi 3 6 εἰπόντος δ’ ἐκείνου „φοβοῦνται γὰρ αὐτὸν ὦ παῖ μᾶλλον ἢ μισοῦσι,“ „τί οὖν“ εἶπεν „οὐκ ἐμοὶ ξίφος ἔδωκας, ἵν’ αὐτὸν ἀνελὼν ἀπήλλαξαι δουλείας τὴν πατρίδα;“ τοῦτον τὸν λόγον ἀκούσας ὁ Σαρπηδὼν, ἅμα δὲ καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πιμπλάμενον ὀργῆς καὶ μένους κατιδὼν, οὕτως ἔδειξεν, ὥστε τὸ λοιπὸν ἤδη προσέχειν ἀκριβῶς καὶ παραφυλάττειν, μή τι τολμήσῃ παραβολώτερον.

CatMi 3 8 Ἔτι μὲν οὖν παιδάριον ὢν μικρόν, ἀπεκρίνατο τοῖς ἐρωτῶσι τίνα φιλεῖ μάλιστα, τὸν ἀδελφόν· τίνα δεύτερον, ὁμοίως τὸν ἀδελφόν, καὶ τρίτον, ἄχρι οὗ πολλάκις λέγοντος ἀπεῖπεν ὁ ἐρωτῶν.

CatMi 3 9

γενόμενος δ' ἐν ἡλικίᾳ, μᾶλλον ἐβεβαίον τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὐνοίαν. ἔτη γὰρ εἴκοσι γεγρονώς, χωρὶς Καιπίωνος οὐκ ἐδείπνησεν, οὐκ ἀπεδήμησεν, εἰς ἀγορὰν οὐ προῆλθε. μύρον δ' ἐκείνου λαμβάνοντος, αὐτὸς παρητεῖτο, καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὴν δίαιταν ἦν ἀκριβὴς καὶ σύντονος.

CatMi 3 10 ὁ γοῦν Καιπίων ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ μετριότητι θαυμαζόμενος, ὡμολόγει τοιοῦτος εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλους ἐξεταζόμενος, „ἀλλ' ὅταν“ ἔφη „παρὰ τὸν Κάτωνος βίον παραβάλλω τὸν ἐμόν, οὐδὲν ἐμαυτῷ φαίνομαι Σιττίου διαφέρειν,“ τῶν ἐπὶ τρυφῇ τινα καὶ μαλακίᾳ περιβοήτων ὀνομάσας. Ὁ δὲ Κάτων ἐπειδὴ τὴν ἱερωσύνην ἔλαβε τοῦ Ἀπόλλωνος, μετοικήσας καὶ νειμάμενος μοῖραν τῶν πατρῶων, ἑκατὸν εἴκοσι ταλάντων γενομένην, τὴν μὲν δίαιταν ἔτι μᾶλλον συνέστειλεν, Ἀντίπατρον δὲ Τύριον τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλοσόφων προσεταιρισάμενος, τοῖς ἠθικοῖς μάλιστα καὶ πολιτικοῖς ἐνεφύετο δόγμασι, περὶ πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ὥσπερ ἐπιπνοίᾳ τινὶ κατάσχετος γεγρονώς, διαφόρως δὲ τοῦ καλοῦ τὸ περὶ τὴν δικαιοσύνην ἀτενὲς καὶ ἄκαμπτον εἰς ἐπιείκειαν ἢ χάριν ὑπερηγαπηκώς. ^[5]

CatMi 4 3 Ὅσκει δὲ καὶ τὸν ὀργανικὸν εἰς πλήθῃ λόγον, ἀξιῶν ὥσπερ ἐν πόλει μεγάλῃ τῇ πολιτικῇ φιλοσοφίᾳ καὶ μάχιμον εἶναι τι παρατρεφόμενον.

CatMi 4 4 οὐ μέντοι μεθ' ἐτέρων ἐποιεῖτο τὰς μελέτας, οὐδ' ἠκροάσατο λέγοντος οὐδεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τινα τῶν ἐταίρων εἰπόντα „μέμφονται σου Κάτων οἱ ἄνθρωποι τὴν σιωπὴν“, „μόνον“ ἔφη „μὴ τὸν βίον. ἄρξομαι δὲ λέγειν, ὅταν μὴ μέλλω λέγειν ἄξια σιωπῆς.“ Ἡ δὲ καλουμένη Πορκία βασιλικὴ τιμητικὸν ἦν ἀνάθημα τοῦ παλαιοῦ Κάτωνος. ^[5]

CatMi 5 1 εἰωθότες οὖν ἐκεῖ χρηματίζεον οἱ δήμαρχοι, καὶ κίονος τοῖς δίφροις ἐμποδῶν εἶναι δοκοῦντος, ἔγνωσαν ὑφελεῖν αὐτὸν ἢ μεταστῆσαι. τοῦτο Κάτωνα πρῶτον εἰς ἀγορὰν ἄκοντα προήγαγεν· ἀντέστη γὰρ αὐτοῖς, καὶ πείραν ἅμα τοῦ λόγου καὶ τοῦ φρονήματος δούς, ἐθαυμάσθη.

CatMi 5 3 καὶ γὰρ ὁ λόγος νεαρὸν μὲν οὐδὲν οὐδὲ κομψὸν εἶχεν, ἀλλ' ἦν ὀρθίος καὶ περιπαθὴς καὶ τραχύς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χάρις ἀγωγὸς ἀκοῆς ἐπέτρεχε τῇ τραχύτητι τῶν νοημάτων, καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ καταμειγνύμενον ἡδονὴν τινα καὶ μειδίαμα τῷ σεμνῷ παρεῖχεν οὐκ ἀπάνθρωπον.

CatMi 5 4 ἡ δὲ φωνὴ μεγέθει μὲν <ῆν> ἀποχρῶσα καὶ διαρκὴς εἰς τοσοῦτον ἐξικέσθαι δῆμον, ἰσχὺν δὲ καὶ τόνον ἄρρηκτον εἶχε καὶ ἄτρυτον· ἡμέραν γὰρ ὅλην εἰπὼν πολλάκις οὐκ ἀπηγόρευσε.

CatMi 5 5 τότε δ' οὖν κρατήσας τῆς δίκης, πάλιν ἑαυτὸν εἰς τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ἄσκησιν συνέστειλε. Καὶ διεπόνει τὸ σῶμα γυμνασίοις ἐνεργοῖς, ἐθιζόμενος ἀνέχεσθαι καὶ καύματα καὶ νιφετὸν ἀκαλύπτῳ κεφαλῇ, καὶ βαδίζειν ἐν ταῖς ὁδοῖς πᾶσαν ὥραν ἄτερ ὀχήματος.

CatMi 5 7 τῶν δὲ φίλων οἱ συνεκδημοῦντες ἵπποις ἐχρῶντο, καὶ πολλάκις ἐκάστῳ παρέβαλλεν ὁ Κάτων ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος, περιπατῶν αὐτὸς ὄχουμένων.

CatMi 5 8 θαυμαστῇ δὲ καὶ παρὰ τὰς νόσους ὑπομονῇ μετ' ἐγκρατείας ἐχρῆτο· πυρέττων γὰρ μόνος ἐφ' ἑαυτοῦ διημέρευε μηδένα προσιέμενος, ἄχρι οὗ βέβαιον αἴσθοιτο ῥαστώνην καὶ μεταβολὴν τοῦ νοσήματος. Ἐν δὲ τοῖς δείπνοις ἐκληροῦτο περὶ τῶν μερίδων· εἰ δ' ἀπολάχοι, πρῶτον αἴρειν τῶν φίλων κελευόντων, ἔλεγε μὴ καλῶς ἔχειν ἀκούσης τῆς Ἀφροδίτης.

CatMi 6 2 καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἅπαξ ἐπιπιὼν [ἐπὶ τὸ δείπνον] ἀνέλυε, προϊόντι δὲ τῷ χρόνῳ μάλιστα προσίετο <τὸ> πίνειν, ὥστε πολλάκις ἐν οἴνῳ διάγειν εἰς ὄρθρον.

CatMi 6 3 αἰτίαν δ' ἔλεγον οἱ φίλοι τούτου τὴν πολιτείαν καὶ τὰ δημόσια πράγματα, πρὸς οἷς ὅλας τὸν Κάτωνα τὰς ἡμέρας ὄντα, καὶ κωλυόμενον φιλολογεῖν, νύκτωρ καὶ παρὰ πότον συγγίνεσθαι τοῖς φιλοσόφοις.

CatMi 6 4 διὸ καὶ Μεμμίου τινὸς ἐν συλλόγῳ φήσαντος ὅλας τὸν Κάτωνα μεθύσκεσθαι τὰς νύκτας, ὑπολαβὼν ὁ Κικέρων „ἐκεῖνο δ' οὐ λέγεις“ εἶπεν „ὅτι καὶ τὰς ἡμέρας ὅλας κυβεύει,“ καθόλου

δὲ τοῖς τότε βίοις καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὁ Κάτων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν οἰόμενος δεῖν βαδίζειν, ὥς οὔσι φαύλοις καὶ μεγάλης δεομένοις μεταβολῆς, ἐπεὶ πορφύραν ἐώρα τὴν κατακόρως ἐρυθρὰν καὶ ὀξεῖαν ἀγαπωμένην, αὐτὸς ἐφόρει τὴν μέλαιναν.

CatMi 6 6 πολλάκις δ' ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων εἰς τὸ δημόσιον προήει μετ' ἄριστον, οὐ δόξαν ἐκ ταύτης τῆς καινότητος θηρώμενος, ἀλλ' ἐθίζων ἑαυτὸν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνεσθαι μόνοις, τῶν δ' ἄλλως ἀδόξων καταφρονεῖν.

CatMi 6 7 καὶ κληρονομίαν δ' αὐτῷ προσγενομένην ἀνεψιοῦ Κάτωνος ἑκατὸν ταλάντων εἰς ἀργύριον συναγαγὼν, παρεῖχεν ἄνευ τόκων χρῆσθαι τῷ δεομένῳ τῶν φίλων· ἔνιοι δὲ καὶ χωρία καὶ θεράποντας αὐτοῦ διδόντος καὶ βεβαιοῦντος ὑπέθεντο πρὸς τὸ δημόσιον. Ἐπεὶ δ' ὥραν ὥετο πρὸς γάμον ἔχειν, οὐδεμιᾶ γυναικὶ συνεληλυθώς, ἡρμόσατο Λεπίδαν, πρότερον μὲν ἐγγυηθεῖσαν Σκιπίωνι Μετέλλῳ, τότε δ' ἀπειπαμένου τοῦ Σκιπίωνος καὶ τῆς ἐγγύης λυθείσης σχολάζουσιν.

CatMi 7 1 οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸ τοῦ γάμου μεταμεληθεὶς πάλιν ὁ Σκιπίων καὶ πάντα ποιήσας ἔλαβε τὴν κόρην.

CatMi 7 2 ὁ δὲ Κάτων σφόδρα παροξυνθεὶς καὶ διακαεῖς, ἐπεχείρησε μὲν ἐπεξελθεῖν διὰ δίκης, ὥς δ' οἱ φίλοι τοῦτ' ἐκώλυσαν, ὀργῇ καὶ νεότητι τρέψας ἑαυτὸν εἰς ἰάμβους, πολλὰ τὸν Σκιπίωνα καθύβρισε, τῷ πικρῷ προσχρησάμενος τοῦ Ἀρχιλόχου, τὸ δ' ἀκόλαστον ἀφείς καὶ παιδαριῶδες.

CatMi 7 3 ἔγχετο δ' Ἀτιλίαν Σερρανοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτη πρώτη συνῆλθεν, οὐ μόνη δέ, καθάπερ Λαίλιος ὁ Σκιπίωνος ἐταῖρος· ἀλλ' εὐτυχέστερος ἐκεῖνος, ἐν πολλοῖς οἷς ἐβίωσε χρόνοις μίαν ἦν ἔγχετο ἐξ ἀρχῆς γνούς γυναῖκα. Τοῦ δὲ δουλικοῦ πολέμου συνεστῶτος, ὃν Σπαρτάκειον ἐκάλουν, Γέλλιος μὲν ἐστρατήγει, Κάτων δὲ τῆς στρατείας μετεῖχεν ἐθελοντῆς διὰ τὸν ἀδελφόν· ἐχιλιάρχει γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Καιπίων.

CatMi 8 2 καὶ χρήσασθαι μὲν εἰς ὅσον ἐβούλετο τῇ προθυμίᾳ καὶ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς οὐχ ὑπῆρξεν αὐτῷ διὰ τὸ μὴ καλῶς στρατηγεῖσθαι τὸν πόλεμον, ἄλλως δὲ παρὰ πολλὴν μαλακίαν καὶ τρυφήν τῶν ἐκεῖ στρατευομένων ἐπιδεικνύμενος εὐταξίαν καὶ [ἀναγκαίαν] ἀνδρίαν καὶ τὸ θαρραλέον ἐν πᾶσι καὶ ξυνετόν, ἐδόκει μὴτὲν ἀποδεῖν τοῦ παλαιοῦ Κάτωνος.^[5]

CatMi 8 3 ὁ δὲ Γέλλιος ἀριστεῖα καὶ τιμὰς αὐτῷ διαπρεπεῖς ἔγραψεν, ἃς ἐκεῖνος οὐκ ἔλαβεν οὐδὲ προσήκατο, φήσας ἄξιον μὴτὲν εἰργάσθαι τιμῶν. Ἐκ τε δὴ τούτων ἀλλόκοτος ἐδόκει, καὶ νόμου γραφέντος ὅπως τοῖς παραγγέλλουσιν εἰς ἀρχὴν ὀνοματολόγοι μὴ παρῶσι, χιλιarchίαν μετιῶν μόνος ἐπεΐθετο τῷ νόμῳ, καὶ δι' αὐτοῦ ποιησάμενος ἔργον ἀσπάζεσθαι καὶ προσαγορεύειν τοὺς ἐντυχάνοντας, οὐδ' αὐτοῖς ἀνεπαχθῆς ἦν τοῖς ἐπαινοῦσιν, ὅσον μᾶλλον ἐνόουν τὸ καλὸν ὧν ἐπετήδευε, τὸ δυσμίμητον αὐτῶν βαρυνόμενοις.

CatMi 9 1 Ἀποδειχθεὶς δὲ χιλιάρχος, εἰς Μακεδονίαν ἐπέμεπετο πρὸς Ῥούβριον τὸν στρατηγόν. ἔνθα δὲ λέγεται, τῆς γυναικὸς ἀχθομένης καὶ δακρυούσης, ἕνα τῶν φίλων τοῦ Κάτωνος Μουνάτιον εἶπεῖν· „ὦ Ἀτιλία θάρσει· τοῦτον ἐγὼ σοι φυλάξω.“ „πάνυ μὲν οὖν,“ φάναι τὸν Κάτωνα, καὶ προελθόντων μιᾶς ἡμέρας ὁδόν, εὐθὺς εἶπεῖν μετὰ τὸ δεῖπνον· „ἄγ' ὅπως ὦ Μουνάτιε τῇ Ἀτιλίᾳ τὴν ὑπόσχεσιν ἐμπεδώσεις, μήθ' ἡμέρας ἐμοῦ μήτε νυκτὸς ἀφιστάμενος.

CatMi 9 3 “ ἐκ δὲ τούτου δύο κλίνας εἰς ταῦτὸ δωμάτιον ἐκέλευσε τίθεσθαι καὶ τὸν Μουνάτιον οὕτως αἰεὶ καθεύδειν, μετὰ παιδιᾶς φυλασσόμενον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος.

CatMi 9 4 εἶποντο δ' αὐτῷ πεντεκαίδεκα μὲν οἰκέται, δύο δ' ἀπελεύθεροι, φίλοι δὲ τέσσαρες, ὧν ὀχουμένων ἵπποις, αὐτὸς αἰεὶ περιπατῶν ἐκάστῳ παρέβαλλεν ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος. ἐπεὶ δ' ἦκεν εἰς τὸ στρατόπεδον, πλειόνων ταγμάτων ὄντων ἐνδὸς ἄρχων ἀποδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, τῆς μὲν ἰδίας ἀρετῆς μιᾶς οὔσης μικρὸν ἔργον ἡγεῖτο καὶ οὐ βασιλικὸν τὴν ἐπίδειξιν, αὐτῷ δὲ ποιῆσαι τοὺς ἀρχομένους ὁμοίους μάλιστα φιλοτιμούμενος, οὐ τὸν φόβον

ἀφεῖλε τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ προσέθηκε τὸν λόγον· ὥς πείθων περὶ ἐκάστου καὶ διδάσκων, ἐπομένης τιμῆς καὶ κολάσεως, χαλεπὸν ἦν εἰπεῖν, πότερον εἰρηνικοὺς μᾶλλον ἢ πολεμικοὺς, καὶ προθυμοτέρους ἢ δικαιότερους παρεσκεύασε τοὺς ἄνδρας· οὕτως ἐφαίνοντο φοβεροὶ μὲν τοῖς πολεμίοις, ἡμεροὶ δὲ τοῖς συμμάχοις, ἄτολμοι δὲ πρὸς τὸ ἀδικεῖν, φιλότιμοι δὲ πρὸς τοὺς ἐπαίνους.

CatMi 9 8 οὗ δ' ἦκιστα Κάτων ἐπεμελήθη, τοῦτο πλεῖστον ὑπῆρχεν αὐτῷ, καὶ δόξα καὶ χάρις καὶ ὑπερβάλλουσα τιμὴ καὶ φιλοφροσύνη παρὰ τῶν στρατιωτῶν.

CatMi 9 9 ἃ γὰρ ἑτέροις ἐπέταττεν, ἐκουσίως διαπονῶν, καὶ στολὴν μὲν καὶ δίαίταν καὶ πορείαν ἐκείνοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἄρχουσιν ὁμοιούμενος, ἦθει δὲ καὶ φρονήματι καὶ λόγῳ πάντας ὑπεραίρων τοὺς αὐτοκράτορας καὶ στρατηγοὺς προσαγορευομένους, ἔλαθε διὰ τούτων ἅμα τὴν πρὸς αὐτὸν εὖνοιαν <έν> εργασάμενος τοῖς ἀνδράσιν.

CatMi 9 10 ἀρετῆς γὰρ ἀληθινὸς οὐκ ἐγγίνεται ζῆλος ἢ δι' ἄκρας τοῦ παραδιδόντος εὐνοίας καὶ τιμῆς· οἱ δ' ἄνευ τοῦ φιλεῖν ἐπαινοῦντες τοὺς ἀγαθοὺς αἰδοῦνται <μὲν> τὴν δόξαν αὐτῶν, οὐ θαυμάζουσι δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲ μιμοῦνται. Πυθόμενος δ' Ἀθηνόδωρον τὸν ἐπικαλούμενον Κορδυλίωνα, μεγάλην ἔξιν ἐν τοῖς Στωϊκοῖς λόγοις ἔχοντα, διατρίβειν περὶ Πέργαμον, ἥδη γηραιὸν ὄντα, καὶ πάσαις ἐρρωμενέστατα ταῖς ἡγεμονικαῖς καὶ βασιλικαῖς συνηθείαις καὶ φιλίαις διαμεμαχημένον, οὐδὲν ὥετο πέμπων καὶ γράφων περαίνειν πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἔχων παρὰ τοῦ νόμου δεδομένην ἀποδημίαν δυεῖν μηνῶν, ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τὸν ἄνδρα, πιστεύων τοῖς ἐν αὐτῷ καλοῖς μὴ ἀτυχῆσειν τῆς ἄγρας.

CatMi 10 3 συγγενόμενος δὲ καὶ καταγωνισάμενος καὶ μεταστήσας ἐκ τῆς προαιρέσεως αὐτόν, ἦκεν ἄγων εἰς τὸ στρατόπεδον περιχαρὲς καὶ μεγαλοφρονῶν, ὥς τι κάλλιον ἡρηκῶς καὶ λαμπρότερον, ὧν Πομπήϊος τότε καὶ Λεύκολλος ἐθνῶν καὶ βασιλείων κατεστρέφοντο, σὺν ὅπλοις περιϊόντες. Ἔτι δ' αὐτοῦ περὶ τὴν στρατείαν ὄντος, ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν Ἀσίαν βαδίζων ἐνόσησε περὶ Θράκην ἐν Αἴνῳ. ^[5]

CatMi 11 2 καὶ γράμματα μὲν εὐθὺς ἦκε πρὸς τὸν Κάτων· χειμῶνος δὲ πολλοῦ κατέχοντος τὴν θάλατταν, καὶ νεῶς ἱκανῆς μεγέθει μὴ παρούσης, εἰς μικρὰν ὀλκάδα μόνον δύο φίλους καὶ τρεῖς οἰκέτας παραλαβὼν, ἐκ Θεσσαλονίκης ἀνήχθη· καὶ παρ' οὐδὲν ἐλθὼν καταποντωθῆναι, τύχη τινὶ παραλόγῳ σωθεὶς ἄρτι τεθνηκότος τοῦ Καιπίωνος, ἐμπαθέστερον ἔδοξεν ἢ φιλοσοφώτερον ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, οὐ μόνον κλαυθμοῖς καὶ περιπτύξεσι τοῦ νεκροῦ καὶ βαρύτητι λύπης, ἀλλὰ καὶ δαπάνῃ περὶ τὴν ταφὴν καὶ πραγματείαις, θυμιαμάτων καὶ ἱματίων πολυτελῶν συγκατακαέντων, καὶ μνήματος ξεστοῦ λίθων Θασίων ἀπὸ ταλάντων ὀκτὼ κατασκευασθέντος ἐν τῇ Αἰνίῳ ἀγορᾷ. ^[5]

CatMi 11 4 ταῦτα γὰρ [ἔνιοι] ἐσυκοφάντουν πρὸς τὴν ἄλλην ἀτυφίαν τοῦ Κάτωνος, οὐ καθορῶντες ὅσον ἐν τῷ πρὸς ἡδονὰς καὶ φόβους καὶ δεήσεις ἀναισχύντους ἀγνάμπτῳ καὶ στερεῶ τῷ ἀνδρὸς τὸ ἡμέρον ἐνῆν καὶ φιλόστοργον.

CatMi 11 5 εἰς δὲ ταῦτα καὶ πόλεις αὐτῷ καὶ δυνάσται πολλὰ κατὰ τιμὴν τοῦ τεθνεῶτος ἔπεμπον, ὧν ἐκεῖνος χρήματα μὲν παρ' οὐδενὸς ἐδέξατο, θυμιάματα δὲ καὶ κόσμον ἐλάμβανε, <τὴν> τιμὴν ἀποδιδούς τοῖς πέμπουσι.

CatMi 11 6 τῆς δὲ κληρονομίας εἰς αὐτόν τε καὶ τὸ θυγάτριον τοῦ Καιπίωνος ἡκούσης, οὐθὲν ὧν ἀνάλωσε περὶ τὸν τάφον ἀπήτησεν ἐν τῇ νεμήσει.

CatMi 11 7 καὶ ταῦτα πράξαντος αὐτοῦ καὶ παθόντος ἦν ὁ γράψας, ὅτι κοσκίνῳ τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ μετέβαλε καὶ διήθησε, χρυσίον ζητῶν κατακεκαυμένον.

CatMi 11 8 οὕτως οὐ τῷ ξίφει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ γραφείῳ τὸ ἀνυπεύθυνον καὶ ἀνυπόδικον <δι> ἐπίστευσεν. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ στρατεία τῷ Κάτωνι, προεπέμφθη <μὲν> οὐκ εὐχαῖς, ὁ

κοινόν ἐστιν, οὐδ' ἐπαίνοις, ἀλλὰ δάκρυσι καὶ περιβολαῖς ἀπλήστοις, ὑποτιθέντων τὰ ἱμάτια τοῖς ποσὶν ἢ βαδίζοι, καὶ καταφιλοῦντων τὰς χεῖρας, ἃ τῶν αὐτοκρατόρων ὀλίγοις μόλις ἐποιοῦν οἱ τότε Ῥωμαῖοι.

CatMi 12 2 Βουλευθεὶς δὲ πρὸ τοῦ πολιτεῖα προσελθεῖν ἅμα μὲν πλανηθῆναι καθ' ἱστορίαν τῆς Ἀσίας καὶ γενέσθαι θεατῆς ἡθῶν καὶ βίων καὶ δυνάμεως τῆς περὶ ἐκάστην ἐπαρχίαν, ἅμα δὲ τῷ Γαλάτῃ Δηϊοτάρῳ, διὰ ξενίαν καὶ φιλίαν πατρῶαν δεομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, μὴ ἀχαριστῆσαι, τοῦτον τὸν τρόπον ἐποιεῖτο τὴν ἀποδημίαν.

CatMi 12 3 προῦπεμπεν ἅμ' ἡμέρᾳ τὸν ἀρτοποιὸν καὶ τὸν μάγειρον, ὅπου καταλύσειν ἔμελλεν. οἱ δὲ πάνυ κοσμίως καὶ μεθ' ἡσυχίας εἰσελθόντες ἂν εἰς τὴν πόλιν, εἰ μηδεὶς τύχοι τῷ Κάτῳ φίλος ὢν αὐτόθι πατρῷος ἢ γινώριμος, ἐν πανδοκείῳ τὴν ὑποδοχὴν αὐτῷ παρεσκεύαζον, ἐνοχλοῦντες οὐδενὶ πανδοκείου δὲ μὴ ὄντος, οὕτως πρὸς τοὺς ἄρχοντας τραπόμενοι ξενίαν ἐλάμβανον, ἀγαπῶντες τὴν δοθεῖσαν.

CatMi 12 5 πολλάκις δ' ἀπιστούμενοι καὶ περιορώμενοι διὰ τὸ μὴ θορύβῳ μηδ' ἀπειλῇ ταῦτα πράσσειν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἄπρακτοι κατελαμβάνοντο, καὶ μᾶλλον αὐτὸς ὀφθεὶς ὠλιγωρεῖτο, καὶ παρεῖχεν ἐπὶ τῶν φορτίων σιωπῇ καθεζόμενος ὑπόνοιαν ἀνθρώπου ταπεινοῦ καὶ περιδεοῦς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ προσκαλούμενος αὐτοὺς εἰώθει λέγειν· „ὦ μοχθηροί, μεταβάλεσθε ταύτης τῆς κακοξενίας.“ [5]

CatMi 12 6 οὐ πάντες ὑμῖν ἀφίζονται Κάτῳ. ἀμβλύνετε ταῖς φιλοφροσύναις τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, δεομένων προφάσεως ἵνα βίᾳ λαμβάνωσιν, ὥς παρ' ἐκόντων μὴ τυγχάνοντες.“ Ἐν δὲ Συρίᾳ καὶ γελοῖόν τι λέγεται παθεῖν.

CatMi 13 1 βαδίζων γὰρ εἰς Ἀντιόχειαν, εἶδε περὶ τὰς πύλας ἕξω πλῆθος ἀνθρώπων ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ παρακεκριμένων, ἐν οἷς ἔφηβοι μὲν χωρὶς ἐν χλαμύσι καὶ παῖδες ἐτέρωθι κοσμίως εἰστήκεσαν, ἐσθῆτας δὲ καθαρὰς ἔνιοι καὶ στρεφάνους εἶχον, ἱερεῖς θεῶν ὄντες ἢ ἄρχοντες.

CatMi 13 2 πάντων οὖν μᾶλλον οἰηθεὶς ὁ Κάτων αὐτῷ τινα πράττεσθαι τιμὴν καὶ δεξίωσιν ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠργίζετο μὲν τοῖς προπεμφθεῖσι τῶν ιδίων, ὥς μὴ κωλύσασιν, ἐκέλευσε δὲ καταβῆναι τοὺς φίλους, καὶ πεζῇ προῆει μετ' αὐτῶν.

CatMi 13 3 ὥς δ' ἐγγὺς ἦσαν, ὁ πάντα διακοσμῶν ἐκεῖνα καὶ τὸν ὄχλον εἰς τάξιν καθιστάς, ἀνὴρ πρεσβύτερος ἦδη, ῥάβδον ἐν τῇ χειρὶ καὶ στέφανον κρατῶν, ἀπήντησε τῷ Κάτῳ πρὸ τῶν ἄλλων, καὶ μηδ' ἀσπασάμενος ἡρώτα, ποῦ Δημήτριον ἀπολελοίπασι, καὶ πηνίκα παρέσται.

CatMi 13 4 Πομπηίου δ' ἦν γεγινώς ὁ Δημήτριος οἰκέτης τότε δὲ πάντων ὥς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώπων εἰς Πομπηῖον ἀποβλεπόντων, ἐθεραπεύετο παρ' ἀξίαν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενος.

CatMi 13 5 τοῖς μὲν οὖν φίλοις τοῦ Κάτωνος γέλως ἐνέπεσε τοσοῦτος, ὥστ' ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς οὐκ ἐδύναντο, διὰ τοῦ πλῆθους ἅμα βαδίζοντες, ὁ δὲ Κάτων τότε μὲν ἰσχυρῶς διατραπεῖς, „ὦ τῆς κακοδαίμονος“ ἔφη „πόλεως“, ἄλλο δ' οὐδὲν ἐφθέγγετο· χρόνῳ δ' ὕστερον εἰώθει γελᾶν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ διηγούμενος καὶ μνημονεύων. Οὐ μὴν ἀλλὰ Πομπηῖος αὐτὸς ἐπέστρεψε τοὺς ἀνθρώπους, οὕτω πλημμελοῦντας εἰς τὸν Κάτωνα δι' ἄγνοίαν. [5]

CatMi 14 2 ὥς γὰρ εἰς Ἑφεσον ἐλθὼν ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν, ἀσπασόμενος πρεσβύτερον ὄντα καὶ δόξῃ πολὺ προήκοντα καὶ δυνάμεων τότε μεγίστων ἡγούμενον, ἰδὼν ὁ Πομπηῖος οὐκ ἔμεινεν οὐδ' εἶασε καθεζομένῳ προσελθεῖν, ἀλλ' ὥς τινα τῶν κρειττόνων ἀναθορῶν ἀπήντησε, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλε.

CatMi 14 3 καὶ πολλὰ μὲν εὐθὺς ἐν τῷ φιλοφρονεῖσθαι καὶ ἀσπάζεσθαι παρόντα, πλείω δ' ἔτι μεταστάντος ἐγκώμια διῆλθεν αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς, ὥστε πάντας ἐπιστρεφομένους καὶ προσέχοντας ἤδη τῷ

Κάτωνι, θαυμάζειν ἐξ ὧν πρότερον κατεφρονεῖτο, καὶ <τὴν> πραότητα καὶ μεγαλοψυχίαν ἀναθεωρεῖν.

CatMi 14 4 καὶ γὰρ ἡ Πομπηίου σπουδὴ περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάνθανε θεραπεύοντος οὐσα μᾶλλον ἢ φιλοῦντος, ἀλλ' ἔγνωσαν ὅτι θαυμάζει μὲν παρόντα, χαίρει δ' ἀπερχομένῳ.

CatMi 14 5 τοὺς γὰρ ἄλλους νέους, ὅσοι παρ' αὐτὸν ἀφικνοῦντο, φιλοτιμούμενος κατεῖχε καὶ ποθῶν αὐτῷ συνεῖναι, τοῦ δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἐδεήθη τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἀνυπεύθυνος ἄρχων ἐκείνου παρόντος, ἐξέπεμψεν ἄσμενος, μόνῳ σχεδὸν ἐκείνῳ τῶν εἰς Ῥώμην πλεόντων τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα παρακαταθέμενος, ἄλλως αὐτῷ προσήκοντα καὶ διὰ συγγένειαν. [5]

CatMi 14 6 ἐκ τούτου δόξα καὶ σπουδὴ καὶ ἄμιλλα περὶ αὐτὸν ἦν τῶν πόλεων καὶ δεῖπνα καὶ κλήσεις, ἐν οἷς τοὺς φίλους ἐκέλευε προσέχειν αὐτῷ μὴ λάθῃ βεβαιώσας τὸν Κουρίωνος λόγον.

CatMi 14 7 ὁ γὰρ Κουρίων, ἀχθόμενος τῷ αὐστηρῷ τοῦ Κάτωνος, φίλου καὶ συνήθους ὄντος, ἠρώτησεν αὐτὸν εἰ πρόθυμός ἐστι μετὰ τὴν στρατείαν γενέσθαι τῆς Ἀσίας θεατῆς.

CatMi 14 8 τοῦ δὲ „καὶ πάντῃ“ φήσαντος, „εὖ λέγεις“ εἶπεν ὁ Κουρίων, „ἡδίων γὰρ ἐπανήξεις ἐκεῖθεν καὶ μᾶλλον ἡμεροσ“, οὕτω πως καὶ τῷ ῥήματι χρησάμενος. Δηϊόταρος δ' ὁ Γαλάτης μετεπέμψατο μὲν τὸν Κάτωνα, πρεσβύτερος ὢν ἤδη παραθέσθαι τοὺς παῖδας αὐτῷ βουλόμενος καὶ τὸν οἶκον, ἐλθόντι δὲ προσφέρων δῶρα παντοδαπὰ καὶ πειρῶν καὶ δεόμενος πάντα τρόπον, οὕτω παρώξυνεν, ὥστε δείλῃς ἐλθόντα καὶ νυκτερεύσαντα τῇ ὑστεραίᾳ περὶ τρίτην ὥραν ἀπαῖραι.

CatMi 15 2 προελθὼν μέντοι μιᾷς ἡμέρας ὁδόν, εὗρεν ἐν Πεσσινοῦντι πλείονα τῶν ἐκεῖ δώρων αὐθις αὐτὸν ὑπομένοντα καὶ γράμματα τοῦ Γαλάτου δεομένου, λαβεῖν αὐτὸς εἰ μὴ πρόθυμός ἐστιν, ἀλλὰ τοὺς φίλους ἔασαι, πάντως μὲν ἀξίους ὄντας εὖ παθεῖν δι' ἐκείνον, οὐκ ὄντων δὲ τῶν ἰδίων τοῦ Κάτωνος τοσούτων.

CatMi 15 3 ἀλλ' οὐδὲ τούτοις ἐνέδωκεν ὁ Κάτων, καίπερ ἐνίους τῶν φίλων μαλασσομένους καὶ ὑπομεμφομένους ὁρῶν, ἀλλὰ φήσας ὅτι πᾶσα δωροδοκία προφάσεως ἂν εὐπορήσειεν, οἱ δὲ φίλοι μεθέξουσιν ὧν ἂν ἔχη καλῶς καὶ δικαίως κτησάμενος, ἀπέπεμψε τὰ δῶρα πρὸς τὸν Δηϊόταρον. Ἐπεὶ δὲ μέλλοντος ἀπαίρειν εἰς τὸ Βρεντέσιον ὥοντο δεῖν οἱ φίλοι τὰ λείψανα τοῦ Καιπίωνος εἰς ἕτερον θέσθαι πλοῖον, εἰπὼν ὅτι τῆς ψυχῆς μεθήσεται μᾶλλον ἢ τούτων, ἀνήχθη· καὶ μέντοι λέγεται κατὰ τύχην ἐπισφαλέστατα περᾶσαι, τῶν ἄλλων μετρίως κομιζομένων. [5]

CatMi 16 1 Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ῥώμην, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κατ' οἶκον Ἀθηνοδῶρῳ <συσχολάζων> ἢ κατ' ἀγορὰν τοῖς φίλοις παριστάμενος διετέλεσεν. Ἐπιβάλλουσαν δ' αὐτῷ τὴν ταμιευτικὴν ἀρχὴν οὐ πρότερον μετῆλθεν, ἢ τοὺς τε νόμους ἀναγνῶναι τοὺς ταμιευτικούς καὶ διαπυθέσθαι τῶν ἐμπείρων ἕκαστα καὶ τύπῳ τινὶ τῆς ἀρχῆς τὴν δύναμιν περιλαβεῖν.

CatMi 16 3 ὅθεν εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάς, μεγάλην ἐποίησε μεταβολὴν τῶν περὶ τὸ ταμιεῖον ὑπηρετῶν καὶ γραμματέων, οἱ διὰ χειρὸς ἀεὶ τὰ δημόσια γράμματα καὶ τοὺς νόμους ἔχοντες, εἴτα νέους ἄρχοντας παραλαμβάνοντες, δι' ἀπειρίαν καὶ ἄγνοιαν ἀτεχνῶς διδασκάλων ἐτέρων καὶ παιδαγωγῶν δεομένους, οὐχ ὑφίεντο τῆς ἐξουσίας ἐκείνοις, ἀλλ' ἦσαν ἄρχοντες αὐτοί, μέχρι οὗ Κάτων ἐπιστὰς τοῖς πράγμασι νεανικῶς, οὐκ ὄνομα <μόνον> καὶ τιμὴν ἔχων ἄρχοντας, ἀλλὰ καὶ νοῦν καὶ φρόνημα καὶ λόγον, ὑπηρεταῖς, ὅπερ ἦσαν, ἡξίου χρῆσθαι τοῖς γραμματεῦσι, τὰ μὲν ἐξελέγχων κακουργοῦντας αὐτούς, τὰ δ' ἀμαρτάνοντας ἀπειρίᾳ διδάσκων. [5]

CatMi 16 5 ὥς δ' ἦσαν ἰταμοὶ καὶ τοὺς ἄλλους ἐθώπευον ὑποτρέχοντες, ἐκείνῳ δ' ἐπολέμουν, τὸν μὲν πρῶτον αὐτὸς καταγνοὺς περὶ πίστιν ἐν κληρονομίᾳ γεγονέναι πονηρόν, ἀπήλασε τοῦ ταμιείου, δευτέρῳ δὲ τινὶ ῥαδιουργίας προὔθηκε κρίσιν.

CatMi 16 6

ὦ Κάτλος Λουτάτιος ὁ τιμητῆς ἀνέβη βοηθήσων, ἀνὴρ μέγα τὸ τῆς ἀρχῆς ἔχων ἀξίωμα, τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς [ἔχων] μέγιστον, ὡς πάντων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη Ῥωμαίων διαφέρων· ἦν δὲ καὶ τοῦ Κάτωνος ἐπαινέτης καὶ συνήθης διὰ τὸν βίον.

CatMi 16 7 ὡς οὖν ἡττώμενος τοῖς δικαίοις ἐξητεῖτο φανερώς τὸν ἄνθρωπον, οὐκ εἶα ταῦτα ποιεῖν αὐτὸν ὁ Κάτων· ἔτι δὲ μᾶλλον προσλιπαροῦντος, „αἰσχρόν“ εἶπεν „ὦ Κάτλε, σὲ τὸν τιμητὴν καὶ τοὺς ἡμετέρους βίους ὀφείλοντα δοκιμάζειν, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπηρετῶν ἐκβάλλεσθαι.

CatMi 16 8 “ ταύτην τὴν φωνὴν ἀφέντος τοῦ Κάτωνος, ὁ Κάτλος προσέβλεψε μὲν αὐτὸν ὡς ἀμειψόμενος, εἶπε δ’ οὐδέν, ἀλλ’ εἴθ’ ὑπ’ ὀργῆς εἴθ’ ὑπ’ αἰσχύνῃς ἀπῆλθε σιωπῇ διηπορημένος.

CatMi 16 9 οὐ μὴν ἦλω γ’ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ’ ἐπεὶ μιᾷ ψήφῳ τὰς ἀφείσας ὑπερέβαλλον αἱ καθαιροῦσαι, καὶ Λόλλιος Μάρκος εἰς συνάρχων τοῦ Κάτωνος ὑπ’ ἀσθενείας ἀπελέλειπτο τῆς δίκης, πέμπει πρὸς τοῦτον ὁ Κάτλος, δεόμενος βοηθῆσαι τῷ ἀνθρώπῳ, κάκεϊνος ἐν φορείῳ <μετα> κομισθεὶς <εἰς> [μετὰ] τὴν δίκην, ἔθετο τὴν ἀπολύουσαν. [5]

CatMi 16 10 οὐ μὴν ἐχρήσατό γε τῷ γραμματεῖ [ὁ] Κάτων, οὐδὲ τὸν μισθὸν ἀπέδωκεν, οὐδ’ ὅλως ἐνάρημον τοῦ Λολλίου τὴν ψῆφον ἔσχεν. Οὕτω δὲ τοὺς γραμματεῖς ταπεινώσας καὶ ποιήσας ὑποχείριους, καὶ τοῖς πράγμασιν ὡς αὐτὸς ἐβούλετο χρώμενος, ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ταμειῖον ἀπέδειξε τοῦ βουλευτηρίου σεμνότερον, ὡς καὶ λέγειν καὶ φρονεῖν ἅπαντας ὅτι Κάτων ὑπατείας ἀξίωμα τῇ ταμειίᾳ περιέθηκε.

CatMi 17 2 πρῶτον μὲν γὰρ εὐρὼν χρέα παλαιὰ τῷ δημοσίῳ πολλοὺς ὀφείλοντας, καὶ πολλοῖς τὸ δημόσιον, ἅμα τὴν πόλιν ἔπαυσεν ἀδικουμένην καὶ ἀδικοῦσαν, τοὺς μὲν εὐτόνως καὶ ἀπαραιτήτως ἀπαιτῶν, τοῖς δὲ ταχέως ἀποδιδούς καὶ προθύμως, ὥστε τὸν δῆμον ἡδεσθαι, τοὺς μὲν οἰομένους ἀποστερήσειν ἐκτίνοντας ὀρώντα, τοὺς δ’ ἂ μὴ προσεδόκων ἀπολαμβάνοντας. [5]

CatMi 17 3 ἔπειτα γράμματα [τῶν] πολλῶν οὐ προσηκόντως ἀναφερόντων καὶ δόγματα ψευδῇ παραδέχεσθαι χάριτι καὶ δεήσει τῶν προτέρων εἰωθότων, οὐδὲν αὐτὸν ἔλαθε γενόμενον τοιοῦτον, ἀλλ’ ὑπὲρ ἐνός ποτε δόγματος ἐνδοιάσας εἰ κύριον γέγονε, πολλῶν μαρτυρούντων οὐκ ἐπίστευσεν οὐδὲ κατέταξε πρότερον ἢ τοὺς ὑπάτους ἐπομόσαι παραγενομένους.

CatMi 17 5 ὄντων δὲ πολλῶν οἷς Σύλλας ἐκεῖνος ἀποκτεῖνασιν ἄνδρας ἐκ προγραφῆς γέρας ἔδωκεν ἀνὰ μυριάς δισχιλίας δραχμάς, ἅπαντες μὲν αὐτοὺς ὡς ἐναγεῖς καὶ μιαροὺς ἐμίσουν, ἀμύνασθαι δ’ οὐδεὶς ἐτόλμα· Κάτων δὲ προσκαλούμενος ἕκαστον <ὥς> ἔχοντα δημόσιον ἀργύριον ἀδίκως ἐξέπραττεν, ἅμα θυμῷ καὶ λόγῳ τὸ τῆς πράξεως ἀνόσιον καὶ παράνομον ἐξονειδίζων.

CatMi 17 7 οἱ δὲ τοῦτο παθόντες εὐθύς ἦσαν ἔνοχοι φόνῳ, καὶ τρόπον τινὰ προηλωκότες ἀπήγοντο πρὸς τοὺς δικαστὰς καὶ δίκας ἔτινον, ἡδομένων πάντων καὶ νομιζόντων συνεξαλείφεσθαι τὴν τότε τυραννίδα καὶ Σύλλαν αὐτὸν ἐφορᾶν κολαζόμενον. Ἦρει δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸ ἐνδελεχὲς αὐτοῦ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἄτρυτον.

CatMi 18 1 οὔτε γὰρ πρότερός τις ἀνέβη τῶν συναρχόντων εἰς τὸ ταμειῖον Κάτωνος, οὔθ’ ὕστερος ἀπῆλθεν.

CatMi 18 2 ἐκκλησίαν δὲ καὶ βουλὴν οὐδεμίαν παρήκε, δεδιὼς καὶ παραφυλάττων τοὺς ἐτοίμως καὶ πρὸς χάριν ὀφλημάτων καὶ τελῶν ἀνέσεις ἢ δόσεις οἷς ἔτυχεν ἐπιψηφίζομένους.

CatMi 18 3 ἐπιδεικνύμενος δὲ τὸ ταμειῖον ἄβατόν τε καὶ καθαρὸν συκοφαντῶν, πλήρης δὲ χρημάτων, ἐδίδασκεν ὅτι τῇ πόλει πλουτεῖν ἔξεστι μὴ ἀδικούσῃ.

CatMi 18 4 κατ’ ἀρχὰς δὲ τῶν συναρχόντων ἐνίοις ἐπαχθῆς καὶ χαλεπὸς φανείς, ὕστερον ἡγαπᾶτο, ταῖς ἐκ τοῦ μὴ χαρίζεσθαι τὰ δημόσια μηδὲ κρίνειν κακῶς ἀπεχθείαις ὑποτιθεὶς ἑαυτὸν ἀντὶ πάντων, καὶ παρέχων ἀπολογεῖσθαι πρὸς τοὺς δεομένους καὶ βιαζομένους ἐκεῖνοις, ὡς ἀμήχανόν ἐστιν

ἄκοντος Κάτωνος. Τῶν δ' ἡμερῶν τῇ τελευταίᾳ σχεδὸν ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν προπεμφθεῖς εἰς οἶκον, ἤκουσεν ὅτι Μαρκέλλω πολλοὶ συνήθεις καὶ δυνατοὶ προσπεσόντες ἐν τῷ ταμείῳ καὶ περιέχοντες, ἐκβιάζονται γράψαι τινὰ δόσιν χρημάτων <οὐκ> ὀφειλομένην. ^[5]

CatMi 18 6 ἦν δ' ὁ Μάρκελλος ἐκ παίδων φίλος τῷ Κάτωνι καὶ σὺν ἐκείνῳ βέλτιστος ἄρχων, αὐτὸς δὲ καθ' αὐτὸν ἀγῶγιμος ὑπ' αἰδοῦς τοῖς δεομένοις καὶ κατάντης πρὸς πᾶσαν χάριν.

CatMi 18 7 εὐθύς οὖν ὁ Κάτων ἐπιστρέψας καὶ τὸν Μάρκελλον εὐρὼν ἐκβεβιασμένον γράψαι τὴν δόσιν, ἤτησε τὰς δέλτους καὶ ἀπήλειψεν αὐτοῦ παρεστῶτος σιωπῇ· καὶ τοῦτο πράξας κατήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ταμείου καὶ κατέστησεν εἰς οἶκον, οὔτε τότε μεμψάμενον οὔθ' ὕστερον, ἀλλ' ἐμμείναντα τῇ συνηθείᾳ καὶ φιλίᾳ μέχρι παντός.

CatMi 18 9 οὐ μὴν οὐδ' ἀπαλλαγεῖς τῆς ταμείας ἀφῆκε τῆς φρουρᾶς ἔρημον τὸ ταμεῖον, ἀλλ' οἰκέται μὲν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενοι τὰς διοικήσεις παρήσαν, αὐτὸς δὲ βιβλία λόγους περιέχοντα δημοσίων οἰκονομιῶν ἀπὸ τῶν Σύλλα χρόνων εἰς τὴν ἑαυτοῦ ταμείαν ὠνησάμενος πέντε ταλάντων, ἀεὶ διὰ χειρὸς εἶχεν. Εἰς δὲ σύγκλητον εἰσῆει τε πρῶτος καὶ τελευταῖος ἀπηλλάττετο· πολλάκις δὲ τῶν ἄλλων σχολῇ συναγομένων, καθεζόμενος ἀνεγίνωσκεν ἡσυχῇ, τὸ ἱμάτιον τοῦ βιβλίου προῖσχόμενος· ἀπεδήμησε δ' οὐδέποτε βουλῆς γενομένης. ^[5]

CatMi 19 2 ἐπεὶ δ' ὕστερον οἱ περὶ Πομπήϊον, ὀρῶντες αὐτὸν ἐν οἷς ἐσπούδαζον ἀδίκως ἀμετάπειστον καὶ δυσεκβίαστον αἰεὶ, διεμηχανῶντο φιλικαῖς τισι συνηγορίαις ἢ διαίταις ἢ πραγματείαις ἔξω περισπᾶν, συνεῖς [οὖν] ταχὺ τὴν ἐπιβουλήν, ἀπέιπε πᾶσι καὶ παρετάξατο βουλῆς ἀγομένης μηδὲν ἄλλο πράττειν.

CatMi 19 3 οὔτε γὰρ δόξης χάριν οὔτε πλεονεξίας οὔτ' αὐτομάτως καὶ κατὰ τύχην ὥσπερ ἕτεροί τινες ἐμπεσὼν εἰς τὸ πράττειν τὰ τῆς πόλεως, ἀλλ' ὡς ἴδιον ἔργον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τὴν πολιτείαν ἐλόμενος, μᾶλλον ᾤετο δεῖν προσέχειν τοῖς κοινοῖς ἢ τῷ κηρίῳ τὴν μέλιτταν· ὅς γε καὶ τὰ τῶν ἐπαρχιῶν πράγματα καὶ δόγματα καὶ κρίσεις [καὶ πράξεις] τὰς μεγίστας ἔργον πεποίητο διὰ τῶν ἐκασταχόθι ξένων καὶ φίλων πέμπεσθαι πρὸς αὐτόν.

CatMi 19 5 ἐνστάς δέ ποτε Κλωδίῳ τῷ δημαγωγῷ, κινοῦντι καὶ πράττοντι μεγάλων ἀρχὰς νεωτερισμῶν, καὶ διαβάλλοντι πρὸς τὸν δήμον ἱερεῖς καὶ ἱερείας, ἐν οἷς καὶ Φαβία Τερεντίας ἀδελφὴ τῆς Κικέρωνος γυναικὸς ἐκινδύνευσε, τὸν μὲν Κλώδιον αἰσχύνῃ περιβαλὼν ἠνάγκασεν ὑπεκστῆναι τῆς πόλεως, τοῦ δὲ Κικέρωνος εὐχαριστοῦντος, τῇ πόλει δεῖν ἔχειν ἔφη χάριν αὐτόν, ὡς ἐκείνης ἔνεκα πάντα ποιῶν καὶ πολιτευόμενος.

CatMi 19 7 ἐκ τούτου μεγάλη δόξα περὶ αὐτὸν ἦν, ὥστε ῥήτορα μὲν <ἐν> δίκη τινὶ μαρτυρίας μιᾶς φερομένης εἰπεῖν πρὸς τοὺς δικαστάς, ὡς ἐνὶ μαρτυροῦντι προσέχειν οὐδὲ Κάτωνι καλῶς ἔχει, πολλοὺς δ' ἤδη περὶ τῶν ἀπίστων καὶ παραδόξων ὥσπερ ἐν παροιμίᾳ τινὶ λέγειν, ὅτι τοῦτο μὲν οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιθανόν ἐστι.

CatMi 19 8 μοχθηροῦ δ' ἀνθρώπου καὶ πολυτελοῦς λόγον ἐν συγκλήτῳ διαθεμένου πρὸς εὐτέλειαν καὶ σωφρονισμόν, ἐπαναστὰς Ἀμναῖος „ὦ ἄνθρωπε“ εἶπε, „τίς ἀνέξεταί σου, δειπνοῦντος μὲν ὡς Κράσσου, οἰκοδομοῦντος δ' ὡς Λευκόλλου, δημηγοροῦντος δ' ἡμῖν ὡς Κάτωνος;“ καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀκολάστους, τοῖς λόγοις δὲ σεμνοὺς καὶ αὐστηροὺς, χλευάζοντες ἐκάλουν <Ψευδο> κάτωνα.

CatMi 20 1 Πολλῶν δ' αὐτὸν ἐπὶ δημαρχίαν καλούντων, οὐκ ᾤετο καλῶς ἔχειν μεγάλης ἐξουσίας καὶ ἀρχῆς ὥσπερ ἰσχυροῦ φαρμάκου δύναμιν ἐν πράγμασιν οὐκ ἀναγκαίοις ἐξαναλῶσαι.

CatMi 20 2 καὶ ἅμα σχολῆς οὔσης τῶν δημοσίων, παραλαβὼν βιβλία καὶ φιλοσόφους ἐβάδιζεν εἰς Λευκανίαν, ἀγροὺς αὐτόθι κεκτημένος ἔχοντας οὐκ ἀνελευθέρους διατριβάς.

CatMi 20 3

εἶτα καθ' ὁδὸν πολλοῖς τισιν ὑποζυγίοις καὶ σκεύεσι καὶ ἀκολούθοις ἀπαντήσας, καὶ πυθόμενος Νέπωτα Μέτελλον εἰς Ῥώμην ἐπανέρχεσθαι, δημαρχίαν μετιέναι παρεσκευασμένον, ἐπέστη σιωπῇ, καὶ διαλιπὼν μικρόν, ἐκέλευσεν ἀναστρέφειν ὀπίσω τοὺς ἑαυτοῦ.

CatMi 20 4 τῶν δὲ φίλων θαυμασάντων, „οὐκ ἴστ’“ εἶπεν „ὅτι καὶ καθ' αὐτὸν ὑπ' ἐμπληξίας φοβερός ἐστὶ Μέτελλος, καὶ νῦν ἐκ τῆς Πομπηίου γνώμης ἀφιγμένος εἰς τὴν πολιτείαν ἐμπεσεῖται δίκην σκηπτοῦ, πάντα πράγματα ταράττων; οὐκ οὐν σχολῆς οὐδ' ἀποδημίας καιρός, ἀλλὰ δεῖ κρατῆσαι τοῦ ἀνδρός, ἢ καλῶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενον.

CatMi 20 6 “ ὅμως δὲ τῶν φίλων παραινέσαντων ἀφίκετο πρῶτον εἰς τὰ χωρία καὶ διέτριψεν οὐ πολὺν χρόνον, εἶτ' ἐπανῆκεν εἰς πόλιν.

CatMi 20 7 ἐσπέρας δ' ἐλθὼν, εὐθὺς ἔωθεν εἰς ἀγορὰν κατέβαινε δημαρχίαν μετιών, ὡς ἀντιταξόμενος πρὸς τὸν Μέτελλον.

CatMi 20 8 τὸ γὰρ ἰσχυρὸν ἢ ἀρχὴ πρὸς τὸ κωλύειν ἔχει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ πράττειν, κἂν πάντες οἱ λοιποὶ παρ' ἓνα ψηφίσωνται, τοῦ μὴ θέλοντος μὴδ' ἐῶντος τὸ κράτος ἐστί. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὀλίγοι περὶ τὸν Κάτωνα τῶν φίλων ἦσαν· φανερᾶς δὲ τῆς γνώμης αὐτοῦ γενομένης, ὀλίγου χρόνου πάντες οἱ χρηστοὶ καὶ γνώριμοι συνέτρεχον, καὶ παρεκάλουν καὶ παρεθάρρυνον αὐτὸν ὡς οὐ λαμβάνοντα χάριν, ἀλλὰ τὴν μεγίστην διδόντα τῇ πατρίδι καὶ τοῖς ἐπικεστάτοις τῶν πολιτῶν, ὅτι πολλάκις ἀπραγμόνως ἄρξαι παρὸν οὐ θελήσας, νῦν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας [καὶ πολιτείας] ἀγωνιούμενος οὐκ ἀκινδύνως κάτεισι. ^[5]

CatMi 21 2 λέγεται δὲ πολλῶν ὑπὸ σπουδῆς καὶ φιλοφροσύνης ὠθουμένων πρὸς αὐτόν, ἐν κινδύνῳ γενόμενος μόλις ἐξικέσθαι διὰ πλῆθος εἰς τὴν ἀγορὰν. Ἀποδειχθεὶς δὲ δήμαρχος σὺν ἑτέροις καὶ τῷ Μετέλλῳ, τὰς ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας ὁρῶν ὠνίους οὔσας, ἐπέτιμησε τῷ δήμῳ, καὶ καταπαύων τὸν λόγον ἐπώμοσε τοῦ δόντος ἀργύριον ὅστις ἂν ἡ κατηγορήσῃ, ἓνα Σιλανὸν ὑπεξελόμενος δι' οἰκειότητα· Σερβιλίαν γὰρ ἀδελφὴν Κάτωνος ὁ Σιλανὸς εἶχε.

CatMi 21 4 διὸ τοῦτον μὲν παρήκε, Λεύκιον δὲ Μουρρήναν ἐδίωκεν, ἀργυρίῳ διαπραξάμενον ἄρχοντα μετὰ τοῦ Σιλανοῦ γενέσθαι.

CatMi 21 5 νόμῳ δέ τινι τοῦ φεύγοντος αἰεὶ φύλακα τῷ κατηγορῷ διδόντος, ὥστε μὴ λαθεῖν ἃ συνάγει καὶ παρασκευάζεται πρὸς τὴν κατηγορίαν, ὁ τῷ Κάτῳ δοθεὶς ὑπὸ τοῦ Μουρρήνα παρακολουθῶν καὶ παραφυλάττων, ὡς ἑώρα μὴθὲν ἐπιβούλως πράττοντα μὴδ' ἀδίκως, ἀλλὰ γενναίως τε καὶ φιланθρώπως ἀπλῆν τινα τῆς κατηγορίας καὶ δικαίαν ὁδὸν πορευόμενον, οὕτως ἐθαύμαζε τὸ φρόνημα καὶ τὸ ἦθος, ὥστε κατ' ἀγορὰν προσιῶν καὶ φοιτῶν ἐπὶ θύρας πυκνάνεσθαι τοῦ Κάτωνος, εἰ μέλλει τι σήμερον πραγματεύεσθαι τῶν περὶ τὴν κατηγορίαν· εἰ δὲ μὴ φαίη, πιστεύων ἀπήει. ^[5]

CatMi 21 7 τῆς δὲ δίκης λεγομένης ὁ Κικέρων, ὕπατος ὢν τότε καὶ τῷ Μουρρήνᾳ συνδικῶν, πολλὰ διὰ τὸν Κάτωνα τοὺς Στωϊκοὺς φιλοσόφους καὶ ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα καλούμενα δόγματα χλευάζων καὶ παρασκώπτων, γέλωτα παρεῖχε τοῖς δικασταῖς.

CatMi 21 8 τὸν οὖν Κάτωνα φασὶ διαμειδιάσαντα πρὸς τοὺς παρόντας εἰπεῖν· „ὦ ἄνδρες, ὡς γελοῖον ὕπατον ἔχομεν.

CatMi 21 9 “ ἀποφυγὼν δ' ὁ Μουρρήνας οὐ πονηροῦ πάθος οὐδ' ἄφρονος ἔπαθεν ἀνθρώπου πρὸς τὸν Κάτωνα· καὶ γὰρ ὑπατεύων ἐχρῆτο συμβούλῳ περὶ τῶν μεγίστων, καὶ τᾶλλα τιμῶν καὶ πιστεύων διετέλεσεν.

CatMi 21 10 αἴτιος δ' ἦν ὁ Κάτων αὐτός, ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ τοῦ συνεδρίου χαλεπὸς ὢν καὶ φοβερός ὑπὲρ τῶν δικαίων, εἶτα πᾶσιν εὐνοϊκῶς καὶ φιλανθρώπως προσφερόμενος. Πρὶν δ' εἰς τὴν

δημαρχίαν καθίστασθαι, Κικέρωνος ὑπατεύοντος ἄλλοις τε πολλοῖς ἀγῶσι τὴν ἀρχὴν ὥρθωσεν αὐτοῦ, καὶ ταῖς περὶ Κατιλίναν πράξεσι μεγίσταις καὶ καλλίσταις γενομέναις τέλος ἐπέθηκεν.

CatMi 22 2 αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Κατιλίνας, ὀλέθριόν τε καὶ παντελεῖ μεταβολὴν ἐπάγων τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι καὶ στάσεις ὁμοῦ καὶ πολέμους ταραττων ἐξελεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος, ἐξέπεσε τῆς πόλεως· Λέντλος δὲ καὶ Κέθηγος καὶ μετ' αὐτῶν ἕτεροι συχνοὶ δεξάμενοι τὴν συνωμοσίαν, καὶ τῷ Κατιλίᾳ δειλίαν καὶ μικρολογίαν τῶν τολμημάτων ἐπικαλοῦντες, αὐτοὶ διεννοοῦντο τὴν πόλιν ἄρδην ἀναιρεῖν πυρί, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐθνῶν ἀποστάσει καὶ πολέμοις ἄλλοφύλοις ἀνατρέπειν.

CatMi 22 4 φανερᾶς δὲ τῆς παρασκευῆς αὐτῶν γενομένης, ὥς ἐν τοῖς περὶ Κικέρωνος γέγραπται, ... ἐν βουλῇ γνώμην προθέντος, ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν Σιλανὸς ἀπεφήνατο δοκεῖν αὐτῷ τὰ ἔσχατα παθεῖν χρῆναι τοὺς ἄνδρας, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ἐφεξῆς ἠκολούθησαν ἄχρι Καίσαρος.

CatMi 22 5 Καίσαρ δ' ἀναστάς, ἅτε δὴ καὶ δεινὸς εἰπεῖν, καὶ πᾶσαν ἐν τῇ πόλει μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ὥσπερ ὕλην ὣν αὐτὸς διεννοεῖτο, βουλόμενος αὔξειν μᾶλλον ἢ σβεννυμένην περιορᾶν, ἐπαγωγὰ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα διαλεχθεὶς, ἀποκτεῖναι μὲν ἀκρίτους οὐκ εἶα τοὺς ἄνδρας, εἰρχθέντας δὲ τηρεῖν ἐκέλευσεν.

CatMi 22 6 οὕτω δὲ τὰς γνώμας μετέστησε τῆς βουλῆς φοβηθείσης τὸν δῆμον, ὥστε καὶ Σιλανὸν ἔξαρνον εἶναι καὶ λέγειν ὥς οὐδ' αὐτὸς εἴποι θάνατον, ἀλλ' εἰργμόν· ἔσχατον γὰρ ἀνδρὶ Ῥωμαίῳ τοῦτο κακῶν ἀπάντων. Γενομένης δὲ τοιαύτης τῆς τροπῆς, καὶ ἀπάντων ἐπὶ τὸ πρῶτον ῥυέντων καὶ φιλανθρωπότερον, ὁ Κάτων πρὸς τὴν γνώμην ἀναστάς εὐθύς ἵετο τῷ λόγῳ (fg.

CatMi 23 1 13 Malc.) μετ' ὀργῆς καὶ πάθους, τὸν τε Σιλανὸν κακίζων τῆς μεταβολῆς, καὶ καθαπτόμενος τοῦ Καίσαρος ὡς σχήματι δημοτικῷ καὶ λόγῳ φιλανθρώπῳ τὴν πόλιν ἀνατρέποντος, καὶ δεδιττομένου τὴν βουλὴν ἐφ' οἷς αὐτὸν ἔδει δεδιέναι καὶ ἀγαπᾶν εἰ τῶν γεγονότων ἀθῶος ἀπαλλάξει καὶ ἀνύποπτος, οὕτως περιφανῶς καὶ ἰταμῶς τοὺς κοινούς ἐξαρπάζων πολεμίους καὶ τὴν παρ' οὐδὲν ἐλθοῦσαν ἀπολέσθαι πατρίδα τοιαύτην καὶ τοσαύτην ὁμολογῶν μὴ ἐλεεῖν, ἀλλ' οὕς ἔδει μὴ γενέσθαι μηδὲ φῦναι δακρύων καὶ ἀνακλαιόμενος, εἰ φόβων μεγάλων καὶ κινδύνων ἀπαλλάξουσι τὴν πόλιν ἀποθανόντες. ^[5]

CatMi 23 3 τοῦτον μόνον ὧν Κάτων εἶπε διασφῆζεσθαι φασὶ τὸν λόγον, Κικέρωνος τοῦ ὑπάτου τοὺς διαφέροντας ὀξύτητι τῶν γραφῶν σημεῖα προδιδάξαντος, ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμμάτων ἔχοντα δύναμιν, εἴτ' ἄλλον ἀλλαχόσε τοῦ βουλευτηρίου σποράδην ἐμβαλόντος.

CatMi 23 4 οὕτω γὰρ ἤσκουν οὐδ' ἐκέκτηντο τοὺς καλουμένους σημειογράφους, ἀλλὰ τότε πρῶτον εἰς ἵχνος τι καταστῆναι λέγουσιν.

CatMi 23 5 ἐκράτησε δ' οὖν ὁ Κάτων καὶ μετέστησε τὰς γνώμας, ὥστε θάνατον καταψηφίσασθαι τῶν ἀνδρῶν. Εἰ δὲ δεῖ μηδὲ τὰ μικρὰ τῶν ἡθῶν σημεῖα παραλιπεῖν, ὥσπερ εἰκόνα ψυχῆς ὑπογραφομένους λέγεται τότε, πολλὴν ἄμιλλαν καὶ μέγαν ἀγῶνα πρὸς τὸν Κάτωνα τοῦ Καίσαρος ἔχοντος, καὶ τῆς βουλῆς εἰς ἐκείνους ἀνηρτημένης, δελτάριον τι μικρὸν ἔξωθεν εἰσκομισθῆναι τῷ Καίσαρι· τοῦ δὲ Κάτωνος εἰς ὑποψίαν ἄγοντος τὸ πρᾶγμα, καὶ διαβάλλοντος εἶναί τινας τοὺς κοινουμένους, καὶ κελεύοντος ἀναγιγνώσκειν τὰ γεγραμμένα, τὸν Καίσαρα τῷ Κάτῳ προσδοῦναι τὸ δελτάριον ἐγγὺς ἐστῶτι.

CatMi 24 3 τὸν δ' ἀναγνόντα Σερβιλίας τῆς ἀδελφῆς ἐπιστόλιον ἀκόλαστον πρὸς τὸν Καίσαρα γεγραμμένον, ἐρώσης καὶ διεφθαρμένης ὑπ' αὐτοῦ, προσρῖψαί τε τῷ Καίσαρι καὶ εἰπεῖν „κράτει μέθυσε“, καὶ πάλιν οὕτως ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον τραπέσθαι. Φαίνεται δ' ὅλως ἀτύχημα γενέσθαι τοῦ Κάτωνος ἢ γυναικωνίτις.

CatMi 24 4

αὕτη μὲν γὰρ ἐπὶ Καίσαρι κακῶς ἤκουσε· τὰ δὲ τῆς ἐτέρας Σερβιλίας, ἀδελφῆς δὲ Κάτωνος, οὐκ εὐσημονέστερα.

CatMi 24 5 Λευκόλλω γὰρ γαμηθεῖσα, πρωτεύσαντι Ῥωμαίων κατὰ δόξαν ἀνδρί, καὶ τεκοῦσα παιδίον, ἐξέπεσε τοῦ οἴκου δι' ἀκολασίαν.

CatMi 24 6 τὸ δ' αἰσχιστον, οὐδ' ἡ γυνὴ τοῦ Κάτωνος Ἀτιλία τοιούτων ἐκαθάρευσεν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ καίπερ ἐξ αὐτῆς δύο παιδιά πεπονημένος, ἀνάγκην ἔσχεν ἐκβαλεῖν ἀσημονοῦσαν. Εἴτ' ἔγημε θυγατέρα Φιλίππου Μαρκίαν, ἐπιεικῇ δοκοῦσαν εἶναι γυναῖκα.

CatMi 25 1 περὶ ἧς ὁ πλείστος λόγος· καθάπερ 〈γὰρ〉 ἐν δράματι τῷ βίῳ τοῦτο τὸ μέρος προβληματῶδες γέγονε καὶ ἄπορον.

CatMi 25 2 ἐπράχθη δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς ἱστορεῖ Θρασέας (HRR II 43. 99), εἰς Μουνάτιον, ἄνδρα Κάτωνος ἐταῖρον καὶ συμβιωτήν, ἀναφέρων τὴν πίστιν.

CatMi 25 3 ἐν πολλοῖς ἐρασταῖς καὶ θαυμασταῖς τοῦ Κάτωνος ἦσαν ἐτέρων ἕτεροι μᾶλλον ἔκδηλοι καὶ διαφανεῖς, ὧν καὶ Κόϊντος Ὀρτήσιος, ἀνὴρ ἀξιώματός τε λαμπροῦ καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικῆς.

CatMi 25 4 ἐπιθυμῶν οὖν τῷ Κάτῳ μὴ συνήθης εἶναι μηδ' ἐταῖρος μόνον, ἀλλ' ἀμῶς γέ πως εἰς οἰκειότητα καταμεῖξαι καὶ κοινωνίαν πάντα τὸν οἶκον καὶ τὸ γένος, ἐπεχείρησε συμπεῖθειν, ὅπως τὴν θυγατέρα Πορκίαν, Βύβλῳ συνοικοῦσαν καὶ πεπονημένην ἐκείνῳ δύο παῖδας, αὐτῷ πάλιν ὥσπερ εὐγενῇ χώραν ἐντεκνώσασθαι παράσχη.

CatMi 25 5 δόξη μὲν γὰρ ἀνθρώπων ἄτοπον εἶναι τὸ τοιοῦτον, φύσει δὲ καλὸν καὶ πολιτικόν, ἐν ᾧ καὶ ἀκμῇ γυναῖκα μὴτ' ἀργεῖν τὸ γόνιμον ἀποσβέσασαν, μήτε πλείονα τῶν ἱκανῶν ἐπιτίκτους ἐνοχλεῖν καὶ καταπτωχεύειν 〈οἶκον〉 οὐδὲν δεόμενον· κοινουμένους δὲ τὰς διαδοχὰς ἀξίους ἄνδρας τὴν τ' ἀρετὴν ἄφθονον ποιεῖν καὶ πολύχουν τοῖς γένεσι, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν πρὸς αὐτὴν ἀνακεραννύναι ταῖς οἰκειότησιν.

CatMi 25 7 εἰ δὲ πάντως περιέχοιτο τῆς γυναικὸς ὁ Βύβλος, ἀποδώσειν εὐθὺς τεκοῦσαν, οἰκειότερος αὐτῷ τε Βύβλῳ καὶ Κάτῳ κοινωνία παίδων γενόμενος.

CatMi 25 8 ἀποκρινάμενος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς Ὀρτήσιον μὲν ἀγαπᾷ καὶ δοκιμάζει κοινωνὸν οἰκειότητος, ἄτοπον δ' ἡγεῖται ποιεῖσθαι λόγον περὶ γάμου θυγατρὸς ἐτέρῳ δεδομένης, μεταβαλὼν ἐκεῖνος οὐκ ὥκνησεν ἀποκαλυψάμενος αἰτεῖν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Κάτωνος, νέαν μὲν οὖσαν ἔτι πρὸς τὸ τίκτειν, ἔχοντος δὲ τοῦ Κάτωνος ἀποχρῶσαν διαδοχήν.

CatMi 25 10 καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς ταῦτ' ἔπραττεν εἰδὼς οὐ προσέχοντα τῇ Μαρκίᾳ τὸν Κάτῳ· κύουσαν γὰρ αὐτὴν τότε τυγχάνειν λέγουσιν.

CatMi 25 11 ὁ δ' οὖν Κάτῳ ὁρῶν τὴν τοῦ Ὀρτησίου σπουδὴν καὶ προθυμίαν, οὐκ ἀντεῖπεν, ἀλλ' ἔφη δεῖν καὶ Φιλίππῳ ταῦτα συνδόξαι τῷ πατρὶ τῆς Μαρκίας.

CatMi 25 12 ὡς οὖν ὁ Φίλιππος ἐντευχθεὶς ἔγνω τὴν συγχώρησιν, οὐκ ἄλλως ἐνεγγύησε τὴν Μαρκίαν ἢ παρόντος τοῦ Κάτωνος αὐτοῦ καὶ συνεγγυῶντος.

CatMi 25 13 ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ χρόνοις ὕστερον ἐπράχθη, μνησθέντι μοι τὸ τῶν γυναικῶν προλαβεῖν ἔδοξε. Τῶν δὲ περὶ τὸν Λέντλον ἀναιρεθέντων, καὶ τοῦ Καίσαρος, περὶ ὧν εἰσηγγέλθη καὶ διεβλήθη πρὸς τὴν σύγκλητον, εἰς τὸν δῆμον καταφυγόντος καὶ τὰ πολλὰ νοσοῦντα καὶ διεφθαρμένα τῆς πολιτείας μέρη ταραττοντος καὶ συνάγοντος πρὸς αὐτόν, ὁ Κάτῳ φοβηθεὶς ἔπεισε τὴν βουλὴν ἀναλαβεῖν τὸν ἄπορον καὶ ἀνέμητον ὄχλον εἰς τὸ σιτηρέσιον, ἀναλώματος μὲν ὄντος ἐνιαυσίου χιλίων καὶ διακοσίων καὶ πεντήκοντα ταλάντων, περιφανῶς δὲ τῇ φιланθρωπία ταύτῃ καὶ χάριτι τῆς ἀπειλῆς ἐκείνης διαλυθείσης. ^[5]

CatMi 26 2

Ἐντεῦθεν εἰς τὴν δημαρχίαν ἐμπεσὼν ὁ Μέτελλος ἐκκλησίας τε θορυβώδεις συνήγε, καὶ νόμον ἔγραψε Πομπήϊον Μᾶγνον ἰέναι κατὰ τάχος μετὰ τῶν δυνάμεων εἰς Ἰταλίαν καὶ παραλαβόντα σῶζειν τὴν πόλιν, ὡς ὑπὸ Κατιλίνα κινδυνεύουσιν.

CatMi 26 3 ἦν δὲ τοῦτο λόγος εὐπρεπής, ἔργον δὲ τοῦ νόμου καὶ τέλος ἐγχειρίσαι τὰ πράγματα Πομπηΐω καὶ παραδοῦναι τὴν ἡγεμονίαν.

CatMi 26 4 γενομένης δὲ βουλῆς, καὶ τοῦ Κάτωνος οὐχ ὥσπερ εἰώθει τῷ Μετέλλῳ σφοδρῶς ἐμπεσόντος, ἀλλ' ἐπιεικῇ πολλὰ καὶ μέτρια παραινέσαντος, τέλος δὲ καὶ πρὸς δεήσεις τραπομένου καὶ τὴν Μετέλλων οἰκίαν ἀεὶ γενομένην ἀριστοκρατικὴν ἐπαινέσαντος, ἔτι μᾶλλον ἐξαρθεὶς καὶ καταφρονήσας ὁ Μέτελλος, ὡς ἐνδιδόντος αὐτοῦ καὶ πτήσσοντος, εἰς ὑπερηφάνους ἀπειλὰς καὶ λόγους θρασεῖς ἐξέπεσεν, ὡς βίᾳ πάντα τῆς βουλῆς διαπραξόμενος. ^[5]

CatMi 26 5 οὕτω δὲ μεταβαλὼν ὁ Κάτων καὶ σχῆμα καὶ φωνὴν καὶ λόγον, ἐπειπὼν δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις διατεταμένως, ὅτι ζώντος αὐτοῦ Πομπηΐος οὐ παρέσται μεθ' ὅπλων εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖνο τῇ βουλῇ παρέστησεν, ὡς οὐδέτερος μὲν καθέστηκεν οὐδὲ χρήται λογισμοῖς ἀσφαλέσιν, ἔστι δ' ἡ μὲν Μετέλλου πολιτεία μανία, δι' ὑπερβολὴν κακίας φερομένη πρὸς ὄλεθρον καὶ σύγχυσιν ἀπάντων, ἡ δὲ Κάτωνος ἀρετῆς ἐνθουσιασμός, ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἀγωνιζομένης. Ἐπεὶ δὲ τὴν ψῆφον ὑπὲρ τοῦ νόμου φέρειν ὁ δῆμος ἔμελλε, καὶ Μετέλλῳ μὲν ὅπλα καὶ ξένοι καὶ μονομάχοι καὶ θεράποντες ἐπὶ τὴν ἀγορὰν τεταγμένοι παρήσαν, καὶ τὸ ποθοῦν μεταβολῆς ἐλπιδὶ Πομπηΐον ὑπῆρχε τοῦ δήμου μέρος οὐκ ὀλίγον, ἦν δὲ μεγάλη καὶ ἀπὸ Καίσαρος ῥώμη στρατηγοῦντος τότε, Κάτωνι δ' οἱ πρῶτοι τῶν πολιτῶν συνηγανάκτουν καὶ συνηδικοῦντο μᾶλλον ἢ συνηγωνίζοντο, πολλὴ δὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατήφεια καὶ φόβος εἶχεν, ὥστε τῶν φίλων ἐνίους ἀσίτους διαγρυπνῆσαι μετ' ἀλλήλων, ἐν ἀπόροις ὄντας ὑπὲρ αὐτοῦ λογισμοῖς, καὶ γυναικὰ καὶ ἀδελφὰς ποτνωμένας καὶ δακρυούσας, αὐτὸς [δ'] ἀδεῶς καὶ τεθαρρηκότως ἐντυχὼν πᾶσι καὶ παρηγορήσας, καὶ γενόμενος περὶ δεῖπνον ὥσπερ εἰώθει καὶ νυκτερεύσας, ὑφ' ἐνὸς τῶν συναρχόντων Μινυκίου Θέρμου βαθέως καθεύδων ἐπηγέρθη. ^[5]

CatMi 27 4 καὶ κατέβησαν εἰς ἀγορὰν, ὀλίγων μὲν αὐτοὺς προπεμπόντων, πολλῶν δ' ἀπαντῶντων καὶ φυλάττεσθαι διακελευομένων. ὡς οὖν ἐπιστὰς ὁ Κάτων κατεῖδε τὸν νεῶν τῶν Διοσκούρων ὅπλοις περιεχόμενον καὶ τὰς ἀναβάσεις φρουρουμένας ὑπὸ μονομάχων, αὐτὸν δὲ καθήμενον ἄνω μετὰ Καίσαρος τὸν Μέτελλον, ἐπιστρέψας πρὸς τοὺς φίλους, „ὦ θρασέος“ εἶπεν „ἀνθρώπου καὶ δειλοῦ, ὃς καθ' ἐνὸς ἀνόπλου καὶ γυμνοῦ τοσοῦτους ἐστρατολόγησεν.

CatMi 27 6 “ ἅμα δ' εὐθὺς ἐβάδιζε μετὰ τοῦ Θέρμου. καὶ διέστησαν αὐτοῖς ἐκεῖνοι οἱ τὰς ἀναβάσεις κατέχοντες, ἄλλον δ' οὐδένα παρήκαν, ἢ μόλις ἐπισπᾶσας τῆς χειρὸς ὁ Κάτων τὸν Μουνάτιον ἀνήγαγε· καὶ βαδίζων εὐθὺς ὡς εἶχε καθίζει, μέσον ἐμβαλὼν ἑαυτὸν τοῦ Μετέλλου καὶ τοῦ Καίσαρος, ὥστε διακόψαι τὴν κοινολογίαν.

CatMi 27 8 κάκεῖνοι μὲν διηπόρησαν, οἱ δὲ χαρίεντες θεασάμενοι καὶ θαυμάσαντες τὸ φρόνημα καὶ τὸ θάρσος τοῦ Κάτωνος, ἐγγυτέρω προσῆλθον καὶ βοῇ διεκελεύσαντο, τῷ μὲν Κάτωνι θαρρεῖν, μένειν δ' ἀλλήλοις καὶ συστρέφεσθαι καὶ μὴ προδιδόναι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζόμενον. Ἐνθα δὲ τοῦ ὑπηρετοῦ τὸν νόμον προχειρισμένου, τοῦ δὲ Κάτωνος οὐκ ἔωντος ἀναγινώσκειν, τοῦ δὲ Μετέλλου παραλαβόντος αὐτὸν καὶ ἀναγινώσκοντος, ὁ μὲν Κάτων ἐξήρπασε τὸ βιβλίον, ὁ δὲ Θέρμος ἀπὸ στόματος τοῦ Μετέλλου τὸν νόμον ἐπισταμένους καὶ λέγοντος ἐπέσχε τῇ χειρὶ τὸ στόμα καὶ τὴν φωνὴν ἀπέκλεισεν, ἄχρι οὗ, ἅμαχον ὁρῶν ἄγωνά τοὺς ἄνδρας ὁ Μέτελλος ἀγωνιζομένους, καὶ τὸν δῆμον ἡττώμενον πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τρεπόμενον, ἐκέλευσεν οἰκοθεν ὀπλίτας μετὰ φόβου καὶ κραυγῆς ἐπιτρέχειν.

CatMi 28 3 γενομένου δὲ τούτου καὶ πάντων διασκεδασθέντων, ὑποστάντα μόνον τὸν Κάτωνα καὶ βαλλόμενον λίθοις καὶ ξύλοις ἄνωθεν οὐ περιεῖδε Μουρρήνας, ὁ τὴν δίκην φυγῶν ὑπ' αὐτοῦ

καὶ κατηγορηθεῖς, ἀλλὰ τὴν τήβεννον προῖσχύμενος καὶ βοῶν ἀνασχεῖν τοῖς βάλλουσι, καὶ τέλος αὐτὸν τὸν Κάτωνα πείθων καὶ περιπτύσσων, εἰς τὸν νεῶν τῶν Διοσκοῦρων ἀπήγαγεν.

[5]

CatMi 28 4 ἐπεὶ δὲ κατεῖδεν ὁ Μέτελλος ἐρημίαν περὶ τὸ βῆμα καὶ φυγὴν δι' ἀγορᾶς τῶν ἐναντιουμένων, παντάπασι πεισθεὶς κρατεῖν ἐκέλευσεν ἀπιέναι πάλιν τοὺς ὀπλοφόρους καὶ προσελθὼν κοσμίως αὐτὸς ἐπεχειρεῖ πράττειν τὰ περὶ τὸν νόμον.

CatMi 28 5 οἱ δ' ἐναντίοι ταχέως ἀναλαβόντες ἑαυτοὺς ἐκ τῆς τροπῆς, ἐπήεσαν αὐθις ἐμβοήσαντες μέγα καὶ θαρραλέον, ὥστε τοῖς περὶ τὸν Μέτελλον ἐμπεσεῖν ταραχὴν καὶ δέος, οἰομένοις ὅπλων ποθὲν εὐπορήσαντας αὐτοὺς ἐπιφέρεισθαι, καὶ μηθένα μένειν, ἀλλὰ φεύγειν ἅπαντας ἀπὸ τοῦ βήματος.

CatMi 28 6 οὕτω δὴ σκεδασθέντων ἐκείνων, τοῦ δὲ Κάτωνος προσελθόντος καὶ τὰ μὲν ἐπαινέσαντος, τὰ δ' ἐπιρρώσαντος τὸν δῆμον, οἷ τε πολλοὶ παρετάξαντο παντὶ τρόπῳ καταλῦσαι τὸν Μέτελλον, ἢ τε σύγκλητος ἀθροισθεῖσα παρήγγειλεν ἀρχῆθεν βοηθεῖν τῷ Κάτῳ καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν νόμον, ὥς στάσιν ἐπεισάγοντα τῇ Ῥώμῃ καὶ πόλεμον ἐμφύλιον. Ὁ δὲ Μέτελλος αὐτὸς μὲν ἦν ἄτρεπτος καὶ θρασὺς ἔτι, ὁρῶν δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐκπεπληγμένους κομιδῇ τὸν Κάτωνα καὶ νομίζοντας ἄμαχον καὶ δυσεκβίαστον, αἰφνίδιον ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ συναγαγὼν τὸν δῆμον ἄλλα τε πολλὰ περὶ τοῦ Κάτωνος ἐπίφθονα διῆλθε, καὶ φεύγειν τὴν τυραννίδα βοῶν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν κατὰ Πομπηίου συνωμοσίαν, ἐφ' ἣ μετανοήσῃ ταχὺ τὴν πόλιν ἀτιμάζουσιν ἄνδρα τοσοῦτον, ὥρμησεν εὐθὺς εἰς Ἀσίαν, ὥς ταῦτα πρὸς ἐκείνον κατηγορήσων.

[5]

CatMi 29 2 Ἦν οὖν δόξα μεγάλη τοῦ Κάτωνος, ἄχθος οὐ μικρὸν ἀπεσκευασμένου τῆς δημαρχίας καὶ τρόπον τινὰ τὴν Πομπηίου δύναμιν ἐν Μετέλλῳ καθηρηκότος.

CatMi 29 3 ἔτι δὲ μᾶλλον εὐδοκίμησε τὴν σύγκλητον ὥρμημένην ἀτιμοῦν καὶ ἀποψηφίζεσθαι τὸν Μέτελλον οὐκ ἑάσας, ἀλλ' ἐναντιωθεὶς καὶ παραιτησάμενος.

CatMi 29 4 οἷ τε γὰρ πολλοὶ φιланθρωπίας ἐποιοῦντο καὶ μετριότητος τὸ μὴ ἐπεμβῆναι τῷ ἐχθρῷ μηδ' ἐνυβρίσαι κατὰ κράτος περιγενόμενον, τοῖς τε φρονίμοις ὀρθῶς ἐφαίνετο καὶ συμφερόντως μὴ παροξύναι Πομπηίον. Ἐκ τούτου Λεύκολλος ἐπανελθὼν ἐκ τῆς στρατείας, ἥς ἔδοξε τὸ τέλος καὶ τὴν δόξαν ἀφηρῆσθαι Πομπηίος, εἰς κίνδυνον ἦλθε τοῦ μὴ θριαμβεῦσαι, Γαΐου Μεμμίου καταστασιάζοντος αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ καὶ δίκας ἐπάγοντος εἰς τὴν Πομπηίου χάριν μᾶλλον ἢ κατ' ἑχθος ἴδιον.

CatMi 29 6 ὁ δὲ Κάτων, οἰκειότητός τε πρὸς Λεύκολλον αὐτῷ γεγεννημένης, ἔχοντα Σερβιλίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ πρᾶγμα δεινὸν ἡγούμενος, ἀντέστη τῷ Μεμμίῳ καὶ πολλὰς ὑπέμεινε διαβολὰς καὶ κατηγορίας.

CatMi 29 7 τέλος δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλλόμενος ὥς τυραννίδος, τοσοῦτον ἐκράτησεν ὥστε τὸν Μέμμιον αὐτὸν ἀναγκάσαι τῶν δικῶν ἀποστῆναι καὶ φυγεῖν τὸν ἁγῶνα.

CatMi 29 8 Λεύκολλος μὲν οὖν θριαμβεύσας ἔτι μᾶλλον ἐνεφύετο τῇ φιλίᾳ τοῦ Κάτωνος, ἔχων ἔρυμα καὶ πρόβλημα μέγα πρὸς τὴν Πομπηίου δύναμιν. Πομπηίος δὲ μέγας ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπανιών, καὶ τῇ λαμπρότητι καὶ προθυμίᾳ τῆς υποδοχῆς πεποισθὼς οὐδὲν ἂν δεηθεὶς ἀποτυχεῖν τῶν πολιτῶν, προὔπεμψεν ἀξιῶν τὰς ὑπατικάς ἀρχαιρεσίας ἀναβαλέσθαι τὴν σύγκλητον, ὥς [ἂν] αὐτὸς παρῶν Πείσωνι συναρχαιρεσιάσῃ.

CatMi 30 2 τῶν δὲ πλείστων ὑπεικόντων, οὐ τὴν ἀναβολὴν μέγιστον ὁ Κάτων ἡγούμενος, ἀλλὰ τὴν πεῖραν ἀποκόψαι καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ Πομπηίου βουλόμενος, ἀντεῖπε καὶ μετέστησε τὴν βουλήν, ὥστ' ἀποψηφίσασθαι.

CatMi 30 3

τοῦτο τὸν Πομπήϊον οὐχ ἡσυχῇ διετάραξε, καὶ νομίζων οὐ μικρὰ προσπταίσειν τῷ Κάτωνι μὴ φίλῳ γενομένῳ, μετεπέμψατο Μουνάτιον ἐταῖρον αὐτοῦ, καὶ δύο τοῦ Κάτωνος ἀδελφιδᾶς ἐπιγάμους ἔχοντας, ἥτιι τὴν μὲν πρεσβυτέραν ἑαυτῷ γυναῖκα, τὴν δὲ νεωτέραν τῷ υἱῷ· τινὲς δὲ φασιν οὐ τῶν ἀδελφιδῶν, ἀλλὰ τῶν θυγατέρων τὴν μνηστεῖαν γενέσθαι. ^[5]

CatMi 30 4 τοῦ δὲ Μουνατίου ταῦτα πρὸς τὸν Κάτωνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς ἀδελφὰς φράσαντος, αἱ μὲν ὑπερηγάπησαν τὴν οἰκειότητα πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός, ὁ δὲ Κάτων οὐτ' ἐπισχὼν οὔτε βουλευσάμενος, ἀλλὰ πληγείς εὐθὺς εἶπε· „βάδιζε Μουνάτιε βάδιζε, καὶ λέγε πρὸς Πομπήϊον, ὥς Κάτων οὐκ ἔστι διὰ τῆς γυναικωνίτιδος ἀλώσιμος, ἀλλὰ τὴν μὲν εὖνοιαν ἀγαπᾷ καὶ τὰ δίκαια ποιοῦντι φιλίαν παρέξει πάσης πιστοτέραν οἰκειότητος, ὅμηρα δ' οὐ προήσεται τῇ Πομπηίου δόξῃ κατὰ τῆς πατρίδος.

CatMi 30 6 “ ἐπὶ τούτοις ἤχθοντο μὲν αἱ γυναῖκες, ἥτιῶντο δ' οἱ φίλοι τοῦ Κάτωνος ὥς ἄγροικον ἅμα καὶ ὑπερήφανον τὴν ἀπόκρισιν.

CatMi 30 7 εἶτα μέντοι πράττων τινὶ τῶν φίλων ὑπατεῖαν ὁ Πομπηῖος ἀργύριον εἰς τὰς φυλὰς ἔνεμε, καὶ περιβόητος ὁ δεκάσμος ἦν, ἐν κήποις ἐκείνου τῶν χρημάτων ἀριθμουμένων.

CatMi 30 8 εἰπόντος οὖν τοῦ Κάτωνος πρὸς τὰς γυναῖκας, ὅτι τοιούτων ἦν κοινωνεῖν καὶ ἀναπίμπλασθαι πραγμάτων ἀνάγκη Πομπηῖῳ συναφθέντα δι' οἰκειότητος, ὡμολόγουν ἐκεῖναι κάλλιον αὐτὸν βεβουλεῦσθαι διακρουσάμενον.

CatMi 30 9 εἰ δὲ δεῖ πρὸς τὰ συμβάντα κρίνειν, τοῦ παντὸς ἔοικεν ὁ Κάτων ἀμαρτεῖν, τὴν οἰκειότητα μὴ δεξάμενος, ἀλλ' ἑάσας πρὸς Καίσαρα τραπέσθαι καὶ γῆμαι γάμον, ὃς τὴν Πομπηίου δύναμιν καὶ Καίσαρος εἰς ταῦτο συνενεγκών, <δι> ὀλίγου τὰ μὲν Ῥωμαίων ἀνέτρεψε πράγματα, τὴν δὲ πολιτείαν ἀνέϊλεν· ὣν οὐθὲν ἂν ἴσως συνέπεσεν, εἰ μὴ Κάτων τὰ μικρὰ τοῦ Πομπηίου φοβηθεὶς ἀμαρτήματα τὸ μέγιστον περιεῖδεν, αὐτὸν ἐτέρων δυνάμει προσ <θήκην> γενόμενον. ^[5]

CatMi 31 1 Ταῦτα μὲν οὖν ἔμελλεν ἔτι. Λευκόλλου δὲ περὶ τῶν ἐν Πόντῳ διατάξεων στασιάσαντος πρὸς Πομπηῖον—ἡξίου γὰρ ἰσχύειν ἑκάτερος τὰ ὑφ' αὐτοῦ γενόμενα—καὶ Λευκόλλῳ Κάτωνος ἀδικουμένῳ περιφανῶς προσαμύνοντος, ἐλαττούμενος ὁ Πομπηῖος ἐν συγκλήτῳ καὶ δημαγωγῶν ἐπὶ νομὴν χώρας ἐκάλει τὸ στρατιωτικόν.

CatMi 31 2 ὥς δὲ κἀνταῦθα Κάτων ἐνιστάμενος ἐξέκρουσε τὸν νόμον, οὕτω Κλωδίου τε περιείχετο τοῦ τότε θραυστάτου τῶν δημαγωγῶν, καὶ Καίσαρα προσήγετο, τρόπον τινὰ Κάτωνος αὐτοῦ παρασχόντος ἀρχήν.

CatMi 31 3 ὁ γὰρ Καῖσαρ ἀπὸ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ στρατηγίας ἐπανήκων, ἅμα μὲν ὑπατεῖαν ἐβούλετο παραγγέλλειν, ἅμα δ' ἥτιι θρίαμβον.

CatMi 31 4 ἐπεὶ δὲ κατὰ νόμον ἔδει τοὺς μὲν ἀρχὴν μετιόντας παρεῖναι, τοὺς δὲ μέλλοντας εἰσελαύνειν θρίαμβον ἔξω τείχους ὑπομένειν, ἡξίου παρὰ τῆς βουλῆς αὐτῷ δοθῆναι δι' ἐτέρων αἰτεῖσθαι τὴν ἀρχήν.

CatMi 31 5 βουλομένων δὲ πολλῶν, ἀντέλεγεν ὁ Κάτων· ὥς δ' ἦσθετο χαριζομένους τῷ Καίσαρι, λέγων ὅλην κατανάλωσε τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν βουλήν οὕτως ἐξέκρουσε.

CatMi 31 6 χαίρειν οὖν ἑάσας τὸν θρίαμβον ὁ Καῖσαρ εἰσελθὼν εὐθὺς εἶχετο Πομπηίου καὶ τῆς ὑπατείας ἀποδειχθεὶς δ' ὕπατος, τὴν τ' Ἰουλίαν ἐνεγγύησεν αὐτῷ, καὶ συστάντες ἤδη μετ' ἀλλήλων ἐπὶ τὴν πόλιν, ὁ μὲν εἰσέφερε νόμους, τοῖς πένησι κληρουχίαν καὶ νομὴν χώρας διδόντας, ὁ δὲ παρῆν τοῖς νόμοις βοηθῶν.

CatMi 31 7 οἱ δὲ περὶ Λευκόλλου καὶ Κικέρωνα Βύβλῳ τῷ ἐτέρῳ τῶν ὑπάτων συντάξαντες ἑαυτοὺς ἀντέπραττον, μάλιστα δὲ Κάτων, ἥδη μὲν ὑφορώμενος τὴν Καίσαρος καὶ Πομπηίου φιλίαν καὶ σύστασιν ἐπ' οὐδενὶ δικαίῳ γεγεννημένην, φοβεῖσθαι δὲ φάσκων οὐ τὴν νομὴν τῆς χώρας, ἀλλ'

ὃν ἀντὶ ταύτης ἀπαιτήσουσι μισθὸν οἱ χαριζόμενοι καὶ δελεάζοντες τὸ πλῆθος. Ὡς δὲ ταῦτα λέγων τὴν τε βουλὴν ὁμόψηφον εἶχε καὶ τῶν ἐκτὸς ἀνθρώπων οὐκ ὀλίγοι παρίσταντο, δυσχεραίνοντες τὴν ἀτοπίαν τοῦ Καίσαρος—ἃ γὰρ οἱ θρασύτατοι δήμαρχοι καὶ ὀλιγωρότατοι πρὸς χάριν ἐπολιτεύοντο τῶν πολλῶν, ταῦτ' ἀπ' ἐξουσίας ὑπατικῆς αἰσχροῶς καὶ ταπεινῶς ὑποδύμενος τὸν δῆμον ἔπραττε—, φοβηθέντες οὖν ἐχώρουν διὰ βίας, καὶ πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ Βύβλῳ καταβαίνοντι κοπρίων ἐπεσκεδάσθη κόφινος, ἔπειτα τοῖς ῥαβδούχοις προσπεσόντες αὐτοῦ κατέκλασαν τὰς ῥάβδους· τέλος δὲ καὶ βελῶν φερομένων καὶ πολλῶν συντιτρωσκομένων, ἔφυγον ἐξ ἀγορᾶς, δρόμῳ μὲν οἱ λοιποὶ πάντες, ἔσχατος δὲ Κάτων ἀπῆει βάδην, μεταστρεφόμενος καὶ μαρτυρόμενος τοὺς πολίτας. ^[5]

CatMi 32 5 οὐ μόνον οὖν τὴν διανομὴν ἐκύρωσαν, ἀλλὰ καὶ προσεψηφίσαντο τὴν σύγκλητον ὁμόσαι πᾶσαν, ἣ μὴν ἐπιβεβαιώσῃ τὸν νόμον καὶ βοηθήσῃ, ἂν τις τάναντία πράττῃ, μεγάλα τάξαντες ἐπιτίμια κατὰ τῶν μὴ ὁμοσάντων.

CatMi 32 6 ὥμνυσαν οὖν ἅπαντες ἐξ ἀνάγκης, τὸ Μετέλλου τοῦ παλαιοῦ πάθος ἐν νῷ λαμβάνοντες, ὃν εἰς νόμον ὅμοιον ὁμόσαι μὴ θελήσαντα περιεῖδεν ὁ δῆμος ἐκπεσόντα φυγῇ τῆς Ἰταλίας.

CatMi 32 7 διὸ καὶ τὸν Κάτωνα πολλὰ μὲν αἱ γυναῖκες οἴκοι δακρύουσαι καθικέτευον εἶξαι καὶ ὁμόσαι, πολλὰ δ' οἱ φίλοι καὶ συνήθεις.

CatMi 32 8 ὁ δὲ μάλιστα συμπίσας καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ὄρκον ἦν Κικέρων ὁ ῥήτωρ, παραινῶν καὶ διδάσκων, ὥς τάχα μὲν οὐδὲ δίκαιόν ἐστι τοῖς ἐγνωσμένοις κοινῇ μόνον οἷεσθαι δεῖν ἀπειθεῖν, ἐν δ' ἀδυνάτῳ τῷ μεταστῆσαι τι τῶν γεγονότων ἀφειδεῖν ἑαυτοῦ παντάπασιν ἀνόητον καὶ μανικόν· ἔσχατον δὲ κακῶν, εἰ δὲ ἦν ἅπαντα πράττει πόλιν ἀφεῖς καὶ προέμενος τοῖς ἐπιβουλεύουσιν, ὥσπερ ἄσμενος ἀπαλλάσσεται τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγώνων· καὶ γὰρ εἰ μὴ Κάτων τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ἡ Ῥώμη δεῖται Κάτωνος, δέονται δὲ καὶ οἱ φίλοι πάντες· ὣν αὐτὸν εἶναι πρῶτον ὁ Κικέρων ἔλεγεν, ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ Κλωδίου, διὰ δημαρχίας ἄντικρυς ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντος.

CatMi 32 11 ὑπὸ τούτων φασὶ καὶ τοιούτων τὸν Κάτωνα λόγων καὶ δεήσεων μαλασσόμενον οἴκοι καὶ κατ' ἀγοράν, ἐκβιασθῆναι μόλις καὶ προσελθεῖν πρὸς τὸν ὄρκον ἔσχατον ἀπάντων, πλὴν ἑνὸς Φαωνίου τῶν φίλων καὶ συνήθων. Ἐπαρθεῖς οὖν ὁ Καῖσαρ ἄλλον εἰσέφερε νόμον, τὴν Καμπανίαν σχεδὸν ὅλην προσκατανέμοντα τοῖς ἀπόροις καὶ πένησιν· ἀντέλεγε δ' οὐδεὶς πλὴν τοῦ Κάτωνος, καὶ τοῦτον ἀπὸ τοῦ βήματος ὁ Καῖσαρ εἶλκεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, οὐδέν τι μᾶλλον ὑφιέμενον τῆς παρρησίας, ἀλλ' ἐν τῷ βαδίζειν ἅμα περὶ τοῦ νόμου διαλεγόμενον καὶ παραινοῦντα παύσασθαι τοιαῦτα πολιτευομένους.

CatMi 33 3 ἐπηκολούθει δ' ἡ βουλὴ μετὰ κατηφείας καὶ τοῦ δήμου τὸ βέλτιστον ἀγανακτοῦν σιωπῇ καὶ ἀχθόμενον, ὥστε τὸν Καῖσαρ μὴ λανθάνειν βαρέως φέροντας, ἀλλὰ φιλονικῶν καὶ περιμένων ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπὶ κλησιν γενέσθαι καὶ δέησιν, προῆγεν.

CatMi 33 4 ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἦν δῆλος οὐδὲ μέλλων <τούτων> τι ποιήσῃν, ἡττηθεὶς ὑπ' αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας ὁ Καῖσαρ αὐτός τινα τῶν δημάρχων ὑφῆκε, πείσας ἐξελέσθαι τὸν Κάτωνα. Τοῖς μέντοι νόμοις ἐκείνοις καὶ ταῖς χάρισι τιθασσεύσαντες τὸν ὄχλον, ἐψηφίσαντο Καῖσαρι μὲν Ἰλλυριῶν καὶ Γαλατίας ἀρχὴν ἀπάσης καὶ τέσσαρα τάγματα στρατιᾶς εἰς πενταετίαν, προλέγοντος Κάτωνος, <ὥς> εἰς ἀκρόπολιν τὸν τύραννον αὐτοὶ ταῖς ἑαυτῶν ψήφοις ιδρύουσι.

CatMi 33 6 Πόπλιον δὲ Κλώδιον ἐκ πατρικίων εἰς δημοτικούς παρανόμως μεταστήσαντες, ἀπέδειξαν δήμαρχον, ἐπὶ μισθῷ τῇ Κικέρωνος ἐξελάσει πάντα πρὸς χάριν ἐκείνοις πολιτευόμενον, ὑπάτους δὲ Πείσωνά τε Καλπούρνιον, ὃς ἦν πατήρ τῆς Καίσαρος γυναικός, καὶ Γαβίνιον Αὔλον, ἐκ τῶν Πομπηίου κόλπων ἄνθρωπον, ὥς φασιν οἱ τὸν τρόπον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον εἰδότες.

CatMi 34 1

Ἄλλὰ καίπερ οὕτως τὰ πράγματα κατειληφότες ἐγκρατῶς, καὶ τὸ μὲν χάριτι τῆς πόλεως, τὸ δὲ φόβῳ μέρος ὑφ' ἑαυτοὺς ἔχοντες, ὅμως ἐφοβοῦντο τὸν Κάτωνα.

CatMi 34 2 καὶ γάρ, ἐν οἷς περιῆσαν αὐτοῦ, τό τε χαλεπῶς καὶ μετὰ πόνων καὶ μὴ χωρὶς αἰσχύνης, ἀλλ' ἐλεγχομένους βιάζεσθαι μόλις, ἀνιαρὸν ἦν καὶ πρόσαντες.

CatMi 34 3 ὁ δὲ Κλώδιος οὐδὲ Κικέρωνα καταλύσειν ἤλπιζε Κάτωνος παρόντος, ἀλλὰ τοῦτο διαμηχανώμενος, πρῶτον ὡς εἰς ἀρχὴν κατέστη, μετεπέμψατο τὸν Κάτωνα καὶ λόγους αὐτῷ προσήνεγκεν, ὡς πάντων ἐκείνων ἡγούμενος ἄνδρα Ῥωμαίων καθαρώτατον, ἔργῳ διδόναι πίστιν ἔτοιμός ἐστι πολλῶν γὰρ αἰτουμένων τὴν ἐπὶ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀρχὴν καὶ δεομένων ἀποσταλῆναι, μόνον ἄξιον ἐκείνων ἡγεῖσθαι καὶ διδόναι τὴν χάριν ἡδέως.

CatMi 34 5 ἀνακραγόντος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς ἐνέδρα τὸ πρᾶγμα καὶ προπηλακισμός, οὐ χάρις, ἐστίν, ὑπερηφάνως ὁ Κλώδιος καὶ ὀλιγώρως „οὐκοῦν“ εἶπεν „εἰ μὴ χάριν ἔχεις, ἀνιόμενος πλεύσῃ“, καὶ προσελθὼν εὐθὺς εἰς τὸν δῆμον ἐκύρωσε νόμῳ τὴν ἔκπεμψιν τοῦ Κάτωνος.

CatMi 34 6 ἐξιόντι δ' οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην, οὐχ ὑπηρέτην ἔδωκε, πλὴν ἡ δύο γραμματεῖς μόνον, ὧν ὁ μὲν κλέπτης καὶ παμπόνηρος, ἄτερος δὲ Κλωδίου πελάτης.

CatMi 34 7 ὡς δὲ μικρὸν ἔργον αὐτῷ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀναθεῖς, ἔτι καὶ Βυζαντίων φυγάδας κατάγειν προσέταξε, βουλόμενος ὅτι πλεῖστον χρόνον ἐκποδὼν ἄρχοντος αὐτοῦ γενέσθαι τὸν Κάτωνα. Τοιαύτη δὲ καταληφθεὶς ἀνάγκη, Κικέρωνι μὲν ἐλαυνομένῳ παρήνευσε μὴ στασιάσαι μηδ' εἰς ὅπλα καὶ φόνους τὴν πόλιν ἐμβαλεῖν, ἀλλ' ὑπεκστάντα τῷ καιρῷ πάλιν γενέσθαι σωτῆρα τῆς πατρίδος· Κανίδιον δὲ τίνα τῶν φίλων προπέμψας εἰς Κύπρον, ἔπειθε τὸν Πτολεμαῖον ἄνευ μάχης εἶκειν, ὡς οὔτε χρημάτων οὔτε τιμῆς ἐνδεᾶ βιωσόμενον· ἱερωσύνην γὰρ αὐτῷ τῆς ἐν Πάφῳ θεοῦ δώσειν τὸν δῆμον.

CatMi 35 3 αὐτὸς δὲ διέτριβεν ἐν Ῥόδῳ, παρασκευαζόμενος ἅμα καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀναμένων.

CatMi 35 4 ἐν δὲ τούτῳ Πτολεμαῖος ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς, ὑπ' ὀργῆς τινος καὶ διαφορᾶς πρὸς τοὺς πολίτας ἀπολελοιπῶς μὲν Ἀλεξάνδρειαν, εἰς δὲ Ῥώμην πλέων, ὡς Πομπηίου καὶ Καίσαρος αὐθις αὐτὸν μετὰ δυνάμεως καταζόντων, ἐντυχεῖν τῷ Κάτῳ βουλευθεὶς προσέπεμψεν, ἐλπίζων ἐκείνον ὡς αὐτὸν ἥξειν. ^[5]

CatMi 35 5 ὁ δὲ Κάτων ἐτύγχανε μὲν ὧν τότε περὶ κοιλίας κάθαρσιν, ἦκειν δὲ τὸν Πτολεμαῖον εἰ βούλοιτο κελεύσας πρὸς αὐτόν, ὡς δ' ἦλθεν οὗτ' ἀπαντήσας οὐθ' ὑπεξαναστάς, ἀλλ' ὡς ἓνα τῶν ἐπιτυχόντων ἀσπασάμενος καὶ καθίσαι κελεύσας, πρῶτον αὐτοῖς τούτοις διетάραξε, θαυμάζοντα πρὸς τὸ δημοτικὸν καὶ λιτὸν αὐτοῦ τῆς κατασκευῆς τὴν ὑπεροψίαν καὶ βαρύτητα τοῦ ἥθους. ^[5]

CatMi 35 6 ἐπεὶ δὲ καὶ διαλέγεσθαι περὶ τῶν καθ' αὐτὸν ἀρξάμενος ἠκροάσατο λόγων νοῦν πολὺν ἐχόντων καὶ παρρησίαν, ἐπιτιμῶντος αὐτῷ τοῦ Κάτωνος καὶ διδάσκοντος, ὅσῃν εὐδαιμονίαν ἀπολιπὼν ὅσαις ἑαυτὸν ὑποτίθησι λατρείαις καὶ πόνοις καὶ δωροδοκίαις καὶ πλεονεξίαις τῶν ἐν Ῥώμῃ δυνατῶν, οὓς μόλις ἐξαργυρισθεῖσαν ἐμπλήσειν Αἴγυπτον, συμβουλευόντος δὲ πλεῖν ὀπίσω καὶ διαλλάττεσθαι τοῖς πολίταις, αὐτοῦ δὲ καὶ συμπλεῖν καὶ συνδιαλλάττειν ἐτοίμως ἔχοντος, οἷον ἐκ μανίας τινὸς ἢ παρακοπῆς ὑπὸ τῶν λόγων ἔμφρων καθιστάμενος, καὶ κατανοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ ἀνδρός, ὥρμησε μὲν χρῆσθαι τοῖς ἐκείνου λογισμοῖς, ἀνατραπεῖς δ' ὑπὸ τῶν φίλων αὐθις, ἅμα τῷ πρῶτον ἐν Ῥώμῃ γενέσθαι καὶ θύραις ἐνὸς ἄρχοντος προσελθεῖν ἔστενε τὴν αὐτοῦ κακοβουλίαν, ὡς οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ λόγων, θεοῦ δὲ μαντείας καταφρονήσας. ^[5]

CatMi 36 1 Ὁ δ' ἐν Κύπρῳ Πτολεμαῖος εὐτυχίᾳ τινὶ τοῦ Κάτωνος ἑαυτὸν φαρμάκοις ἀπέκτεινε.

CatMi 36 2

πολλῶν δὲ χρημάτων ἀπολελεῖσθαι λεγομένων, αὐτὸς μὲν ἔγνω πλεῖν εἰς Βυζαντίους, πρὸς δὲ τὴν Κύπρον ἐξέπεμψε τὸν ἀδελφιδοῦν Βροῦτον, οὐ πάνυ τι πιστεύων τῷ Κανιδίῳ.

CatMi 36 3 τοὺς δὲ φυγάδας διαλλάξας καὶ καταλιπὼν ἐν ὁμονοίᾳ τὸ Βυζάντιον, οὕτως εἰς Κύπρον ἔπλευσεν.

CatMi 36 4 οὔσης δὲ πολλῆς καὶ βασιλικῆς ἐν ἐκπώμασι καὶ τραπέζαις καὶ λίθοις καὶ πορφύραις κατασκευῆς, ἣν ἔδειπραθεῖσαν ἐξαργυρισθῆναι, πάντα βουλόμενος ἐξακριβοῦν καὶ πάντα κατατείνειν εἰς ἅκραν τιμὴν καὶ πᾶσιν αὐτὸς παρεῖναι καὶ προσάγειν τὸν ἔσχατον ἐκλογισμόν, οὐδὲ τοῖς ἐθάσι τῆς ἀγορᾶς ἐπίστευεν, ἀλλ' ὑπονοῶν ὁμοῦ πάντας, ὑπηρέτας, κήρυκας, ὠνητάς, φίλους, τέλος αὐτὸς ἰδίᾳ τοῖς ὠνουμένοις διαλεγόμενος καὶ προσβιβάζων ἕκαστον, οὕτω τὰ πλεῖστα τῶν ἀγορασμάτων ἐπώλει. διὸ τοῖς τ' ἄλλοις φίλοις ὡς ἀπιστῶν προσέκρουσε, καὶ τὸν συνηθέστατον ἀπάντων Μουνάτιον εἰς ὀργὴν ὀλίγου δεῖν ἀνήκεστον γενομένην ἐνέβαλεν, ὥστε καὶ Καίσαρι γράφοντι λόγον κατὰ τοῦ Κάτωνος πικροτάτην τοῦτο τὸ μέρος τῆς κατηγορίας διατριβὴν παρασχεῖν. [5]

CatMi 37 1 Ὁ μὲντοι Μουνάτιος οὐκ ἀπιστίᾳ τοῦ Κάτωνος, ἀλλ' ἐκείνου μὲν ὀλιγωρίᾳ πρὸς αὐτόν, αὐτοῦ δὲ τινι ζηλοτυπίᾳ πρὸς τὸν Κανίδιον ἱστορεῖ γενέσθαι τὴν ὀργήν. καὶ γὰρ αὐτὸς σύγγραμμα περὶ τοῦ Κάτωνος ἐξέδωκεν, ᾧ μάλιστα Θρασέας ἐπηκολούθησε.

CatMi 37 2 λέγει δ' ὕστερος μὲν εἰς Κύπρον ἀφικέσθαι καὶ λαβεῖν παρημελημένην ξενίαν, ἐλθὼν δ' ἐπὶ θύρας ἀπωσθῆναι, σκευωρουμένου τι τοῦ Κάτωνος οἴκοι σὺν τῷ Κανιδίῳ· μεμψάμενος δὲ μετρίως οὐ μετρίως τυχεῖν ἀποκρίσεως, ὅτι κινδυνεύει τὸ λίαν φιλεῖν, ὡς φησι Θεόφραστος (frg.

CatMi 37 3 82 Wimmer), αἴτιον τοῦ μισεῖν γίνεσθαι πολλάκις „ἐπεὶ καὶ σὺ“ φάναι „τῷ μάλιστα φιλεῖν ἦττον οἰόμενος ἢ προσήκει τιμᾶσθαι, χαλεπαίνεις.

CatMi 37 4 Κανιδίῳ δὲ καὶ δι' ἐμπειρίαν χρῶμαι καὶ διὰ πίστιν ἐτέρων μᾶλλον, ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀφιγμένῳ, καθαρῷ δὲ φαινομένῳ.“ ταῦτα μὲντοι μόνον αὐτῷ μόνῳ διαλεχθέντα τὸν Κάτωνα πρὸς τὸν Κανίδιον ἐξενεγκεῖν.

CatMi 37 5 αἰσθόμενος οὖν αὐτὸς οὗτ' ἐπὶ δεῖπνον ἔτι φοιτᾶν οὔτε σύμβουλος ὑπακούειν καλούμενος.

CatMi 37 6 ἀπειλοῦντος δὲ τοῦ Κάτωνος ὥσπερ εἰώθασι τῶν ἀπειθούντων ἐνέχυρα λήψεσθαι, μηδὲν φροντίσας κελεῦσαι, καὶ πολὺν χρόνον ἐν ὀργῇ διατελεῖν· εἴτα τῆς Μαρκίας (ἔτι γὰρ συνώκει) τῷ Κάτῳ διαλεχθείσης, τυχεῖν μὲν ὑπὸ Βάρκα κεκλημένος ἐπὶ δεῖπνον, εἰσελθόντα δ' ὕστερον τὸν Κάτωνα, τῶν ἄλλων κατακειμένων, ἐρωτᾶν ὅπου κατακλιθεῖ.

CatMi 37 8 τοῦ δὲ Βάρκα κελεύσαντος ὅπου βούλεται, περιβλεψάμενον εἰπεῖν ὅτι παρὰ Μουνάτιον· καὶ παρελθόντα πλησίον αὐτοῦ κατακλιθῆναι, πλέον δὲ μηθὲν φιλοφρονήσασθαι παρὰ τὸ δεῖπνον.

CatMi 37 9 ἀλλὰ πάλιν τῆς Μαρκίας δεομένης, τὸν μὲν Κάτωνα γράψαι πρὸς αὐτόν ὡς ἐντυχεῖν τι βουλόμενον, αὐτὸς δ' ἦκειν ἔωθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ὑπὸ τῆς Μαρκίας κατασχεθῆναι, μέχρι πάντες ἀπηλλάγησαν, οὕτω δ' εἰσελθόντα τὸν Κάτωνα καὶ περιβαλόντα τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας ἀσπᾶσθαι καὶ φιλοφρονήσασθαι.

CatMi 37 10 ταῦτα μὲν οὖν οὐχ ἦττον οἰόμενοι τῶν ὑπαίθρων καὶ μεγάλων πράξεων πρὸς ἔνδειξιν ἡθους καὶ κατανόησιν ἔχειν τινὰ σαφήνειαν, ἐπὶ πλέον διήλθομεν. Τῷ δὲ Κάτῳ συνήχθη μὲν ἀργυρίου τάλαντα μικρὸν ἑπτακισχιλίων ἀποδέοντα, δεδιὼς δὲ τοῦ πλοῦ τὸ μῆκος, ἀγγεῖα πολλὰ κατασκευάσας, ὧν ἕκαστον ἐχώρει δύο τάλαντα καὶ δραχμὰς πεντακοσίας, καλῶδιον ἐκάστῳ μακρὸν προσήρτησεν, οὗ τῇ ἀρχῇ προσείχετο φελλὸς εὐμεγέθης, ὅπως εἰ ῥαγεῖ τὸ πλοῖον, ἄν' ἐχὼν διὰ βυθοῦ τὸ ἄρτημα σημαίνοι τὸν τόπον. [5]

CatMi 38 2

τὰ μὲν οὖν χρήματα πλὴν ὀλίγων τινῶν ἀσφαλῶς διεκομίσθη, λόγους δὲ πάντων ὧν διώκησε γεγραμμένους ἐπιμελῶς ἔχων ἐν δυσι βιβλίοις, οὐδέτερον ἔσωσεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπελεύθερος αὐτοῦ κομίζων, ὄνομα Φιλάργυρος, ἐκ Κεγχρεῶν ἀναχθεὶς ἀνετράπη καὶ συναπώλεσε τοῖς φορτίοις, τὸ δ' αὐτὸς ἄχρι Κερκύρας φυλάξας, ἐν ἀγορᾷ κατεσκήνωσε· τῶν δὲ ναυτῶν διὰ τὸ ῥιγοῦν πυρὰ πολλὰ καίωντων τῆς νυκτός, ἤφθησαν αἱ σκηναί, καὶ τὸ βιβλίον ἠφανίσθη.

CatMi 38 4 τοὺς μὲν οὖν ἐχθροὺς καὶ συκοφάντας ἐπιστομιεῖν ἤμελλον οἱ βασιλικοὶ διοικηταὶ παρόντες, ἄλλως δὲ τῷ Κάτῳ τὸ πρᾶγμα δηγμὸν ἤνεγκεν· οὐ γὰρ εἰς πίστιν ὑπὲρ αὐτοῦ τοὺς λόγους, ἀλλὰ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ἀκριβείας ἐξενεγκεῖν φιλοτιμούμενος, ἐνεμεσήθη. Περαιωθεὶς δὲ ταῖς ναυσὶν οὐκ ἔλαθε τοὺς Ῥωμαίους, ἀλλὰ πάντες μὲν ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς, πᾶσα δ' ἡ βουλὴ, πολὺ δὲ τοῦ δήμου μέρος ἀπήντων πρὸς τὸν ποταμόν, ὥστε τὰς ὄχθας ἀμφοτέρως ἀποκεκρύφθαι καὶ θριάμβου μηδὲν ὄψει καὶ φιλοτιμίᾳ λείπεσθαι τὸν ἀνάπλου αὐτοῦ. ^[5]

CatMi 39 2 καίτοι σκαιὸν ἐνίοις τοῦτ' ἐφαίνετο καὶ αὐθαδές, ὅτι τῶν ὑπάτων καὶ τῶν στρατηγῶν παρόντων οὗτ' ἀπέβη πρὸς αὐτούς, οὗτ' ἐπέσχε τὸν πλοῦν, ἀλλὰ ῥοθίῳ τὴν ὄχθην παρεξελαύνων ἐπὶ νεῶς ἐξήρους βασιλικῆς, οὐκ ἀνῆκε πρότερον ἢ καθορμίσαι τὸν στόλον εἰς τὸ νεώριον.

CatMi 39 3 οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν χρημάτων παρακομιζομένων δι' ἀγορᾶς, ὃ τε δῆμος ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος, ἢ τε βουλὴ συναχθεῖσα μετὰ τῶν πρεπόντων ἐπαίνων ἐψηφίσατο τῷ Κάτῳ στρατηγίαν ἐξαίρετον δοθῆναι, καὶ τὰς θεάς αὐτὸν ἐν ἐσθῇτι περιπορφύρω θεάσασθαι.

CatMi 39 4 ταῦτα μὲν οὖν ὁ Κάτων παρητήσατο, Νικίαν δὲ τὸν οἰκονόμον τῶν βασιλικῶν ἐλεύθερον ἔπεισε τὴν βουλήν ἀφεῖναι, μαρτυρήσας ἐπιμέλειαν καὶ πίστιν.

CatMi 39 5 ὑπάτεψε δὲ Φίλιππος ὁ πατὴρ τῆς Μαρκίας, καὶ τρόπον τινὰ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς καὶ ἡ δύναμις εἰς Κάτωνα περιῆλθεν, οὐκ ἐλάττονα τοῦ συνάρχοντος δι' ἀρετὴν ἢ δι' οἰκειότητα τοῦ Φιλίππου τῷ Κάτῳ τιμὴν προστιθέντος. Ἐπεὶ δὲ Κικέρων ἐκ τῆς φυγῆς ἦν ἔφυγεν ὑπὸ Κλωδίου κατελθὼν, καὶ δυνάμενος μέγα, τὰς δημαρχικὰς δέλτους ἃς ὁ Κλώδιος ἔθηκεν ἀναγράφας εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπέσπασε βίᾳ καὶ καθεῖλε τοῦ Κλωδίου μὴ παρόντος, ἐπὶ τούτοις δὲ βουλῆς ἀθροισθείσης καὶ τοῦ Κλωδίου κατηγοροῦντος ἔλεγε, παρανόμως τῷ Κλωδίῳ τῆς δημαρχίας γενομένης, ἀτελῇ καὶ ἄκυρα δεῖν εἶναι τὰ τότε πραχθέντα καὶ γραφέντα, προσέκρουσεν ὁ Κάτων αὐτῷ λέγοντι, καὶ τέλος ἀναστὰς ἔφη τῆς μὲν Κλωδίου πολιτείας μηδὲν ὑγιὲς μηδὲ χρηστὸν ὅλως νομίζειν, εἰ δ' ἀναιρεῖ τις ὅσα δημαρχῶν ἔπραξεν, ἀναιρεῖσθαι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περὶ Κύπρον πραγματείαν, καὶ μὴ γεγονέναι τὴν ἀποστολὴν νόμιμον ἄρχοντος παρανόμου ψηφισαμένου· παρανόμως μὲν οὖν <οὐ> δήμαρχον αἰρεθῆναι τὸν Κλώδιον, ἐκ πατρικίων μεταστάντα νόμου διδόντος εἰς δημοτικὸν οἶκον· εἰ δὲ μοχθηρὸς ὥσπερ ἄλλοι γέγονεν ἄρχων, αὐτὸν εὐθύνειν τὸν ἀδικήσαντα, μὴ λύειν τὴν συναδικηθεῖσαν ἀρχὴν εἶναι προσήκον. ^[5]

CatMi 40 4 ἐκ τούτου δι' ὀργῆς ὁ Κικέρων ἔσχε τὸν Κάτωνα καὶ φίλῳ χρώμενος ἐπαύσατο χρόνον πολύν· εἶτα μέντοι διηλλάγησαν. Ἐκ τούτου Πομπήϊος καὶ Κράσσος ὑπερβαλόντι τὰς Ἄλπεις Καίσαρι συγγενόμενοι γνώμην ἐποιήσαντο κοινῇ δευτέραν ὑπατείαν μετιέναι, καὶ καταστάντες εἰς αὐτὴν Καίσαρι μὲν τῆς ἀρχῆς ἄλλον τοσοῦτον ἐπιψηφίζεσθαι χρόνον, αὐτοῖς δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς μεγίστας καὶ χρήματα καὶ στρατιωτικὰς δυνάμεις.

CatMi 41 2 ὅπερ ἦν ἐπὶ νεμήσει τῆς ἡγεμονίας καὶ καταλύσει τῆς πολιτείας συνωμοσία.

CatMi 41 3 πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν μετιέναι τὴν ἀρχὴν τότε παρασκευαζομένων, τοὺς μὲν ἄλλους ὀφθέντες ἐν ταῖς παραγγελίαις ἀπέτρεψαν, μόνον δὲ Λεύκιον Δομίτιον Πορκίᾳ συνοικοῦντα τῇ ἀδελφῇ Κάτῳ ἔπεισε μὴ ἐκστῆναι μηδ' ὑφέσθαι, τοῦ ἀγῶνος οὐ περὶ ἀρχῆς ὄντος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας.

- CatMi 41 4 καὶ μέντοι καὶ λόγος ἐχώρει διὰ τοῦ σωφρονοῦντος ἔτι τῆς πόλεως μέρους, ὥς οὐ περιοπτεύον, εἰς ταῦτό τῆς Κράσσου καὶ Πομπηίου δυνάμεως συνελθούσης, παντάπασιν ὑπέρογκον καὶ βαρεῖαν τὴν ἀρχὴν γενομένην, ἀλλ' ἀφαιρετέον αὐτῆς τὸν ἕτερον.
- CatMi 41 5 καὶ συνίσταντο πρὸς τὸν Δομίτιον, παρορμῶντες καὶ παραθαρρύνοντες ἀντιλαμβάνεσθαι· πολλοὺς γὰρ αὐτῷ καὶ τῶν σιωπῶντων διὰ δέος ἐν ταῖς ψήφοις ὑπάρξειν.
- CatMi 41 6 τοῦτο δὴ δείσαντες οἱ περὶ τὸν Πομπήϊον, ὑφεῖσαν ἐνέδραν τῷ Δομιτίῳ, καταβαίνοντι <περὶ> ὄρθρον ὑπὸ λαμπάδων εἰς τὸ πεδίον.
- CatMi 41 7 καὶ πρῶτος μὲν ὁ προφαίνων ἐπιστὰς τῷ Δομιτίῳ πληγεῖς καὶ πεσὼν ἀπέθανε· μετὰ δὲ τοῦτον ἤδη καὶ τῶν ἄλλων συντιτρωσκομένων, ἐγένετο φυγὴ πλὴν Κάτωνος καὶ Δομιτίου.
- CatMi 41 8 κατεῖχε γὰρ αὐτὸν ὁ Κάτων, καίπερ αὐτὸς εἰς τὸν βραχίονα τετρωμένος, καὶ παρεκελεύετο μένειν καὶ μὴ προλιπεῖν ἕως ἐμπνέωσι τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα πρὸς τοὺς τυράννους, οἳ τίνα τρόπον χρήσονται τῇ ἀρχῇ, δηλοῦσι διὰ τηλικούτων ἀδικημάτων ἐπ' αὐτὴν βαδίζοντες. Οὐχ ὑποστάντος δὲ τοῦ Δομιτίου τὸ δεινόν, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν καταφυγόντος, ἥρεθον μὲν ὑπατοὶ Πομπηίου καὶ Κράσσος, οὐκ ἀπέκαμε δ' ὁ Κάτων, ἀλλ' αὐτὸς προελθὼν στρατηγίαν μετήει, βουλόμενος ὀρμητήριον ἔχειν τῶν πρὸς ἐκείνους ἀγώνων καὶ πρὸς ἄρχοντας ἀντικαθίστασθαι μὴ ιδιώτης. ^[5]
- CatMi 42 2 οἱ δὲ καὶ τοῦτο δείσαντες, ὥς τῆς στρατηγίας ἀξιωμαχοῦ διὰ Κάτωνα πρὸς τὴν ὑπατείαν γενησομένης, πρῶτον μὲν ἐξαίφνης καὶ τῶν πολλῶν ἀγνοούντων βουλὴν συναγαγόντες, ἐψηφίσαντο τοὺς αἰρεθέντας στρατηγοὺς εὐθὺς ἄρχειν καὶ μὴ διαλιπόντας τὸν νόμιμον χρόνον, ἐν ᾧ <δί> καὶ τοῖς δεκάσασι τὸν δῆμον ἦσαν.
- CatMi 42 3 ἔπειτα διὰ τοῦ ψηφίσματος τὸ διδόναι δίκης ἀνυπεύθυνον κατασκευάσαντες, ὑπῆρέτας αὐτῶν καὶ φίλους ἐπὶ τὴν στρατηγίαν προῆγον, αὐτοὶ μὲν διδόντες ἀργύριον, αὐτοὶ δὲ ταῖς ψήφοις φερομέναις ἐφεστῶτες.
- CatMi 42 4 ὥς δὲ καὶ τούτων ἡ Κάτωνος ἀρετὴ καὶ δόξα περιῆν, ὑπ' αἰδοῦς τῶν πολλῶν ἐν δεινῷ [πολλῷ] τιθεμένων ἀποδόσθαι Κάτωνα ταῖς ψήφοις, ὃν καλῶς εἶχε πρίασθαι τῇ πόλει στρατηγόν, ἥ τε πρώτη κληθεῖσα τῶν φυλῶν ἐκεῖνον ἀπέδειξεν, ἐξαίφνης ὁ Πομπηῖος βροντῆς ἀκηκοέναι ψευδόμενος αἰσχιστά, ἔλυσεν τὴν ἐκκλησίαν, εἰθισμένων ἀφοσιοῦσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ μὴδὲν ἐπικυροῦν διοσημίας γενομένης. αὐθις δὲ πολλῶ χρησάμενοι τῷ δεκάσμῳ, <καὶ> τοὺς βελτίστους ὦσαντες ἐκ τοῦ πεδίου βίᾳ, διεπράξαντο Βατίνιον ἀντὶ Κάτωνος αἰρεθῆναι στρατηγόν. ^[5]
- CatMi 42 6 ἔνθα δὲ λέγεται τοὺς μὲν οὕτω παρανόμως καὶ ἀδίκως θεμένους τὴν ψῆφον εὐθὺς ὥσπερ ἀποδράντας οἴχεσθαι, τοῖς δ' ἄλλοις συνισταμένοις καὶ ἀγανακτοῦσι δημάρχου τινὸς αὐτόθι παρασχόντος ἐκκλησίαν, καταστάντα τὸν Κάτωνα, ἅπαντα μὲν ὥσπερ ἐκ θεῶν ἐπίπνουν τὰ μέλλοντα τῇ πόλει προειπεῖν (fg. 24 Malc.), παρορμῆσαι δὲ τοὺς πολίτας ἐπὶ Πομπηῖον καὶ Κράσσον, ὥς τοιαῦτα συνειδόμενος αὐτοῖς καὶ τοιαύτης ἀπτομένους πολιτείας, δι' ἣν ἔδεισαν Κάτωνα μὴ στρατηγῶν αὐτῶν περιγένηται. ^[5]
- CatMi 42 7 τέλος δ' ἀπρίοντα εἰς τὴν οἰκίαν προὔπεμψε πλῆθος τοσοῦτον, ὅσον οὐδὲ σύμπαντας ἅμα τοὺς ἀποδεδειγμένους στρατηγούς. Γαῖου δὲ Τρεβωνίου γράψαντος νόμον ὑπὲρ νομῆς ἐπαρχιῶν τοῖς ὑπάτοις, ὥστε τὸν μὲν Ἰβηρίαν ἔχοντα καὶ Λιβύην ὑφ' αὐτῷ, τὸν δὲ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, οἷς βούλοιντο πολεμεῖν καὶ καταστρέφεσθαι ναυτικάς καὶ πεζικάς δυνάμεις ἐπρίοντας, οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἀντίπραξιν καὶ κώλυσιν ἀπεγνωκότες, ἐξέλιπον καὶ τὸ ἀντειπεῖν, Κάτωνι δ' ἀναβάντι πρὸ τῆς ψηφοφορίας ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ βουλομένῳ λέγειν μόλις ὥρων δυεῖν λόγον ἔδωκαν.

ὥς δὲ πολλὰ λέγων καὶ διδάσκων καὶ προθεσπίζων κατανάλωσε τὸν χρόνον, οὐκέτι λέγειν αὐτὸν εἶων, ἀλλ' ἐπιμένοντα κατέσπασεν ὑπηρέτης προσελθὼν.

CatMi 43 4 ὥς δὲ καὶ κάτωθεν ἰστάμενος ἐβόα καὶ τοὺς ἀκούοντας καὶ συναγανακτοῦντας εἶχε, πάλιν ὁ ὑπηρέτης ἐπιλαβόμενος καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῆς ἀγορᾶς κατέστησε.

CatMi 43 5 καὶ οὐκ ἔφθη πρῶτον ἀφεθείς, καὶ πάλιν ἀναστρέψας ἵετο πρὸς τὸ βῆμα, μετὰ κραυγῆς ἐγκελευόμενος τοῖς πολίταις ἀμύνειν.

CatMi 43 6 πολλάκις δὲ τούτου γενομένου, περιπαθὼν ὁ Τρεβώνιος ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄγεσθαι, καὶ πλῆθος ἐπηκολούθει, λέγοντος ἅμα [σὺν] τῷ βαδίζειν ἀκροώμενον, ὥστε δεῖσαντα τὸν Τρεβώνιον ἀφεῖναι.

CatMi 43 7 κἀκείνην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν ὁ Κάτων κατανάλωσε· ταῖς δ' ἐφεξῆς οὐς μὲν δεδιξάμενοι τῶν πολιτῶν, οὐς δὲ συσκευασάμενοι χάρισι καὶ δωροδοκίαις, ἓνα δὲ τῶν δημάρχων Ἀκύλλιον ὄπλοις εἵρξαντες ἐκ τοῦ βουλευτηρίου προελθεῖν, αὐτὸν δὲ τὸν Κάτωνα βροντὴν γεγονέναι βοῶντα τῆς ἀγορᾶς ἐκβαλόντες, οὐκ ὀλίγους δὲ τρώσαντες, ἐνίων δὲ καὶ πεσόντων, βία τὸν νόμον ἐκύρωσαν, ὥστε πολλοὺς συστραφέντας ὀργῇ τοὺς Πομπηίου βάλλειν ἀνδριάντας. [5]

CatMi 43 8 ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπελθὼν ὁ Κάτων διεκώλυσε· τῷ δὲ Καίσαρι πάλιν νόμου γραφομένου περὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν στρατοπέδων, οὐκέτι πρὸς τὸν δῆμον ὁ Κάτων, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τραπόμενος Πομπηῖον, ἐμαρτύρατο καὶ προὔλεγεν, ὡς ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τράχηλον ἀναλαμβάνων Καίσαρα νῦν μὲν οὐκ οἶδεν, ὅταν δ' ἄρχηται βαρύνεσθαι καὶ κρατεῖσθαι, μήτ' ἀποθέσθαι δυνάμενος, μήτε φέρειν ὑπομένων, εἰς τὴν πόλιν ἐμπεσεῖται σὺν αὐτῷ, καὶ μεμνήσεται τότε τῶν Κάτωνος παραινέσεων, ὡς οὐδὲν ἦττον ἐν αὐταῖς τὸ Πομπηίου συμφέρον ἐνῆν ἢ τὸ καλὸν καὶ δίκαιον. [5]

CatMi 43 10 ταῦτα πολλάκις ἀκούων ὁ Πομπηῖος ἡμέλει καὶ παρέπεμπε, ἀπιστία τῆς Καίσαρος μεταβολῆς διὰ πίστιν εὐτυχίας τῆς ἑαυτοῦ καὶ δυνάμεως. Εἰς δὲ τὸ ἐξῆς ἔτος αἵρεθείς ὁ Κάτων στρατηγός, οὐδὲν ἔδοξε προστιθέναι τῇ ἀρχῇ τοσοῦτον εἰς σεμνότητα καὶ μέγεθος ἄρχων καλῶς, ὅσον ἀφαιρεῖν καὶ καταισχύνειν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων πολλάκις ἐπὶ τὸ βῆμα προερχόμενος, καὶ θανατικὰς δίκας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν οὕτω βραβεύων.

CatMi 44 2 ἔνιοι δὲ φασὶ καὶ μετ' ἄριστον οἶνον πεπωκότα χρηματίζειν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἀληθῶς λέγεται. Διαφθειρομένου δὲ τοῦ δήμου ταῖς δωροδοκίαις ὑπὸ τῶν φιλαρχούντων, καὶ χρωμένων τῷ δεκάζεσθαι καθάπερ ἐργασίᾳ συνήθει τῶν πολλῶν, βουλόμενος ἐκκόψαι παντάπασιν τὸ νόσημα τοῦτο τῆς πόλεως, ἔπεισε δόγμα θέσθαι τὴν σύγκλητον, ὅπως οἱ κατασταθέντες ἄρχοντες, εἰ μηδένα κατήγορον ἔχοιεν, αὐτοὶ παριόντες ἐξ ἀνάγκης εἰς ἔνορκον δικαστήριον εὐθύνας διδῶσιν. [5]

CatMi 44 4 ἐπὶ τούτῳ χαλεπῶς μὲν ἔσχον οἱ μετιόντες ἀρχάς, ἔτι δὲ χαλεπώτερον ὁ μισθαρνῶν ὄχλος. ἔωθεν οὖν ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ Κάτωνος προελθόντος, ἀθρόοι προσπεσόντες ἐβόων, ἐβλασφήμουν, ἔβαλλον, ὥστε φεύγειν ἀπὸ τοῦ βήματος ἅπαντας, αὐτὸν δ' ἐκεῖνον ἐξωσθέντα τῷ πλήθει καὶ παραφερόμενον, μόλις ἐπιλαβέσθαι τῶν ἐμβόλων.

CatMi 44 5 ἐνταῦθα καταστάς, τῷ μὲν ἰταμῷ καὶ θαρροῦντι τῆς ὀψεως εὐθὺς ἐκράτησε τοῦ θορύβου καὶ τὴν κραυγὴν ἔπαυσεν, εἰπὼν δὲ τὰ πρόποντα καὶ μεθ' ἡσυχίας ἀκουσθεῖς, παντάπασιν διέλυσε τὴν ταραχὴν.

CatMi 44 6 ἐπαινούσης δὲ τῆς βουλῆς αὐτόν, „ἐγὼ δ'“ εἶπεν „ὕμᾱς οὐκ ἐπαινῶ, κινδυνεύοντα στρατηγὸν ἐγκαταλιπόντας καὶ μὴ προσαμύναντας.

CatMi 44 7 “ τῶν δὲ μετιόντων ἀρχὴν ἕκαστος ἀπόρῳ πάθει συνέιχετο, φοβούμενος μὲν αὐτὸς δεκάζειν, φοβούμενος δ' ἐτέρου τοῦτο πράξαντος ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς.

- CatMi 44 8 ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰς ταῦτό συνελθοῦσι παραβαλέσθαι δραχμῶν ἕκαστον ἀργυρίου δεκαδύο ἥμισυ μυριάδας, εἴτα μετιέναι τὴν ἀρχὴν πάντας ὀρθῶς καὶ δικαίως· τὸν δὲ παραβάντα καὶ χρυσάμενον δεκασμῶ στέρεσθαι τοῦ ἀργυρίου.
- CatMi 44 9 ταῦθ' ὁμολογήσαντες αἰροῦνται φύλακα καὶ βραβευτὴν καὶ μάρτυρα τὸν Κάτωνα, καὶ <τὰ> χρήματα φέροντες ἐκείνῳ παρετίθεντο, καὶ τὰς συνθήκας ἐγράψαντο πρὸς ἐκεῖνον, ἀντὶ τῶν χρημάτων ἐγγυητὰς λαβόντα, τὰ δὲ χρήματα μὴ δεξάμενον.
- CatMi 44 10 ὥς δ' ἦκεν ἡ κυρία τῆς ἀναδείξεως, παραστὰς ὁ Κάτων τῷ βραβεύοντι δημάρχῳ καὶ παραφυλάξας τὴν ψῆφον, ἕνα τῶν παραβαλομένων ἀπέφηνε κακουργοῦντα, καὶ προσέταξεν ἀποδοῦναι τοῖς ἄλλοις τὸ ἀργύριον.
- CatMi 44 11 ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐπαινέσαντες αὐτοῦ τὴν ὀρθότητα καὶ θαυμάσαντες ἀνεῖλον τὸ πρόστιμον, ὥς ἱκανὴν δίκην ἔχοντες παρὰ τοῦ ἀδικήσαντος· τοὺς δ' ἄλλους ἐλύπησεν ὁ Κάτων καὶ φθόνον ἔσχεν ἀπὸ τούτου πλεῖστον, ὥς βουλῆς καὶ δικαστηρίων καὶ ἀρχόντων δύναμιν αὐτῷ περιποιησάμενος.
- CatMi 44 12 οὐδεμιᾶς γὰρ ἀρετῆς δόξα καὶ πίστις ἐπιφθόνους ποιεῖ μᾶλλον ἢ τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καὶ δύναμις αὐτῇ καὶ πίστις ἔπεται μάλιστα παρὰ τῶν πολλῶν.
- CatMi 44 13 οὐ γὰρ τιμῶσι μόνον ὥς τοὺς ἀνδρείους, οὐδὲ θαυμάζουσιν ὥς τοὺς φρονίμους, ἀλλὰ καὶ φιλοῦσι τοὺς δικαίους, καὶ θαρροῦσιν αὐτοῖς καὶ πιστεύουσιν.
- CatMi 44 14 ἐκείνων δὲ τοὺς μὲν φοβοῦνται, τοῖς δ' ἀπιστοῦσι· πρὸς δὲ τούτοις ἐκείνους μὲν οἶονται φύσει μᾶλλον ἢ τῷ βούλεσθαι διαφέρειν, ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν τὴν μὲν ὀξύτητά τινα, τὴν δ' εὐρωστίαν ψυχῆς τιθέμενοι· δικαίῳ δ' ὑπάρχοντος εὐθὺς εἶναι τῷ βουλομένῳ, μάλιστα τὴν ἀδικίαν ὥς κακίαν ἀπροφάσιστον αἰσχύνονται. Διὸ καὶ τῷ Κάτωνι πάντες οἱ μεγάλοι προσεπολέμουν ὥς ἐλεγχόμενοι, Πομπήϊος δὲ καὶ κατάλυσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως τὴν ἐκείνου δόξαν ἡγούμενος, αἰεὶ τινὰς προσέβαλλεν αὐτῷ λοιδορησομένους· ὧν καὶ Κλώδιος ἦν ὁ δημαγωγός, αὐθις εἰς Πομπήϊον ὑπορρυεῖς καὶ καταβοῶν τοῦ Κάτωνος ὥς πολλὰ μὲν ἐκ Κύπρου χρήματα νοσφισαμένου, Πομπήϊῳ δὲ πολεμοῦντος ἀπαξιώσαντι γάμον αὐτοῦ θυγατρὸς. ^[5]
- CatMi 45 3 ὁ δὲ Κάτων ἔλεγεν, ὅτι χρήματα μὲν ἐκ Κύπρου τοσαῦτα τῇ πόλει συναγάγοι, μήθ' ἵππον ἕνα μήτε στρατιώτην λαβών, ὅσα Πομπήϊος ἐκ πολέμων τοσούτων καὶ θριάμβων τὴν οἰκουμένην κυκήσας οὐκ ἀνήνεγκε· κηδεστὴν δὲ μηδέποτε προελέσθαι Πομπήϊον, οὐκ ἀνάξιον ἡγούμενος, ἀλλ' ὁρῶν τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ διαφορὰν.
- CatMi 45 5 „αὐτὸς μὲν γὰρ“ ἔφη „διδομένης μοι μετὰ τὴν στρατηγίαν ἐπαρχίας ἀπέστην, οὗτος δὲ τὰς μὲν ἔχει λαβών, τὰς δὲ δίδωσιν ἐτέροις· νυνὶ δὲ καὶ τέλος, ἐξακισχιλίων ὀπλιτῶν δύναμιν, Καίσαρι κέχρηκεν εἰς Γαλατίαν· ἦν οὗτ' ἐκεῖνος ἤτησε παρ' ὑμῶν, οὗθ' οὗτος ἔδωκε μεθ' ὑμῶν, ἀλλὰ δυνάμεις τηλικαῦται καὶ ὅπλα καὶ ἵπποι χάριτές εἰσιν ἰδιωτῶν καὶ ἀντιδόσεις.
- CatMi 45 7 καλούμενος δ' αὐτοκράτωρ καὶ στρατηγός, ἄλλοις τὰ στρατεύματα καὶ τὰς ἐπαρχίας παραδέδωκεν, αὐτὸς δὲ τῇ πόλει παρακάθεται, στάσεις ἀγωνοθετῶν ἐν ταῖς παραγγελίαις καὶ θορύβους μηχανώμενος, ἐξ ὧν οὐ λέληθε δι' ἀναρχίας μοναρχίαν ἑαυτῷ μνηστευόμενος.“ Οὕτως μὲν ἡμύνατο τὸν Πομπήϊον. ^[5]
- CatMi 46 1 ἦν δὲ Μάρκος Φαώνιος ἐταῖρος αὐτοῦ καὶ ζηλωτής, οἷος ὁ Φαληρεὺς Ἀπολλόδωρος ἱστορεῖται περὶ Σωκράτην γενέσθαι τὸν παλαιόν, ἐμπαθὴς καὶ παρακεκινηκῶς πρὸς τὸν λόγον, οὐ σχέδην οὐδὲ πρῶως, ἀλλ' ὥσπερ οἶνον ἄκρατον αὐτοῦ καθαψάμενον καὶ μανικώτερον.
- CatMi 46 2 οὗτος ἀγορανομίαν μετιῶν ἡττάτο, συμπαρὼν δ' ὁ Κάτων προσέσχε ταῖς δέλτοις μιᾷ χειρὶ γεγραμμέναις, καὶ τὴν κακουργίαν ἐξελέγξας, τότε μὲν ἐπικλήσει δημάρχων ἔλυσεν τὴν

ἀνάδειξιν, ὕστερον δὲ τοῦ Φαωνίου κατασταθέντος ἀγορανόμου, τὰ τ' ἄλλα τῆς ἀρχῆς ἐπεμελεῖτο καὶ τὰς θεὰς διεῖπεν ἐν τῷ θεάτρῳ, διδοὺς [καὶ] τοῖς θυμελικοῖς στεφάνους μὲν οὐ χρυσοῦς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Ὀλυμπίᾳ κοτίνων, δῶρα δ' ἀντὶ τῶν πολυτελῶν τοῖς μὲν Ἑλλήσι τεῦτλα καὶ θρίδακας καὶ ῥαφανίδας καὶ ἀπίους, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις οἴνου κεράμια καὶ κρέα ὕεια καὶ σῦκα καὶ σικύους καὶ ξύλων ἀγκαλίδας· ὧν τὴν εὐτέλειαν οἱ μὲν ἐγέλων, οἱ δ' ἥδοντο τοῦ Κάτωνος τὸ αὐστηρὸν καὶ κατεστυμμένον ὁρῶντες ἡσυχῇ μεταβάλλον εἰς διάχυσιν.

CatMi 46 6 τέλος δ' ὁ Φαώνιος εἰς τὸν ὄχλον ἐμβαλὼν ἑαυτὸν καὶ καθεζόμενος ἐν τοῖς θεαταῖς, ἐκρότει τὸν Κάτωνα καὶ διδόναι τοῖς εὐημεροῦσι καὶ τιμᾶν ἐβόα καὶ συμπαρακάλει τοὺς θεατάς, ὡς ἐκείνῳ τὴν ἐξουσίαν παραδεδωκώς.

CatMi 46 7 ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ θεάτρῳ Κουρίων ὁ Φαωνίου συνάρχων ἐχορήγει πολυτελῶς· ἀλλ' ἐκεῖνον ἀπολείποντες οἱ ἄνθρωποι μετέβαινον ἐνταῦθα καὶ συνέπαιζον προθύμως ὑποκρινομένῳ τῷ Φαωνίῳ τὸν ἰδιώτην καὶ τῷ Κάτῳ τὸν ἀγνοηθέντα.

CatMi 46 8 ἔπραττε δὲ ταῦτα διασύρων τὸ πρᾶγμα καὶ διδάσκων, ὅτι παίζοντα δεῖ τῇ παιδιᾷ χρῆσθαι καὶ χάριτι παραπέμπειν ἀτύφῳ μᾶλλον ἢ παρασκευαῖς καὶ πολυτελείαις, εἰς τὰ μηδενὸς ἄξια φροντίδας μεγάλας καὶ σπουδὰς κατατιθέμενον. Ἐπεὶ δὲ Σκιπίωνος καὶ Ὑψαίου καὶ Μίλωνος ὑπατεῖαν μετερχομένων οὐ μόνον ἐκείνοις τοῖς συντρόφοις ἤδη καὶ συμπολιτευομένοις ἀδικήμασι, δωροδοκίαις καὶ δεκασμοῖς, ἀλλ' ἀντικρυς δι' ὅπλων καὶ φόνων εἰς ἐμφύλιον πόλεμον ὠθομένων τὸλμῃ καὶ ἀπονοίᾳ, Πομπηΐον τινες ἠξίουσαν ἐπιστῆναι ταῖς ἀρχαιρεσίαις, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖπεν ὁ Κάτων, οὐ τοῖς νόμοις ἐκ Πομπηΐου φάμενος, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων Πομπηΐῳ δεῖν ὑπάρχειν τὴν ἀσφάλειαν· ὡς δὲ πολὺν χρόνον ἀναρχίας οὔσης καὶ τριῶν στρατοπέδων τὴν ἀγορὰν ὀσημέραι περιεχόντων, ὀλίγον ἀπέλιπεν ἀνεπίσχετον γεγονέναι τὸ κακόν, ἔγνω τὰ πράγματα πρὸ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης εἰς Πομπηΐον ἐκουσίῳ χάριτι τῆς βουλῆς περιστῆσαι, καὶ τῷ μετριωτάτῳ τῶν παρανομημάτων χρησάμενος ἰάματι τῆς τῶν μεγίστων καταστάσεως τὴν μοναρχίαν ἐπαγαγέσθαι μᾶλλον, ἢ περιῖδεῖν τὴν στάσιν εἰς ἀναρχίαν τελευτῶσαν. [5]

CatMi 47 3 εἶπεν οὖν ἐν τῇ βουλῇ γνώμην Βύβλος οἰκεῖος ὧν Κάτωνος, ὡς χρὴ μόνον ἐλέσθαι Πομπηΐον ὕπατον· ἢ γὰρ ἔξιν καλῶς τὰ πράγματ' ἐκείνου καταστήσαντος, ἢ τῷ κρατίστῳ δουλεύσειν τὴν πόλιν· ἀναστὰς δ' ὁ Κάτων οὐδενὸς ἂν προσδοκήσαντος ἐπήνεσε τὴν γνώμην καὶ συνεβούλευσε πᾶσαν ἀρχὴν ὡς ἀναρχίας κρείττονα· Πομπηΐον δὲ καὶ προσδοκᾶν ἄριστα τοῖς παροῦσι χρῆσθαι πράγμασι καὶ φυλάξιν διαπιστευθέντα τὴν πόλιν.

CatMi 48 1 Οὕτω δ' ἀποδειχθεὶς ὕπατος ὁ Πομπηΐος ἐδεήθη τοῦ Κάτωνος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ προάστειον.

CatMi 48 2 ἐλθόντα δὲ δεξάμενος φιλοφρόνως ἀσπασμοῖς καὶ δεξιώσεσι καὶ χάριν ὁμολογήσας, παρεκάλει σύμβουλον αὐτῷ καὶ πάρεδρον εἶναι τῆς ἀρχῆς.

CatMi 48 3 ὁ δὲ Κάτων ἀπεκρίνατο, μήτε τὰ πρότερα πρὸς ἀπέχθειαν εἰπεῖν Πομπηΐου, μήτε ταῦτα πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐπὶ συμφέροντι πάντα τῆς πόλεως· ἰδίᾳ μὲν οὖν αὐτῷ παρακαλοῦντι σύμβουλος ἔσεσθαι, δημοσίᾳ δὲ κἂν μὴ παρακαλῆται πάντως ἔρεῖν τὸ φαινόμενον.

CatMi 48 5 καὶ ταῦτ' ἔπραττεν ὡς εἶπε. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπὶ τοὺς δεκάσαντας ἤδη τὸν δῆμον ἐπιτίμια καὶ δίκας μεγάλας τοῦ Πομπηΐου νομοθετοῦντος, ἀμελεῖν ἐκέλευσε τῶν γεγονότων καὶ προσέχειν τοῖς μέλλουσιν· οὔτε γὰρ ὅπου στήσεται τὰ προημαρτημένα ζητῶν ὀρίσαι ῥάδιον, ἐάν τε νεώτερα γράφηται τῶν ἀδικημάτων ἐπιτίμια, δεινὰ πείσεσθαι τοὺς ὄντες οὐ παρέβαινον ὅτ' ἡδίκουν νόμον, κατὰ τοῦτον κολαζομένους.

CatMi 48 7 ἔπειτα πολλῶν κρινομένων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ἐνίων δὲ καὶ φίλων τοῦ Πομπηΐου καὶ οἰκείων, ὁρῶν αὐτὸν ἐνδιδόντα [ἐν] πολλοῖς καὶ καμπτόμενον, ἐπετίμα σφοδρῶς καὶ διήγειρεν.

- CatMi 48 8 ἐπεὶ δὲ νόμῳ τοὺς εἰωθότας λέγεσθαι περὶ τῶν κρινομένων ἐπαίνους αὐτὸς ἀφελών, Μουνατίῳ Πλάγκῳ συγγράψας ἔπαινον ἐπὶ τῆς δίκης ἔδωκεν, ἐπισχόμενος ὁ Κάτων τὰ ὦτα ταῖς χερσὶν (ἔτυχε γὰρ δικάζων) ἐκώλυεν ἀναγινώσκεσθαι τὴν μαρτυρίαν· ὁ δὲ Πλάγκος ἀπέλεξεν αὐτὸν ἐκ τῶν δικαστῶν μετὰ τοὺς λόγους, καὶ οὐδὲν ἤττον ἦλω. ^[5]
- CatMi 48 9 καὶ ὅλως ἄπορον ἦν πρᾶγμα καὶ δυσμεταχειρίστον ὁ Κάτων τοῖς φεύγουσι, μήτε βουλομένοις αὐτὸν ἀπολιπεῖν δικαστὴν, μήτ' ἀπολέγειν τολμῶσιν.
- CatMi 48 10 ἦλωσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι τῷ Κάτωνα φεύγειν δόξαντες οὐ θαρρεῖν τοῖς δίκαιοις· ἐνίοις δὲ καὶ προὔφερον οἱ λοιδοροῦντες ὡς ὄνειδος μέγα τὸ μὴ δέξασθαι κριτὴν Κάτωνα προτεινόμενον. Ἐπεὶ δὲ Καίσαρος αὐτοῦ μὲν ἐμπεφυκότος τοῖς στρατεύμασιν ἐν Γαλατίᾳ καὶ τῶν ὅπλων ἐχομένου, δώροις δὲ καὶ χρήμασι καὶ φίλοις μάλιστα πρὸς τὴν ἐν τῇ πόλει χρωμένου δύναμιν, ἤδη μὲν αἱ Κάτωνος προαγορεύσεις ἀνέφερον τὸν Πομπηϊόν, ἐκ πολλῆς [ἤδη] τῆς πρόσθεν ἀπιστίας ὄνειροπολοῦντα τὸ δεινόν, ἔτι δ' ἦν ὄκνου καὶ μελλήσεως ἀτόλμου πρὸς τὸ κωλύειν καὶ ἐπιχειρεῖν ὑπόπλεως, ὥρμησεν ὁ Κάτων ὑπατεῖαν παραγγέλλειν, ὡς ἀφαιρησόμενος εὐθύς τὰ ὅπλα τοῦ Καίσαρος ἢ τὴν ἐπιβουλήν ἐξελέγξων. ^[5]
- CatMi 49 3 οἱ δ' ἀντιπαραγγέλλοντες αὐτῷ χαρίεντες μὲν ἦσαν ἀμφοτέροι, Σουλπίκιος δὲ καὶ πολλὰ τῆς τοῦ Κάτωνος ἐν τῇ πόλει δόξης τε καὶ δυνάμεως ἀπολελαυκῶς.
- CatMi 49 4 οὐ μέτριον οὖν ἐδόκει πρᾶγμα ποιεῖν οὐδ' εὐχάριστον· οὐ μὴν ὅ γε Κάτων ἐνεκάλει· „τί γάρ“ ἔφη „θαυμαστόν, εἰ ὅ τις νομίζει τῶν ἀγαθῶν μέγιστον, ἐτέρῳ μὴ παρίησι;“ πείσας δὲ τὴν βουλήν ψηφίσασθαι τοὺς μετιόντας τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς <δι' αὐτοὺς> δεξιοῦσθαι τὸν δῆμον, δι' ἐτέρους δὲ μὴ δεῖσθαι μηδ' ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν περιόντας, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίαινε τοὺς ἀνθρώπους, εἰ μὴ μόνον λαβεῖν μισθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι χάριν αὐτοὺς ἀφηρημένος, ἄπορον καὶ ἄτιμον ὁμοῦ τὸν δῆμον πεποίηκε. ^[5]
- CatMi 49 6 πρὸς δὲ τούτῳ μήτ' αὐτὸς ἐντυχεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ πιθανὸς ὢν, ἀλλ' ἐν ἤθει, τὸ τοῦ βίου μᾶλλον ἀξίωμα βουλόμενος φυλάσσειν ἢ προσλαβεῖν τὸ τῆς ἀρχῆς, ποιούμενος τὰς δεξιώσεις, μήτε τοὺς φίλους ἐάσας οἷς ὄχλος ἀλίσκεται καὶ θεραπεύεται ποιεῖν, ἀπέτυχε τῆς ἀρχῆς. Φέροντος δὲ τοῦ πράγματος οὐκ αὐτοῖς μόνοις τοῖς ἀποτυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ φίλοις αὐτῶν καὶ οἰκείοις σὺν αἰσχύνην τινὴ κατήφειαν καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας πολλὰς, οὕτως ἤνεγκε ραθύμως τὸ συμβεβηκός, ὥστ' ἀλειψάμενος μὲν ἐν τῷ πεδίῳ σφαιρίσαι, μετ' ἄριστον δὲ πάλιν ὥσπερ εἵθιστο καταβάς εἰς ἀγορὰν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων περιπατῆσαι μετὰ τῶν συνήθων. ^[5]
- CatMi 50 2 αἰτιᾶται δὲ Κικέρων ὅτι, τῶν πραγμάτων ἄρχοντος τοιοῦτου δεομένων, οὐκ ἐποίησατο σπουδὴν οὐδ' ὑπῆλθεν ὁμιλίᾳ φιланθρώπῳ τὸν δῆμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἐξέκαμε καὶ ἀπηγόρευσε, καίτοι τὴν στρατηγίαν αὐθις ἐξ ὑπαρχῆς μετελθών.
- CatMi 50 3 ἔλεγεν οὖν ὁ Κάτων, ὅτι τῆς μὲν στρατηγίας οὐ κατὰ γνώμην ἐξέπεσε τῶν πολλῶν, ἀλλὰ βιασθέντων ἢ διαφθαρέντων, ἐν δὲ ταῖς ὑπατικάῃς ψήφοις μηδεμιᾶς κακουργίας γενομένης ἔγνωκε τῷ δήμῳ προσκεκρουκῶς διὰ τὸν αὐτοῦ τρόπον, ὃν οὔτε μεταθέσθαι πρὸς ἐτέρων χάριν οὔτε χρώμενον ὁμοίῳ πάλιν ὅμοια παθεῖν νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστι. Τοῦ δὲ Καίσαρος ἐμβalόντος εἰς ἔθνη μάχιμα καὶ παραβόλως κρατήσαντος, Γερμανοῖς δὲ καὶ σπονδῶν γενομένων δοκοῦντος ἐπιθέσθαι καὶ καταβαλεῖν τριάκοντα μυριάδας, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν δῆμον ἡξίουσαν εὐαγγέλια θύειν, ὁ δὲ Κάτων ἐκέλευεν ἐκδιδόναι τὸν Καίσαρα τοῖς παρανομηθεῖσι, καὶ μὴ τρέπειν εἰς αὐτοὺς μηδ' ἀναδέχεσθαι τὸ ἄγος εἰς τὴν πόλιν. ^[5]
- CatMi 51 2 „οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς“ ἔφη „θύωμεν, ὅτι τῆς τοῦ στρατηγοῦ μανίας καὶ ἀπονοίας τὴν δίκην εἰς τοὺς στρατιώτας οὐ τρέπουσιν, ἀλλὰ φεῖδονται τῆς πόλεως.
- CatMi 51 3 “ ἐκ τούτου Καῖσαρ ἐπιστολὴν γράψας ἀπέστειλεν εἰς τὴν σύγκλητον· ὡς δ' ἀνεγνώσθη βλασφημίας πολλὰς ἔχουσα καὶ κατηγορίας τοῦ Κάτωνος, ἀναστὰς ἐκείνος οὐχ ὑπ' ὀργῆς οὐδὲ

φιλονεικίας, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ λογισμοῦ καὶ παρασκευῆς, τὰ μὲν εἰς ἑαυτὸν ἐγκλήματα λοιδορίαις καὶ σκώμμασιν ὅμοια καὶ παιδιὰν τινὰ καὶ βωμολοχίαν τοῦ Καίσαρος ἀπέδειξεν· ἀψάμενος δὲ τῶν ἐκείνου βουλευμάτων ἀπ' ἀρχῆς, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ὥσπερ οὐκ ἐχθρός, ἀλλὰ συνωμότης καὶ κοινωνὸς ἐκκαλύψας, καὶ διδάξας ὥς οὐ Βρεττανῶν οὐδὲ Κελτῶν παῖδας, ἀλλ' ἐκεῖνον αὐτὸν εἰ σωφρονοῦσι φοβητέον ἐστὶν αὐτοῖς, οὕτως ἐπέστρεψε καὶ παρῶξυνεν, ὥς τοὺς φίλους τοῦ Καίσαρος μετανοεῖν, ὅτι τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνόντες ἐν τῇ βουλῇ καιρὸν τῷ Κάτῳ λόγων δικαίων καὶ κατηγοριῶν ἀληθῶν παρέσχον. ^[5]

CatMi 51 6 Ἐκυρώθη μὲν οὖν οὐδέν, ἀλλ' ἐλέχθη μόνον ὅτι καλῶς ἔχει διάδοχον Καίσαρι δοθῆναι.

CatMi 51 7 τῶν δὲ φίλων ἀξιούντων καὶ Πομπήϊον ἐξ ἴσου τὰ ὄπλα καταθέσθαι καὶ ἀποδοῦναι τὰς ἐπαρχίας, ἢ μηδὲ Καίσαρα, νῦν ἐκεῖνα βοῶν ὁ Κάτων ἃ προὔλεγεν αὐτοῖς ἤκειν καὶ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀναφανδὸν ἤδη τῇ δυνάμει χρώμενον ἦν ἔσχεν ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων τὴν πόλιν, ἔξω μὲν οὐδὲν ἐπέραινε, τοῦ δήμου θέλοντος ἀεὶ τὸν Καίσαρα μέγιστον εἶναι, τὴν δὲ σύγκλητον εἶχε πειθομένην καὶ φοβουμένην τὸν δῆμον. Ὡς δ' Ἀρίμινον κατέληπτο καὶ Καῖσαρ κατηγγέλλετο μετὰ στρατιᾶς ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐνταῦθα δὴ πάντες ἐπ' ἐκεῖνον ἀφεώρων, οἳ τε πολλοὶ καὶ Πομπήϊος, ὥς μόνον μὲν ἐξ ἀρχῆς προαισθόμενον, πρῶτον δὲ φανερώς προειπόντα τὴν Καίσαρος γνώμην. ^[5]

CatMi 52 2 εἶπεν οὖν ὁ Κάτων· „ἀλλ' εἴ γ' οἷς ἐγὼ προὔλεγον ἀεὶ καὶ συνεβούλευον ἐπείσθη τις ὑμῶν ἄνδρες, οὔτ' ἂν ἔν' ἐφοβεῖσθε νῦν, οὔτ' ἐν ἐνὶ τὰς ἐλπίδας εἶχετε.

CatMi 52 3 “ Πομπήϊου δ' εἰπόντος, μαντικώτερα μὲν εἰρῆσθαι Κάτῳ, φιλικώτερα δ' αὐτῷ πεπρᾶχθαι, συνεβούλευεν ὁ Κάτων ἐνὶ Πομπήϊῳ τὰ πράγματα τὴν σύγκλητον ἐγχειρίσαι· τῶν γὰρ αὐτῶν εἶναι καὶ ποιεῖν τὰ μεγάλα κακὰ καὶ παύειν.

CatMi 52 4 ὁ μὲν οὖν Πομπήϊος οὔτε δύναμιν ἔχων ἐτοίμην, οὔθ' οὐς κατέλεγε τότε προθύμους ὁρῶν, ἐξέλιπε τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ Κάτων ἔπεσθαι καὶ συμφεύγειν ἐγνωκώς, τὸν μὲν νεώτερον υἱὸν εἰς Βρεττίους ὑπεξέθετο πρὸς Μουνάτιον, τὸν δὲ πρεσβύτερον εἶχε σὺν ἑαυτῷ.

CatMi 52 5 τῆς δ' οἰκίας καὶ τῶν θυγατέρων κηδεμόνος δεομένων, ἀνέλαβε πάλιν τὴν Μαρκίαν, χηρεύουσαν ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς· ὁ γὰρ Ὀρτήσιος θνήσκων ἐκείνην ἀπέλιπε κληρονόμον.

CatMi 52 6 εἰς ὃ δὴ μάλιστα λοιδορούμενος ὁ Καῖσαρ τῷ Κάτῳ φιλοπλουτίαν προφέρει καὶ μισθαρνίαν ἐπὶ τῷ γάμῳ.

CatMi 52 7 τί γὰρ ἔδει παραχωρεῖν δεόμενον γυναικός, ἢ τί μὴ δεόμενον αὐθις ἀναλαμβάνειν, εἰ μὴ δέλεαρ ἐξ ἀρχῆς ὑφείθη τὸ γύναιον Ὀρτησίῳ καὶ νέαν ἔχρησεν ἵνα πλουσίαν ἀπολάβῃ; πρὸς μὲν οὖν ταῦτα μετρίως ἔχει τὸ Εὐριπίδειον ἐκεῖνο (Herc.

CatMi 52 8 174)· πρῶτον μὲν οὖν τᾶρρητ' ἐν ἀρρήτοισι γὰρ τὴν σὴν νομίζω δειλίαν, ὧ Ἡράκλεις ὅμοιον γὰρ ἐστὶ τῷ Ἡρακλεῖ μαλακίαν ὀνειδίζειν καὶ κατηγορεῖν αἰσχροκέρδειαν Κάτωνος· εἰ δ' ἄλλη πη μὴ καλῶς ἐπέπρακται τὰ περὶ τὸν γάμον, ἐπισκεπτέον. ^[5]

CatMi 52 9 ἐγγυησάμενος γοῦν τὴν Μαρκίαν ὁ Κάτων καὶ τὸν οἶκον ἐπιτρέψας ἐκείνη καὶ τὰς θυγατέρας, αὐτὸς ἐδίωκε Πομπήϊον. Ἀπ' ἐκείνης δὲ λέγεται τῆς ἡμέρας μήτε κεφαλὴν ἔτι κείρασθαι μήτε γένεια, μήτε στέφανον ἐπιθέσθαι, πένθους δὲ καὶ κατηφείας καὶ βαρύτητος ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς πατρίδος ἐν σχῆμα νικῶντων ὁμοίως καὶ νικωμένων ἄχρι τελευτῆς διαφυλάξαι.

CatMi 53 2 Τότε δὲ κλήρῳ λαχὼν Σικελίαν, διέβη μὲν εἰς Συρακούσας, πυθόμενος δ' Ἀσίννιον Πολλίωνα παρὰ τῶν πολεμίων ἀφίχθαι μετὰ δυνάμεως εἰς Μεσσήνην, ἔπεμψε λόγον ἀπαιτῶν παρ' αὐτοῦ τῆς διαβάσεως.

CatMi 53 3 ἀνταπαιτηθεὶς δὲ λόγον ὑπ' ἐκείνου τῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς, καὶ Πομπήϊον ἀκούσας ἐκλελοιπότα παντελῶς Ἰταλίαν ἐν Δυρραχίῳ στρατοπεδεύειν, πολὺν ἔφη περὶ τὰ θεῖα πλάνον

εἶναι καὶ ἀσάφειαν, εἰ Πομπήϊον, ἐν οἷς ὑγιὲς οὐδὲν οὐδὲ δίκαιον ἔπραττεν ἀήττητον γενόμενον, νῦν ὅτε τὴν πατρίδα βούλεται σῶζειν καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπερμάχεται, προλέλοιπε τὸ εὐτυχεῖν. ^[5]

CatMi 53 4 Ἀσίννιον μὲν οὖν ἔφη δυνατὸς εἶναι Σικελίας ἐκβαλεῖν, ἄλλης δὲ μείζονος ἐπερχομένης δυνάμεως οὐ βούλεσθαι τὴν νῆσον ἐκπολεμῶ <σας> ἀπολέσαι· χωρεῖν δὲ πρὸς τὸ κρατοῦν καὶ σῶζεσθαι παραινέσας Συρακοσίοις, ἐξέπλευσεν. Ἀφικόμενος δὲ πρὸς Πομπήϊον, αἰεὶ μὲν εἶχετο μιᾶς γνώμης, χρονοτριβεῖν τὸν πόλεμον, ἐλπίζων διαλύσεις, καὶ μὴ βουλόμενος ἐν ἀγῶνι χειρῶν γενομένην τὴν πόλιν αὐτὴν ὑφ' αὐτῆς παθεῖν τὰ ἔσχατα, σιδήρῳ διακριθεῖσαν.

CatMi 53 6 ἄλλα δὲ τούτων ἀδελφὰ Πομπήϊον ἔπεισε καὶ τοὺς συνέδρους ψηφίσασθαι, μήτε πόλιν ὑπήκοον Ῥωμαίων διαρπάζειν, μήτ' ἄνδρα Ῥωμαῖον ἔξω παρατάξεως ἀναιρεῖν, καὶ δόξαν ἦνεγκε καὶ προσηγάγετο πολλοὺς τῇ Πομπηίου μερίδι, τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἡμέρον ἀσπασαμένους. Ἐκπεμφθεὶς δ' εἰς Ἀσίαν, ὡς τοῖς ἐκεῖ συνάγουσι πλοῖα καὶ στρατιὰν ὠφέλιμος γένοιτο, Σερβιλίαν ἐπηγάγετο τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸ Λευκόλλου παιδίον ἐξ ἐκείνης γεγονός.

CatMi 54 2 ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ χηρεύουσα καὶ πολὺ τῶν εἰς τὸ ἀκόλαστον αὐτῆς διαβολῶν ἀφείλεν, ὑποδύσα τὴν ὑπὸ Κάτωνι φρουρὰν καὶ πλάνην καὶ δίκαιαν ἐκουσίως· ἀλλ' ὅ γε Καῖσαρ οὐδὲ τῶν ἐπ' ἐκείνῃ βλασφημιῶν τοῦ Κάτωνος ἐφείσατο.

CatMi 54 3 πρὸς μὲν οὖν τᾶλλα τοῦ Κάτωνος οὐδὲν ὡς ἔοικεν ἐδεήθησαν οἱ Πομπηίου στρατηγοί, Ῥοδίους δὲ πειθοῖ προσαγαγόμενος καὶ τὴν Σερβιλίαν αὐτόθι καὶ τὸ παιδίον ἀπολιπὼν, ἐπανῆλθε πρὸς Πομπήϊον, ἥδη πεζικῆς τε λαμπρᾶς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως περὶ αὐτὸν οὔσης.

CatMi 54 4 ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα τῆς γνώμης κατάφωρος ἔδοξε γεγονέναι Πομπηίος.

CatMi 54 5 ὥρμησε μὲν γὰρ ἐγχειρίσαι τῷ Κάτωνι τὴν τῶν νεῶν ἡγεμονίαν· ἦσαν δὲ πεντακοσίων μὲν οὐκ ἐλάττους αἱ μάχιμοι, λιβυρνικὰ δὲ καὶ κατασκοπικὰ καὶ ἄφρακτα παμπληθῆ· ταχὺ δ' ἐννοήσας ἡ διδαχθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, ὡς ἔν ἐστι κεφάλαιον Κάτωνι πάσης πολιτείας ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα, κἂν γένηται κύριος τηλικαύτης δυνάμεως, ἥς ἂν ἡμέρας καταγωνίσωνται Καῖσαρα, τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἀξιώσει καὶ Πομπήϊον τὰ ὄπλα καταθέσθαι καὶ τοῖς νόμοις ἔπεσθαι, μετέγνω, καίπερ ἥδη διειλεγμένος αὐτῷ, καὶ Βύβλον ἀπέδειξε ναύαρχον. ^[5]

CatMi 54 7 οὐ μὴν ᾗσθητό γε παρὰ τοῦτο τῆς προθυμίας τοῦ Κάτωνος ἀμβλυτέρας, ἀλλὰ καὶ λέγεται πρὸς τινα μάχην περὶ τὸ Δυρράχιον αὐτοῦ τε Πομπηίου παρορμῶντος τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἡγεμόνων εἰπεῖν τι καὶ προτρέψασθαι κελεύοντος, ἀργῶς καὶ σιωπῇ τοὺς στρατιώτας ἀκούειν, Κάτωνος δὲ μετὰ πάντας, ὅσα καιρὸν εἶχε τῶν ἀπὸ φιλοσοφίας [ἀκούειν] λεγομένων περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀρετῆς καὶ θανάτου καὶ δόξης, διελθόντος αὐτοπαθῶς, καὶ τελευτῶντα τρέψαντος τὸν λόγον εἰς θεῶν ἀνάκλησιν, ὡς παρόντων καὶ ἐφορώντων τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα, τηλικούτον ἀλαλαγμὸν γενέσθαι καὶ τοσοῦτον κίνημα τῆς στρατιᾶς ἐπαρθείσης, ὥστε πάντας ἐλπίδων μεστοὺς ἐπὶ τὸν κίνδυνον ὀρμῆσαι τοὺς ἡγεμόνας.

CatMi 54 10 τρεψαμένων δὲ καὶ κρατησάντων, ἀφείλετο τὴν παντελῆ νίκην ὁ Καῖσαρ δαίμων, τῇ Πομπηίου χρησάμενος εὐλαβείᾳ καὶ ἀπιστίᾳ περὶ τὸ εὐτύχημα· ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς περὶ Πομπηίου γέγραπται.

CatMi 54 11 χαίροντων δὲ πάντων καὶ μεγαλυνόντων τὸ ἔργον, ὁ Κάτων ἀπεδάκρυε τὴν πατρίδα καὶ τὴν ὀλέθριον καὶ κακοδαίμονα φιλαρχίαν ὠδύρετο, πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὁρῶν πολίτας ὑπ' ἀλλήλων πεπτωκότας. Ἐπεὶ δὲ Καῖσαρα διώκων Πομπηίος εἰς Θεσσαλίαν ἀνεζεύγνυε, πολλὰ καταλιπὼν περὶ Δυρράχιον ὄπλα καὶ χρήματα καὶ σώματα συγγενῇ καὶ οἰκεῖα, πάντων ἀπέδειξεν ἡγεμόνα καὶ φύλακα τὸν Κάτωνα, πεντεκαίδεκα σπεύρας ἔχοντα στρατιωτῶν, διὰ πίστιν ἅμα καὶ φόβον τοῦ ἀνδρός.

CatMi 55 2

ήττωμένῳ μὲν γὰρ πάντων εἶναι βεβαιότατον ἐνόμιζεν, εἰ δὲ νικῶν, μὴ ἐπιτρέψειν παρόντα χρῆσασθαι τοῖς πράγμασιν ὡς προήρηται.

CatMi 55 3 πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπερρίφησαν ἐν Δυρραχίῳ μετὰ Κάτωνος. Γενομένης δὲ τῆς κατὰ Φάρσαλον ἡττης, οὕτως ἔστη τοῖς λογισμοῖς ὁ Κάτων, ὡς εἰ μὲν τεθνήκοι Πομπήϊος, εἰς Ἱταλίαν τοὺς σὺν αὐτῷ περαιώσων, αὐτὸς δὲ προσωτάτῳ τῆς τυραννίδος ἐπὶ φυγῇ βιωσόμενος εἰ δὲ σῶζοιτο, πάντως ἐκείνῳ διαφυλάξων τὴν δύναμιν.

CatMi 55 5 οὕτω δὲ διαβαλὼν εἰς Κέρκυραν, ὅπου τὸ ναυτικὸν ἦν, ἐξίστατο μὲν Κικέρωνι τῆς ἀρχῆς ὡς ὑπατικῷ στρατηγικός, οὐ δεξαμένου δὲ Κικέρωνος, ἀλλ' ἀπαίροντος εἰς Ἱταλίαν, ἰδὼν τὸν ἄνδρα Πομπήϊον ὑπ' αὐθαδείας καὶ φρονήματος ἀκαίρου βουλόμενον κολάζειν τοὺς ἀποπλέοντας, πρῶτῳ δὲ μέλλοντα τῷ Κικέρωνι προσφέρειν τὰς χεῖρας, ἐνουθέτησεν ἰδίᾳ καὶ κατεπράυνεν, ὥστε τὸν Κικέρωνα περισῶσαι σαφῶς ἐκ θανάτου, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄδειαν παρασχεῖν. ^[5]

CatMi 56 1 Τεκμαιρόμενος δὲ Πομπήϊον Μᾶγνον εἰς Αἴγυπτον ἢ Λιβύην διεκπεσεῖσθαι καὶ σπεύδων πρὸς ἐκεῖνον, ἀνήχθη μὲν ἔχων ἅπαντας, ἔπλει δὲ πρῶτον ἀπιέναι διδοὺς καὶ ὑπολείπεσθαι τοὺς οὐ προθύμως συστρατευομένους.

CatMi 56 2 ἀψάμενος δὲ Λιβύης καὶ παραπλέων, ἐντυγχάνει Σέξτῳ τῷ νεωτέρῳ τῶν Πομπηίου παίδων, ἀγγέλλοντι τὴν ἐπ' Αἰγύπτου τοῦ πατρὸς τελευτήν.

CatMi 56 3 πάντες μὲν οὖν βαρέως ἤνεγκαν, οὐδεὶς δὲ μετὰ Πομπήϊον ἡξίου Κάτωνος παρόντος οὐδ' ἀκούειν ἄλλον ἡγεμόνα.

CatMi 56 4 διὸ καὶ Κάτων αἰδούμενος καὶ οἰκτίρων ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ πίστεως δεδωκότας πεῖραν ἐπὶ ξένης ἐρήμους καὶ ἀπόρους ἀπολιπεῖν, ὑπέστη τε τὴν ἀρχὴν καὶ παρῆλθεν εἰς Κυρήνην· ἐδέξαντο γὰρ ἐκεῖνον, ὀλίγαις ἡμέραις ἔμπροσθεν ἀποκλείσαντες Λαβινόν.

CatMi 56 5 ἐνταῦθα πυθανόμενος Σκιπίωνα τὸν Πομπηίου πενθερόν ὑπ' Ἰόβᾳ τοῦ βασιλέως ἀνελήφθαι, καὶ Οὐᾶρον Ἄττιον, ὃς ἦν ὑπὸ Πομπηίου Λιβύης ἀποδεδειγμένος ἡγεμὼν, εἶναι σὺν αὐτοῖς μετὰ δυνάμεως, ἐξώρμησε πεζῇ χειμῶνος ὥρᾳ, πολλοὺς μὲν ὄνους ὕδωρ κομίζοντας συναγαγὼν, πολλὴν δὲ λείαν ἐλαύνων, ἔτι δ' ἄρματα καὶ τοὺς καλουμένους Ψύλλους ἐπαγόμενος, οἱ τὰ τε δῆγματα τῶν θηρίων ἰῶνται, τοῖς στόμασιν ἔλκοντες τὸν ἰόν, αὐτὰ τε τὰ θηρία κατεπᾶδοντες ἀμβλύνουσι καὶ κηλοῦσιν.

CatMi 56 7 ἡμέρας δὲ συνεχῶς ἑπτὰ τῆς πορείας γενομένης, πρῶτος ἡγήσατο, μὴθ' ἵππῳ μὴθ' ὑποζυγίῳ χρῆσάμενος· ἐδείπνει δὲ καθήμενος, ἀφ' ἧς ἡμέρας τὴν κατὰ Φάρσαλον ἡτταν ἔγνω, καὶ τοῦτο τῷ λοιπῷ προσέθηκε πένθει, τὸ μὴ κατακλιθῆναι πλὴν καθεύδων.

CatMi 56 8 ἐν δὲ Λιβύῃ διαγαγὼν ... τοῦ χειμῶνος, ἐξήτασε τὴν στρατιάν· ἦσαν δὲ μυρίων ὀλίγον ἀποδέοντες. Τὰ δὲ πράγματα κακῶς εἶχε τοῖς περὶ Σκιπίωνα καὶ Οὐᾶρον, ἐκ διαφορᾶς καὶ στάσεως ὑποδυομένοις καὶ θεραπέουσιν τὸν Ἰόβαν, οὐκ ἀνεκτὸν ὄντα βαρύτητι φρονήματος καὶ ὄγκῳ διὰ πλοῦτον καὶ δύναμιν· ὃς γε Κάτωνι πρῶτον ἐντυγχάνειν μέλλων, μέσον ἔθηκε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον τοῦ Σκιπίωνος καὶ τοῦ Κάτωνος· ὁ μὲντοι Κάτων ὡς εἶδεν, ἄρας τὸν ἑαυτοῦ μετέθηκεν ἐπὶ θάτερα, μέσον λαμβάνων τὸν Σκιπίωνα, καίπερ ἐχθρὸν ὄντα καὶ τι καὶ βιβλίον ἐκδεδωκότα βλασφημίας ἔχον τοῦ Κάτωνος.

CatMi 57 4 εἴτα τοῦτο μὲν εἰς οὐδένα τίθενται λόγον, εἰ δὲ Φιλόστρατον ἐν Σικελίᾳ μέσον εἶχε περιπατῶν ἐπὶ τιμῇ φιλοσοφίας, ἐγκαλοῦσι.

CatMi 57 5 τότε δ' οὖν καὶ τὸν Ἰόβαν ἔπαυσε μονονουχὶ σατράπας πεποιημένον ἑαυτοῦ τοὺς περὶ τὸν Σκιπίωνα, κάκείνους διήλλαξεν.

CatMi 57 6

ἀξιούντων δὲ πάντων ἄρχειν αὐτόν, καὶ πρώτων τῶν περὶ Σκιπίωνα καὶ Οὐᾶρον ἐξισταμένων καὶ παραδιδόντων τὴν ἡγεμονίαν, οὐκ ἔφη καταλύσειν τοὺς νόμους περὶ ὧν τῷ καταλύοντι πολεμοῦσιν, οὐδ' ἑαυτὸν ἀντιστράτηγον ὄντα παρόντος ἀνθυπάτου προτάξιν.

CatMi 57 7 ἀνθύπατος γὰρ ὁ Σκιπίων ἀπεδέδεικτο, καὶ θάρσος εἶχον οἱ πολλοὶ διὰ τοῦνομα, κατορθώσιν ἄρχοντος ἐν Λιβύῃ Σκιπίωνος. Ἐπεὶ μέντοι τὴν ἀρχὴν ὁ Σκιπίων παραλαβὼν εὐθὺς ἐβούλετο <τῷ> Ἰόβα χαριζόμενος Ἱτυκαίους ἡβηδὸν ἀποκτεῖναι καὶ κατασκάψαι τὴν πόλιν ὡς τὰ Καίσαρος φρονοῦσαν, οὐχ ὑπέμεινεν ὁ Κάτων, ἀλλὰ μαρτυρόμενος καὶ κεκραγὼς ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ θεοκλυτῶν, μόλις ἐξείλετο τῆς ὠμότητος αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν δεηθέντων, τὰ δὲ τοῦ Σκιπίωνος ἀξιοῦντος, ἀνεδέξατο φρουρήσειν τὴν πόλιν, ὡς μήτ' ἄκουσα μήθ' ἑκοῦσα Καίσαρι προσγένοιτο.

CatMi 58 3 καὶ γὰρ ἦν εἰς ἅπαντα τὸ χωρίον ὠφέλιμον καὶ διαρκὲς τοῖς ἔχουσιν· ἔτι δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐρρώσθη.

CatMi 58 4 καὶ γὰρ σῖτον εἰσήγαγεν ὑπερβάλλοντα πλῆθει, καὶ κατεσκεύασε τὰ τεῖχη, πύργους ἐπαιρόμενος καὶ τάφρους ὀχυρὰς καὶ χαρακώματα πρὸ τῆς πόλεως βαλλόμενος.

CatMi 58 5 Ἱτυκαίων δὲ τοὺς μὲν ἡβῶντας ἐν τοῖς χαρακώμασιν ἔταξεν οἰκεῖν, τὰ ὅπλα παραδόντας αὐτῷ, τοὺς δ' ἄλλους ἐν τῇ πόλει συνεῖχεν ἰσχυρῶς ἐπιμελόμενος μὴ ἀδικεῖσθαι μηδὲ πάσχειν κακῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

CatMi 58 6 ὅπλα δὲ πολλὰ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐξέπεμψε τοῖς ἐπὶ στρατοπέδου, καὶ ὅλως εἶχε τοῦ πολέμου τὴν πόλιν ταμιεῖον. ἃ δὲ Πομπηΐω συνεβούλευε πρότερον καὶ τότε Σκιπίωνι, μὴ μάχεσθαι πρὸς ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ δεινόν, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ χρῆσθαι, πᾶσαν ἀκμὴν ἥ τυραννὶς ἰσχύει μαραίνοντι, τούτων ὁ Σκιπίων ὑπ' αὐθαδείας κατεφρόνει· καί ποτε τῷ Κάτωνι δειλίαν ὀνειδίζων ἔγραψεν, εἰ μὴ μόνον αὐτὸς ἀγαπᾷ καθήμενος ἐν πόλει καὶ τείχεσιν, ἀλλὰ μηδ' ἑτέρους ἔᾶ πρὸς τὸν καιρὸν εὐθαρσῶς χρῆσθαι τοῖς λογισμοῖς.

CatMi 58 9 πρὸς ταῦθ' ὁ Κάτων ἀντέγραψεν, ὡς ἑτοιμός ἐστιν οὓς ἡγάγεν αὐτὸς εἰς Λιβύην ὀπλίτας καὶ ἵππεῖς παραλαβὼν εἰς Ἱταλίαν περαιοῦν καὶ Καίσαρα μεθιστάναι καὶ τρέπειν ἀπ' ἐκείνων πρὸς αὐτόν.

CatMi 58 10 ὥς δὲ καὶ τούτων ὁ Σκιπίων κατεγέλα, πάντῳ δῆλος ἦν ἀχθόμενος ὁ Κάτων τῇ παραχωρήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς οὔτε τῷ πολέμῳ καλῶς τὸν Σκιπίωνα χρησόμενον, οὔτ' ἂν παραλόγως εὐτυχίῃ, μέτριον ἐν τῷ κρατεῖν πρὸς τοὺς πολίτας ἐσόμενον.

CatMi 58 11 διὸ καὶ γνώμην εἶχεν ὁ Κάτων καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις ἔλεγεν, οὐ χρηστὰς μὲν ἐλπίδας ἔχειν ὑπὲρ τοῦ πολέμου δι' ἀπειρίαν καὶ θρασύτητα τῶν ἡγεμόνων· εἰ δ' οὖν εὐτυχία τις γένοιτο καὶ καταλυθεῖ Καῖσαρ, οὐ μενεῖν ἐν Ῥώμῃ, φεῦξεσθαι δὲ τὴν χαλεπότητα καὶ πικρίαν τοῦ Σκιπίωνος, ἥδη τότε δεινὰς καὶ ὑπερηφάνους ποιουμένου κατὰ πολλῶν ἀπειλάς.

CatMi 58 13 Ἀπέβη δὲ μᾶλλον ἢ προσεδόκα· καὶ περὶ ἐσπέραν βαθεῖαν ἦκέ τις ἀπὸ στρατοπέδου τριταῖος ἀγγέλλων, ὅτι μάχης μεγάλης πρὸς Θάψῳ γενομένης διέφθαρται παντάπασιν τὰ πράγματα καὶ κρατεῖ Καῖσαρ τῶν στρατοπέδων, Σκιπίων δὲ καὶ Ἰόβας σὺν ὀλίγοις ἐκπεφεύγασιν, ἢ δ' ἄλλη δύναμις ἀπόλωλε. Τούτων προσπεσόντων ἡ μὲν πόλις, οἷον εἰκὸς ἐν νυκτὶ καὶ πολέμῳ, πρὸς τοιοῦτον ἄγγελμα μικροῦ δεῖν ἔκφρων γενομένη μόλις ἑαυτὴν ἐντὸς τειχῶν κατεῖχεν· ὁ δὲ Κάτων προελθὼν τότε μὲν, ὡς ἐκάστοις ἀπὴντα διαθέουσι καὶ βοῶσιν, ἐπιλαμβανόμενος καὶ παραμυθούμενος ἀφήρει τοῦ δέους τὸ περιθαμβὲς καὶ ταραχῶδες, ὡς οὐ τηλικούτων ἴσως γεγονότων, ἀλλ' ἐπὶ μεῖζον αἰρομένων τῷ λόγῳ, καὶ κατέστησε τὸν θόρυβον· ἅμα δ' ἡμέρᾳ τοὺς τριακοσίους, οἷς ἐχρῆτο βουλῇ, Ῥωμαίους μὲν ὄντας, ἐν δὲ Λιβύῃ πραγματευομένους ἀπ' ἐμπορίας καὶ δανεισμῶν, εἰς ἱερὸν Διὸς ἐκήρυττε συνιέναι, καὶ ὅσοι παρήσαν ἀπὸ συγκλήτου καὶ παιῖδας αὐτῶν. [5]

- CatMi 59 4 ἔτι δὲ συλλεγομένων ἐκείνων, προσελθὼν ἀθορύβως καὶ μετ' εὐσταθείας, ὥσπερ οὐδενὸς καινοῦ γεγονότος, βιβλίον ἔχων ἐν ταῖς χερσὶν ἀνεγίνωσκεν· ἦν δ' ἀναγραφή τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ὀργάνων, ὅπλων, σίτου, τόξων, πλοίων.
- CatMi 59 5 ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν τριακοσίων, καὶ διελθὼν πολὺν ἔπαινον τῆς προθυμίας αὐτῶν καὶ τῆς πίστεως, ἦν ἐπεδείξαντο καὶ χρήμασι καὶ σώμασι καὶ βουλαῖς ὠφελιμώτατοι γενόμενοι, παρεκάλει μὴ διαλυθῆναι ταῖς ἐλπίσιν, ἕκαστον αὐτῷ φυγὴν ἰδίαν ἢ ἀπόδρασίν τινα ποριζόμενον.
- CatMi 59 6 ἂν γὰρ ἐν ταύτῳ συμμένωσι, καὶ πολεμούντων ἦττον καταφρονήσιν Καίσαρα καὶ φείσεσθαι μᾶλλον δεομένων.
- CatMi 59 7 βουλευέσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν, οὐδέτερα μεμψόμενος, ἀλλ' εἰ μὲν τρέποιντο τῇ γνῶμῃ πρὸς τὴν τύχην, τῆς ἀνάγκης θησόμενος τὴν μεταβολήν· ἰσταμένων δὲ πρὸς τὰ δεινὰ καὶ δεχομένων τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κίνδυνον, οὐκ ἐπαινεσόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ θαυμασόμενος τὴν ἀρετὴν καὶ παρέξων ἑαυτὸν ἄρχοντα καὶ συναγωνιζόμενον, ἄχρι οὗ τὴν ἐσχάτην τύχην τῆς πατρίδος ἐξελέγξωσιν, ἦν οὐκ Ἰτύκην οὐδ' Ἀδρούμητον οὖσαν, ἀλλὰ Ῥώμην, πολλάκις ἐκ χαλεπωτέρων σφαλμάτων ὑπὸ μεγέθους ἀναφέρεσθαι. ^[5]
- CatMi 59 9 πολλῶν δ' αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν ὑποκειμένων, καὶ μεγίστου <τοῦ> πρὸς ἄνδρα πολεμεῖν ἐπὶ πολλὰ τοῖς καιροῖς ἀνθελκόμενον, Ἰβηρίας τε πρὸς Πομπήϊον ἀφεστώσης τὸν νέον, αὐτῆς τε τῆς Ῥώμης οὕτω δι' ἀήθειαν παντάπασι δεδεγμένης τὸν χαλινόν, ἀλλ' ἀναξιοπαθούσης καὶ συνεξανισταμένης πρὸς πᾶσαν μεταβολήν, οὐδὲ τὸν κίνδυνον εἶναι φευκτέον, ἀλλ' ἔχειν διδάσκαλον τὸν πολέμιον, ἀφειδοῦντα τῆς ψυχῆς ἐπὶ ταῖς μεγίσταις ἀδικίαις, οὐχ ὥσπερ ἑαυτοῖς εἰς τὸν εὐτυχέστατον βίον κατορθοῦσιν, ἢ πταίουσιν εἰς τὸν εὐκλεέστατον θάνατον, τὴν ἀδηλόγητα τοῦ πολέμου τελευτᾶν.
- CatMi 59 11 οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνους γε δεῖν ἔφη βουλευέσθαι καθ' ἑαυτούς, συνευχόμενος ἀντὶ τῆς πρόσθεν ἀρετῆς καὶ προθυμίας αὐτοῖς τὰ δόξαντα συνενεγκεῖν. Τοιαῦτα τοῦ Κάτωνος εἰπόντος, ἦσαν μὲν οἱ καὶ τοῖς λόγοις ἀγόμενοι πρὸς τὸ θαρρεῖν, οἱ δὲ πλείστοι πρὸς τὸ ἀδεὲς καὶ γενναῖον αὐτοῦ καὶ φιλάνθρωπον ὀλίγου δεῖν ἐκλαθόμενοι τῶν παρόντων, ὥς μόνον ὄντα τοῦτον ἀήττητον ἡγεμόνα καὶ πάσης κρείττονα τύχης, ἐδέοντο χρῆσθαι καὶ σώμασιν αὐτῶν καὶ χρήμασι καὶ ὅπλοις, ὅπως αὐτὸς ἔγνωκε· κρεῖττον γὰρ ἐκείνῳ πειθομένους ἀποθανεῖν ἢ σῶζεσθαι προδόντας ἀρετὴν τοσαύτην.
- CatMi 60 3 εἰπόντος δὲ τινος ὡς χρή ψηφίσασθαι δούλοις ἐλευθερίαν, καὶ τῶν πλείστων συνεπαινεσάντων, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσιν ὁ Κάτων· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον οὐδὲ δίκαιον· αὐτῶν μέντοι τῶν δεσποτῶν ἀφιέντων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ δέχεσθαι.
- CatMi 60 4 γενομένων δὲ πολλῶν ὑποσχέσεων, κελεύσας ἀπογράφεσθαι τὸν βουλόμενον ἀπηλλάττετο. Καὶ μετὰ μικρὸν ἦκεν αὐτῷ γράμματα παρ' Ἰόβα καὶ Σκιπίωνος, Ἰόβα μὲν ἐν ὄρει κεκρυμμένου μετ' ὀλίγων ἐρωτῶντος, ὃ τι πράττειν δέδοκται τῷ Κάτωνι· καὶ γὰρ περιμενεῖν Ἰτύκην ἐκλιπόντα, καὶ πολιορκουμένῳ μετὰ στρατιᾶς ἐπιβοηθήσιν, Σκιπίωνος δὲ πρὸς ἄκρα τινὶ ναυλοχοῦντος οὐ πόρρω τῆς Ἰτύκης ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς караδοκοῦντος. ^[5]
- CatMi 61 1 Ἔδοξεν οὖν τῷ Κάτωνι τοὺς γραμματοφόρους ἐπισχεῖν, ἄχρι οὗ βεβαιώσῃ τὰ παρὰ τῶν τριακοσίων.
- CatMi 61 2 οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ βουλῆς ἦσαν πρόθυμοι καὶ τοὺς οἰκέτας εὐθὺς ἀφιέντες ἐλευθέρους ὥπλιζον· τῶν δὲ τριακοσίων, ἅτε δὴ πλωτικῶν καὶ δανειστικῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς οἰκέταις τῆς οὐσίας ἐχόντων, οὐ πολὺν οἱ Κάτωνος λόγοι χρόνον ἐμμείναντες ἐξερρύσαν· καθάπερ <γὰρ> τῶν σωμάτων τὰ μ[εν]ανὰ δέχεται ῥαδίως τὴν θερμότητα, καὶ πάλιν μεθίησι τοῦ πυρὸς ἀπαχθέντος ψυχούμενα, παραπλησίως ἐκείνους ὁ μὲν Κάτων ὀρώμενος ἀνεζωπύρει

καὶ διεθέρμαινεν, αὐτοὺς δ' ἑαυτοῖς λόγον διδόντας ὁ Καῖσαρος φόβος ἐξέκρουσε τῆς πρὸς Κάτωνα καὶ τὸ καλὸν αἰδοῦς.

CatMi 61 4 „τίνες γὰρ“ ἔφασαν „ὄντες [καὶ] τίνι τὸ προστασώμενον ποιεῖν ἀπαξιοῦμεν; οὐχὶ Καῖσαρ μὲν οὗτος, εἰς ὃν ἡ Ῥωμαίων ἅπανα περιέστηκεν ἰσχύς; ἡμῶν δὲ Σκιπίων οὐδεὶς οὐδὲ Πομπήϊος οὐδὲ Κάτων.

CatMi 61 5 ἀλλ' ἐν οἷς καιροῖς πάντες ἄνθρωποι ταπεινότερα τῶν προσηκόντων διὰ φόβον φρονοῦσιν, ἐν τούτοις ἡμεῖς ὑπερμαχοῦντες τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας πολεμοῦμεν ἐξ Ἰτύκης, ὧς Κάτων μετὰ Πομπήϊου Μάγνου φεύγων ὑφείτο τῆς Ἰταλίας; καὶ δούλους ἐλευθεροῦμεν κατὰ Καῖσαρος, οἷς αὐτοῖς ἐλευθερίας ὅσον ἂν ἐκεῖνος θέλῃ μέτεστιν; ἀλλ' ἔτι νῦν ὧς μοχθηροὶ γνόντες ἑαυτοὺς παραιτώμεθα τὸν κρατοῦντα καὶ πέμψωμεν τοὺς δεησομένους.

CatMi 61 7 “ ταῦθ' οἱ μετριώτατοι τῶν τριακοσίων παρήνουν· οἱ δὲ πλεῖστοι τοῖς συγκλητικοῖς ἐπεβούλευον, ὥς εἰ τούτους συλλάβοιεν ἰλασόμενοι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν τοῦ Καῖσαρος. Ὁ δὲ Κάτων ὑπονοῶν τὴν μεταβολὴν οὐκ ἤλεγχε, τῷ μέντοι Σκιπίωνι καὶ τῷ Ἰόβα γράψας ἀπέχεσθαι τῆς Ἰτύκης ἀπιστία τῶν τριακοσίων, ἐξέπεμψε τοὺς γραμματοφόρους.

CatMi 62 2 Τῶν δ' ἱππέων οἱ διαφυγόντες ἀπὸ τῆς μάχης, ἀριθμὸς οὐκ εὐκαταφρόνητος, προσελάσαντες τῇ Ἰτύκῃ πέμπουσι πρὸς τὸν Κάτωνα τρεῖς ἄνδρας, οὗ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπὸ πάντων ἔχοντας.

CatMi 62 3 οἱ μὲν γὰρ ἀπιέναι πρὸς Ἰόβαν, οἱ δὲ τῷ Κάτωνι προσχωρεῖν ὥρμηντο, τοὺς δὲ καὶ δέος εἶχεν εἰς Ἰτύκην παριέναι.

CatMi 62 4 ταῦθ' ὁ Κάτων ἀκούσας, τοῖς μὲν τριακοσίοις ἐκέλευσε προσέχειν Μάρκον Ῥούβριον, ἀτρέμα τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐλευθερούντων δεχόμενον καὶ μὴ προσβιαζόμενον· αὐτὸς δὲ τοὺς συγκλητικούς ἀναλαβὼν προῆλθεν ἔξω τῆς Ἰτύκης καὶ τοῖς ἱπάρχοις ἐνέτυχε, δεόμενος μὴ προέσθαι Ῥωμαίων ἄνδρας ἀπὸ βουλῆς τοσούτους, μὴδ' Ἰόβαν ἐλέσθαι στρατηγὸν ἀντὶ Κάτωνος, ἀλλὰ σῶζεσθαι κοινῇ καὶ σῶζειν, παρελθόντας εἰς πόλιν οὔτε κατ' ἄκρας ἀλώσιμον, εἰς ἔτη ἀμύπολλα σῆτον καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἔχουσαν. [5]

CatMi 62 6 ταῦτα δὲ καὶ τῶν συγκλητικῶν δεομένων καὶ δακρυόντων, οἱ μὲν ἱπάρχοι διελέγοντο τοῖς ἱππεῦσιν, ὁ δὲ Κάτων ἐπὶ χώματός τινος καθίσας μετὰ τῶν συγκλητικῶν ἀνέμενε τὰς ἀποκρίσεις. Ἐν δὲ τούτῳ παρῆν ὁ Ῥούβριος, σὺν ὀργῇ κατηγορῶν τῶν τριακοσίων ἀκοσμίαν πολλὴν καὶ θόρυβον, ὥς ἀφισταμένων καὶ διαταραττόντων τὴν πόλιν.

CatMi 63 2 ἐφ' οἷς οἱ μὲν ἄλλοι παντάπασιν ἀπογνόντες ἑαυτῶν εἰς δάκρυα καὶ ὀδυρμοὺς ἐξέπεσον, ὁ δὲ Κάτων ἐκείνους τε θαρσύνειν ἐπειρᾶτο, καὶ πρὸς τοὺς τριακοσίους ἔπεμψεν ἀναμεῖναι κελεύων.

CatMi 63 3 οἱ δ' ἀπὸ τῶν ἱππέων ἤκον οὐ μέτρια προστάττοντες· ἔφασαν γὰρ οὐτ' Ἰόβα δεῖσθαι μισθοδοτοῦντος, οὔτε Καῖσαρα φοβεῖσθαι Κάτωνος αὐτῶν ἄρχοντος· Ἰτυκαίοις δέ, Φοίνιξιν ἀνθρώποις εὐμεταβόλοις, συγκαθείργνυσθαι δεινὸν εἶναι· καὶ γὰρ εἰ νῦν ἀτρεμοῦσιν, ὅταν Καῖσαρ ἐπὶ συνειπθήσεται καὶ προδώσειν.

CatMi 63 5 εἵπερ οὖν δεῖται τις αὐτῶν συμπολεμούντων καὶ συμπαρόντων, ἐκβαλὼν ἅπαντας Ἰτυκαίους ἢ διαφθείρας, οὕτως εἰς πόλιν καθαρὰν πολεμίων καὶ βαρβάρων καλεῖται.

CatMi 63 6 ταῦθ' ὁ Κάτων ἄγρια μὲν δεινῶς ἡγεῖτο καὶ βάρβαρα, πρᾶως δ' ἀπεκρίνατο βουλευέσθαι μετὰ τῶν τριακοσίων. καὶ παρελθὼν αὐθις εἰς τὴν πόλιν, ἐνετύγχανε τοῖς ἀνδράσιν οὐκέτι σκήψεις οὐδὲ παραγωγὰς πλασσομένοις ὑπ' αἰδοῦς πρὸς αὐτόν, ἀντικρυς δὲ χαλεπαίνουσιν, εἴ τις αὐτοὺς βιάζοιτο πολεμεῖν Καῖσαρι μὴ δυναμένους μὴδὲ βουλομένους.

CatMi 63 8 ἔνιοι δὲ καὶ παρεφθέγγοντο περὶ τῶν συγκλητικῶν, ὥς καθεκτέον ἐν τῇ πόλει Καῖσαρος <προσι> ὄντος· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὥς οὐκ ἀκούσας ὁ Κάτων παρῆκε· καὶ γὰρ ἦν ὑποκωφότερος.

- CatMi 63 9 ὥς δέ τις αὐτῷ προσελθὼν ἀπήγγειλε τοὺς [μὲν] ἵππεῖς ἀπιέναι, φοβηθεῖς μὴ παντάπασιν οἱ τριακόσιοι κατὰ τῶν συγκλητικῶν ἀπονοηθῶσιν, ἐβάδιζε μετὰ τῶν φίλων ἐξαναστάς.
- CatMi 63 10 καὶ θεασάμενος ἤδη προκεχωρηκότας, ἵππον λαβὼν ἐδίωκε πρὸς αὐτούς· οἱ δ' ἰδόντες ἄσμενοι προσελαύνοντα καὶ ἐδέξαντο καὶ παρεκάλουν σῶζεσθαι μετ' αὐτῶν.
- CatMi 63 11 τότε καὶ δακρῦσαι τὸν Κάτωνά φασιν, ὑπὲρ τῶν συγκλητικῶν δεόμενον καὶ προτείνοντα τὰς χεῖρας, ἐνίων δὲ καὶ τοὺς ἵππους ἀναστρέφοντα καὶ τῶν ὅπλων ἀντιλαμβανόμενον, μέχρι οὗ κατειργάσατο τὴν γοῦν ἡμέραν ἐκείνην ἐπιμείναντας ἀσφαλῆ τοῖς ἀνδράσι φυγὴν παρασχεῖν. Ὡς οὖν ἔχων αὐτοὺς ἀφίκετο καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰς πύλας κατέστησε, τοῖς δὲ τὴν ἄκραν φυλάττειν παρέδωκεν, ἔδρισαν οἱ τριακόσιοι μὴ δίκην δῶσι τῆς μεταβολῆς, καὶ πρὸς τὸν Κάτωνα πέμποντες ἐδέοντο πάντως ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς· οἱ δὲ συγκλητικοὶ περιχυθέντες οὐκ εἶων οὐδ' ἔφασαν προήσεσθαι τὸν κηδεμόνα καὶ σωτῆρα τοῖς ἀπίστοις καὶ προδόταις. ^[5]
- CatMi 64 3 σαφεστάτη γὰρ ὥς ἔοικεν αἰσθησὶς τότε παρέστη καὶ πόθος καὶ θαῦμα τῆς τοῦ Κάτωνος ἀρετῆς πᾶσιν ὁμαλῶς τοῖς ἐν τῇ Ἰτύκῃ γενομένοις, ὥς οὐδὲν ἄρα κίβδηλον οὐδ' ἀπατηλὸν <ἐν> ἐμέμεικτο τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτοῦ.
- CatMi 64 4 πάλαι δ' ἄνθρωπος ἑαυτὸν ἐγνωκῶς ἀνελεῖν, δεινούς πόνους ἐπόνει καὶ φροντίδας καὶ ὠδῖνας εἶχεν ὑπὲρ ἄλλων, ὅπως εἰς ἀσφαλὲς καταστήσας ἅπαντας ἀπαλλάξαιτο τοῦ ζῆν· οὐ γὰρ ἦν ἄδηλος ἢ πρὸς τὸν θάνατον αὐτοῦ φορὰ, καίπερ οὐ φάσκοντος.
- CatMi 64 5 ὑπήκουσεν οὖν τότε τοῖς τριακοσίοις, παραμυθησάμενος τοὺς συγκλητικούς, καὶ μόνος ἦκε πρὸς αὐτούς, χάριν ἔχειν ὁμολογοῦντας καὶ δεομένους τὰ μὲν ἄλλα χρῆσθαι καὶ πιστεύειν, εἰ δὲ Κάτωνες οὐκ εἰσὶν οὐδὲ τὸ Κάτωνος φρόνημα χωροῦσιν, οἰκτίρειν τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν· ἐγνωκότες δ' οὖν Καίσαρος δεῖσθαι καὶ πέμπειν πρὸς αὐτόν, ὑπὲρ ἐκείνου μάλιστα καὶ πρώτου ποιήσεσθαι δέησιν· εἰ δὲ μὴ πείθοιεν, οὐδ' αὐτοῖς διδομένην δέξεσθαι τὴν χάριν, ἀλλ' ἄχρι ἂν ἐμπνέωσι πολεμήσειν ὑπὲρ ἐκείνου.
- CatMi 64 7 πρὸς ταῦθ' ὁ Κάτων ἐπαινέσας τὴν εὐνοίαν ἔφη χρῆναι τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἔνεκα πέμπειν κατὰ τάχος, ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ μὴ δεῖσθαι· κεκρατημένων γὰρ εἶναι δέησιν, καὶ ἀδικούντων παραίτησιν· αὐτὸς δ' οὐ μόνον ἀήττητος γεγονέναι παρὰ πάντα τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ νικᾶν ἐφ' ὅσον ἐβούλετο καὶ κρατεῖν Καίσαρος τοῖς καλοῖς καὶ δικαίοις· ἐκείνον δ' εἶναι τὸν ἐαλωκότα καὶ νενικημένον· ἃ γὰρ ἡρνεῖτο πράττων κατὰ τῆς πατρίδος πάλαι, νῦν ἐξηλέγχθαι καὶ πεφωρᾶσθαι.
- CatMi 65 1 Τοιαῦτα διαλεχθεὶς τοῖς τριακοσίοις ἀπηλλάττετο, καὶ πυθόμενος Καίσαρα πᾶσαν ἄγοντα τὴν στρατιὰν ἤδη καθ' ὁδὸν εἶναι, „παπαὶ“ εἶπεν, „ὥς ἐπ' ἄνδρας ἡμᾶς ἐκεῖνος“, καὶ τραπόμενος πρὸς τοὺς συγκλητικούς ἐκέλευε μὴ μέλλειν, ἀλλ' ἔως παραμένουσιν οἱ ἵππεῖς σῶζεσθαι.
- CatMi 65 3 καὶ τὰς μὲν ἄλλας ἀπέκλεισε θύρας, μιᾷ δὲ τῇ πρὸς θάλασσαν φερούσῃ ... τὰ τε πλοῖα τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν διένειμε καὶ τάξεως ἐπεμελεῖτο, παύων τὰς ἀδικίας καὶ διαλύων τοὺς θυροῦς, καὶ τοὺς ἀπόρως ἔχοντας ἐφοδιάζων.
- CatMi 65 4 ἐπεὶ δὲ Μάρκος Ὀκτάβιος ἄγων δύο τάγματα πλησίον κατεστρατοπέδευσε καὶ πέμπων ἡξίου τὸν Κάτωνα περὶ ἀρχῆς διορίσασθαι πρὸς αὐτόν, ἐκείνῳ μὲν οὐθὲν ἀπεκρίνατο, πρὸς δὲ τοὺς φίλους εἶπεν· „εἴτα θαυμάζομεν ὅπως ἀπόλωλε τὰ πράγματα, τὴν φιλαρχίαν ὀρώντες ἡμῖν ἐν αὐτῷ τῷ ὀλέθρῳ βεβηκόσι παραμένουσιν;“ ἐν τούτῳ δὲ τοὺς ἵππεῖς ἀκούσας ἀπιόντας ἤδη φέρειν καὶ ἄγειν τὰ τῶν Ἰτυκαίων ὥσπερ λάφυρα, δρόμῳ συνέτεινε πρὸς αὐτούς, καὶ τοῖς πρώτοις ἐντυχὼν ἀφηρεῖτο, τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἔφθανε ρίπτων καὶ κατατιθέμενος, πάντες δ' ὑπ' αἰσχύνης σιωπῇ καὶ κάτω βλέποντες ἀπῆσαν.
- CatMi 65 7

ὁ δὲ Κάτων εἰς τὴν πόλιν τοὺς Ἴτυκαίους συναγαγών, ἐδεῖτο περὶ τῶν τριακοσίων, μὴ παροξύναι Καίσαρα κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὴν σωτηρίαν πράττειν ἀλλήλοις.

CatMi 65 8 εἶτα πάλιν τραπόμενος πρὸς τὴν θάλατταν, ἐπεσκόπει τοὺς ἐμβαίνοντας, καὶ τῶν φίλων καὶ ξένων ὅσους ἔπεισεν ἡσπάζετο καὶ προὔπεμπε.

CatMi 65 9 τὸν δ' υἱὸν οὐκ ἔπεισε λαβεῖν πλοῖον, οὐδ' ὤτεο δεῖν ἀποτρέπειν περιεχόμενον τοῦ πατρός.

CatMi 65 10 ἦν δέ τις Στατύλλιος, ἀνὴρ τῇ μὲν ἡλικίᾳ νέος, ἰσχυρὸς δὲ τῇ γνώμῃ βουλόμενος εἶναι καὶ τοῦ Κάτωνος ἀπομιμεῖσθαι τὴν ἀπάθειαν.

CatMi 65 11 τοῦτον ἡξίου πλεῖν· καὶ γὰρ ἦν καταφανὴς μισοκαῖσαρ· ὥς δ' οὐκ ἤθελεν, Ἀπολλωνίδῃ τῷ Στωϊκῷ καὶ Δημητρίῳ τῷ Περιπατητικῷ προσβλέψας ὁ Κάτων, „ὕμετερον“ εἶπεν „ἔργον οἰδοῦντα τοῦτον μαλάξαι καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον.

CatMi 65 12 “ αὐτὸς δὲ τοὺς λοιποὺς συνεκπέμπων καὶ χρηματίζων τοῖς δεομένοις, τὴν τε νύκτα διέτριβε περὶ ταῦτα καὶ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας τὸ πλεῖστον μέρος. Ἐπεὶ δὲ Λεύκιος Καῖσαρ, οἰκεῖος μὲν ὢν Καίσαρος ἐκείνου, μέλλων δὲ πρεσβεῦειν ὑπὲρ τῶν τριακοσίων, παρεκάλει τὸν Κάτωνα λόγον αὐτῷ συνυποθέσθαι πιθανόν, ᾧ χρήσεται περὶ ἐκείνων, „ὕπερ σοῦ μὲν γὰρ αὐτοῦ καὶ χειρῶν ἐμοὶ καλὸν ἄψασθαι καὶ γόνασι προσπεσεῖν Καίσαρος,“ οὐκ εἶα ταῦτα ποιεῖν ὁ Κάτων αὐτόν.

CatMi 66 2 „ἐμοὶ γὰρ“ εἶπεν „εἰ σώζεσθαι χάριτι Καίσαρος ἐβουλόμην, αὐτῷ βαδιστέον ἦν πρὸς ἐκεῖνον μόνον. οὐ βούλομαι δὲ τῷ τυράννῳ χάριν ἔχειν ὑπὲρ ὧν παρανομεῖ· παρανομεῖ δὲ σώζων ὡς κύριος, ὧν αὐτῷ δεσπόζειν οὐδὲν προσῆκεν. ὅπως μέντοι παραιτήσῃ τοὺς τριακοσίους, κοινῇ σκοπῶμεν εἰ βούλει.

CatMi 66 3 “ γενόμενος δὲ πρὸς τούτῳ μετὰ τοῦ Λευκίου, τὸν υἱὸν αὐτῷ συνέστησε καὶ τοὺς ἐταίρους ἀπιόντι· καὶ προπέμψας ἐκεῖνον καὶ δεξιωσάμενος ἐπανῆλθεν οἴκαδε, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τοὺς φίλους συναγαγών ἄλλα τε πολλὰ διελέχθη, καὶ πολιτείας ἀπεῖπεν ἄψασθαι τῷ μειρακίῳ· τὸ μὲν γὰρ ἀξίως Κάτωνος οὐκέτι τὰ πράγματα δέξασθαι, τὸ δ' ἄλλως αἰσχρὸν εἶναι.

CatMi 66 6 Καὶ περὶ ἑσπέραν ἤδη τρέπεται πρὸς τὸ βαλανεῖον. ἐν δὲ τῷ λούεσθαι τοῦ Στατυλλίου μνησθεὶς καὶ μέγα φθελγόμενος, „ἐξέπεμψας“ εἶπεν „ὦ Ἀπολλωνίδῃ τὸν Στατύλλιον, ἀπὸ τοῦ φρονήματος ἐκείνου καθελῶν; καὶ πέπλευκεν ὁ ἀνὴρ μὴδ' ἀσπασάμενος ἡμᾶς,“ „πόθεν,“ εἶπεν ὁ Ἀπολλωνίδης, „καίτοι πολλὰ διελέχθημεν· ἀλλ' ὑψηλὸς ἐστὶ καὶ ἄτρεπτος καὶ μένειν φησὶ καὶ πράττειν ὅ τι ἂν σὺ πράττης.

CatMi 66 8 “ πρὸς ταῦτά φασὶ τὸν Κάτωνα μειδιᾶσαι καὶ εἰπεῖν· „ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτίκα φανεῖται.“ Λουσάμενος δὲ μετὰ πολλῶν ἐδείπνει καθήμενος, ὥσπερ εἰώθει μετὰ τὴν μάχην· οὐ γὰρ κατεκλίθη πλὴν καθεύδων· συνεδείπνουν δὲ πάντες οἱ ἐταῖροι καὶ τῶν Ἴτυκαίων οἱ ἄρχοντες.

CatMi 67 2 καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ πότος ἔσχε μοῦσαν πολλὴν καὶ χάριν, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις λόγων φιλοσόφων κυκλούντων, ἄχρι οὗ περιῆλθεν ἡ ζήτησις εἰς ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα καλούμενα τῶν Στωϊκῶν, τὸ μόνον εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἐλεύθερον, δούλους δὲ τοὺς φαύλους ἅπαντας.

CatMi 67 3 ἐνταῦθα δὴ, ὡς εἰκός, ἀντιβάντος τοῦ Περιπατητικοῦ, σφοδρὸς ἐμπεσὼν ὁ Κάτων, καὶ τόνον προσθεὶς καὶ τραχύτητα φωνῆς, ἀπέτεινε πορρωτάτῳ τὸν λόγον, ἀγῶνι θαυμαστῷ χρησάμενος, ὥστε μηδένα λαθεῖν ὅτι τῷ βίῳ πέρας ἔγνωκεν ἐπιθεὶς ἀπαλλάττεσθαι τῶν παρόντων.

CatMi 67 4 διὸ καὶ μετὰ τὸν λόγον σιωπῆς καὶ κατηφείας γενομένης ἐν πᾶσιν, ἀναλαμβάνων αὐτοὺς καὶ ἀπάγων τῆς ὑποψίας ὁ Κάτων αὐθις ὑπὲρ τῶν παρόντων ἐνέβαλλεν ἐρωτήματα καὶ φροντίδας, ὡς δεδιὼς μὲν ὑπὲρ τῶν πλεόντων, δεδιὼς δ' ὑπὲρ τῶν ὀδευόντων ἐρημίαν ἄνυδρον καὶ βάρβαρον. Οὕτω δὲ διαλύσας τὸ σύνδειπνον, καὶ περιπατήσας μετὰ τῶν φίλων τὸν συνήθη μετὰ τὸ δεῖπνον περίπατον, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν φυλάκων ἃ καιρὸς ἦν προστάξας, ἀπιὼν εἰς

τὸ δωμάτιον ἤδη τὸν τε παῖδα καὶ τῶν φίλων ἕκαστον μᾶλλον ἢ πρότερον εἰώθει
προσαγαγόμενος καὶ φιλοφρονηθεὶς, πάλιν ὑποψίαν παρέσχε τοῦ μέλλοντος. ^[5]

CatMi 68 2 εἰσελθὼν δὲ καὶ κατακλιθεὶς ἔλαβεν εἰς χεῖρας τῶν Πλάτωνος διαλόγων τὸν περὶ ψυχῆς, καὶ
διελθὼν τοῦ βιβλίου τὸ πλεῖστον καὶ ἀναβλέψας ὑπὲρ κεφαλῆς ὡς οὐκ εἶδε κρεμάμενον τὸ
ξίφος (ὑφῆρητο γὰρ ὁ παῖς ἔτι δειπνοῦντος αὐτοῦ), καλέσας οἰκέτην ἠρώτησεν, ὅστις λάβοι τὸ
ἐγχειρίδιον.

CatMi 68 3 σιωπῶντος δ' ἐκείνου πάλιν ἦν πρὸς τῷ βιβλίῳ, καὶ μικρὸν διαλιπὼν, ὥσπερ οὐ σπεύδων οὐδ'
ἐπειγόμενος, ἄλλως δὲ τὸ ξίφος ἐπιζητῶν, ἐκέλευσε κομίσαι.

CatMi 68 4 διατριβῆς δὲ γινομένης καὶ μηδενὸς κομίζοντος, ἔξαναγνοὺς τὸ βιβλίον αὐθις ἐκάλει καθ' ἓνα
τῶν οἰκετῶν, καὶ μᾶλλον ἐνέτεινε τὴν φωνὴν τὸ ξίφος ἀπαιτῶν· ἐνὸς δὲ καὶ πύξ τὸ στόμα
πατάξας ἤμαξε τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, χαλεπαίνων καὶ βοῶν ἤδη μέγα, παραδίδοσθαι τῷ πολεμίῳ
γυμνὸς ὑπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ καὶ τῶν οἰκετῶν, ἄχρι οὗ κλαίων ὁ υἱὸς εἰσέδραμε μετὰ τῶν
φίλων καὶ περιπεσὼν ὠδύρετο καὶ καθικέτευεν.

CatMi 68 6 ὁ δὲ Κάτων ἐξαναστὰς ἐνέβλεψέ τε δεινὸν καὶ „πότ’“ εἶπεν „ἐγὼ καὶ ποῦ λέληθα παρανοίας
ἡλωκῶς, ὅτι διδάσκει μὲν <μ’> οὐδεὶς οὐδὲ μεταπίθει περὶ ὧν δοκῶ κακῶς βεβουλευῆσθαι,
κωλύομαι δὲ χρῆσθαι τοῖς ἑμαυτοῦ λογισμοῖς καὶ παροπλίζομαι; τί δ’ οὐχὶ καὶ συνδεῖς ὦ
γενναῖε τὸν πατέρα καὶ τὰς χεῖρας ἀποστρέφεις, μέχρι ἂν ἐλθὼν Καῖσαρ εὕρῃ με μὴδ’
ἀμύνασθαι δυνάμενον; οὐ γὰρ ἐπ’ ἑμαυτόν γε δέομαι ξίφους, ὅπου καὶ τὸ πνεῦμα βραχὺν
χρόνον ἐπισχόντα καὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαξ πατάξαντα πρὸς τὸν τοῖχον ἀποθανεῖν ἔνεστι.

CatMi 68 8 “ Ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ τὸ μὲν μεираκιον ἐξῆλθε μετὰ κλαυθμοῦ καὶ πάντες οἱ λοιποί, τῷ δὲ
Δημητρίῳ καὶ τῷ Ἀπολλωνίδῃ μόνοις ὑπολειφθεῖσι πρῶτον ἤδη λαλῶν, „ἦ που καὶ ὑμῖν“
ἔφη „δέδοκται βία κατέχειν ἄνδρα τοσοῦτον ἡλικίας ἐν τῷ βίῳ, καὶ καθημένους αὐτοῦ σιωπῇ
παραφυλάσσειν, ἢ λόγον ἤκετε κομίζοντες, ὡς οὐ δεινὸν οὐδ’ αἰσχρὸν ἐστὶν ἀποροῦντα
σωτηρίας ἐτέρας Κάτωνα τὴν ἀπὸ τοῦ πολεμίου περιμένειν; τί οὖν οὐ λέγετε πείθοντες ἡμᾶς
ταῦτα καὶ μεταδιδάσκοντες, ἵνα τὰς προτέρας δόξας ἐκείνας καὶ λόγους οἷς συμβεβιώκαμεν
ἐκβαλόντες, καὶ γενόμενοι διὰ Καίσαρα σοφώτεροι, μείζονα χάριν εἰδῶμεν αὐτῷ; καίτοι
βεβούλευμαι μὲν οὐθὲν ἔγωγε περὶ ἑμαυτοῦ, δεῖ δέ με βουλευσάμενον εἶναι κύριον οἷς ἔγνωκα
χρῆσθαι.

CatMi 69 5 βουλευέσομαι δὲ τρόπον τινὰ μεθ’ ὑμῶν, βουλευόμενος μετὰ τῶν λόγων οἷς καὶ ὑμεῖς
φιλ[οσοφ]εῖτε χρῆσθαι. θαρροῦντες οὖν ἅπιτε καὶ κελεύετε τὸν υἱόν, ἃ μὴ δύναται τὸν πατέρα
πεῖθαι, μὴ βιάζεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα μὴθὲν ἀντειπόντες οἱ περὶ τὸν Δημήτριον, ἀλλὰ
δακρύσαντες, ὑπεξῆλθον.

CatMi 70 1 εἰσπέμπεται δὲ διὰ παιδίου μικροῦ τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ λαβὼν ἐσπάσατο καὶ κατενόησεν.

CatMi 70 2 ὡς δ’ εἶδεν ἐστῶτα τὸν ἀθέρα καὶ τὴν ἀκμὴν διαμένουσιν, εἰπὼν „νῦν ἐμός εἰμι,“ τὸ μὲν ξίφος
ἔθηκε, τὸ δὲ βιβλίον αὐθις ἀνεγίνωσκε, καὶ λέγεται δις ὅλον διεξελεῖν. Εἶτα κοιμηθεὶς ὕπνον
βαθύν, ὥστε τοὺς ἐκτὸς αἰσθέσθαι, περὶ μέσας νύκτας ἐκάλει τῶν ἀπελευθέρων Κλεάνθη τὸν
ιατρὸν καὶ Βούταν, ὧ μάλιστα πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις ἐχρήτο.

CatMi 70 4 καὶ τοῦτον μὲν ἐπὶ θάλασσαν ἔπεμψεν, ὅπως σκεψάμενος, εἰ πάντες ἀνηγμένοι τυγχάνουσι,
φράσοι πρὸς αὐτόν· τῷ δ’ ἱατρῷ τὴν χεῖρα φλεγμαίνουσαν ὑπὸ τῆς πληγῆς ἣν ἔπληξε τὸν
οἰκέτην ἐπιδῆσαι παρέσχε· καὶ τοῦτ’ ἐποίησεν ἡδίους ἅπαντας, ὡς ζωτικῶς ἔχοντος αὐτοῦ.

CatMi 70 5 μετ’ ὀλίγον δὲ παρῆν ὁ Βούτας, ἀπαγγέλλων τοὺς μὲν ἄλλους ἀνῆχθαι, Κράσσον δὲ λείπεσθαι
ὑπ’ ἀσχολίας τινός, ὅσον δ’ οὐπω καὶ τοῦτον ἐμβαίνειν, πολὺν δὲ χειμῶνα καὶ μέγα πνεῦμα
κατέχειν τὴν θάλασσαν.

CatMi 70 6

τοῦτ' ἀκούσας ὁ Κάτων ἐστέναξεν οἴκτῳ τῶν πλεόντων, καὶ πάλιν ἔπεμψε τὸν Βούταν ἐπὶ θάλασσαν, εἴ τις ἄρα παλινδρομήσας δέοιτό τινος τῶν ἀναγκαίων, ἀπαγγελοῦντα πρὸς αὐτόν· ἥδη δ' ὄρνιθες ἦδον, καὶ μικρὸν αὖθις κατηνέχθη πρὸς ὕπνον.

CatMi 70 7 ἐπανελθόντος δὲ τοῦ Βούτα καὶ φράσαντος πολλὴν ἡσυχίαν περὶ τοὺς λιμένας εἶναι, προσέταξεν αὐτῷ τὴν θύραν κλεῖσαι καὶ καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὸ κλινίδιον, ὡς τὸ λοιπὸν ἔτι τῆς νυκτὸς ἀναπαυσόμενος. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Βούτα, σπασάμενος τὸ ξίφος ἔωσε μὲν ὑπὸ τὸ στῆθος, τῇ δὲ χειρὶ κουφότερον διὰ τὴν φλεγμονὴν χρησάμενος, οὐκ εὐθὺς ἀπήλλαξεν ἑαυτόν, ἀλλὰ δυσθανατῶν ἐξέπεσε τῆς κλίνης, καὶ ψόφον ἐποίησε καταβαλὼν ἀβάκιόν τι τῶν γεωμετρικῶν παρακείμενον, ὥστε τοὺς θεράποντας αἰσθομένους ἀναβοῆσαι καὶ τὸν υἱὸν αὐτίκα καὶ τοὺς φίλους ἐπεισελθεῖν. ^[5]

CatMi 70 9 ἰδόντες δὲ πεφυρμένον αἵματι καὶ τῶν ἐντέρων τὰ πολλὰ προπεπτωκότα, ζῶντα δ' αὐτὸν ἔτι καὶ βλέποντα, δεινῶς μὲν ἅπαντες ἔσχον, ὁ δ' ἰατρὸς προσελθὼν ἐπειράτο, τῶν ἐντέρων ἀτρώτων διαμεινάντων, ταῦτά τε καθιστάναι καὶ τὸ τραῦμα διαρράπτειν.

CatMi 70 10 ὥς οὖν ἀνήνεγκεν ὁ Κάτων καὶ συνεφρόνησε, τὸν μὲν ἰατρὸν ἀπέωσατο, ταῖς χερσὶ δὲ τὰ ἔντερα σπαράξας καὶ τὸ τραῦμα ἐπαναρρήξας, ἀπέθανεν. Ἐν ᾧ δ' οὐκ ἂν τις ᾤετο χρόνῳ τοὺς κατὰ τὴν οἰκίαν πάντας ἡσθῆσθαι τὸ πάθος, ἐπὶ ταῖς θύραις ἦσαν οἱ τριακόσιοι, καὶ μικρὸν ὕστερον ὁ δῆμος ἡθροιστο τῶν Ἰτυκαίων, μιᾷ φωνῇ τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ μόνον ἐλεύθερον καὶ μόνον ἀήττητον καλοῦντων.

CatMi 71 2 καὶ ταῦτ' ἔπραττον ἀγγελλομένου προσιέναι Καίσαρος· ἀλλ' οὔτε φόβος αὐτοὺς οὔτε κολακεία τοῦ κρατοῦντος οὔθ' ἡ πρὸς ἀλλήλους διαφορὰ καὶ στάσις ἀμβλυτέρους ἐποίησε τῇ πρὸς Κάτωνα τιμῇ.

CatMi 71 3 κοσμήσαντες δὲ τὸ σῶμα λαμπρῶς καὶ πομπὴν ἐπιφανῆ παρασχόντες καὶ θάψαντες παρὰ τὴν θάλασσαν, οὗ νῦν ἀνδριάς ἐφέστηκεν αὐτοῦ ξιφῆρης, οὕτως ἐτράποντο πρὸς τὸ σῶζειν ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν. Καῖσαρ δὲ πυνθανόμενος παρὰ τῶν ἀφικνουμένων ὑπομένειν ἐν Ἰτύκῃ τὸν Κάτωνα μηδὲ φεύγειν, ἀλλὰ τοὺς ἄλλους προπέμπειν, αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς ἐταίρους καὶ τὸν υἱὸν ἀδεῶς ἀναστρέφεσθαι, δυστέκμαρτον ἡγεῖτο τὴν γνώμην τοῦ ἀνδρός, ἅτε δὲ τὸν πλεῖστον λόγον ἔχων ἐκείνου, [καί] προσῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπειγόμενος.

CatMi 72 2 ὥς δ' ἤκουσε τὸν θάνατον αὐτοῦ, λέγεται τοσοῦτον εἶπεῖν· „ὦ Κάτων, φθονῶ σοι τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ ἐμοὶ σὺ τῆς σαυτοῦ σωτηρίας ἐφθόνησας.

CatMi 72 3 “ τῷ γὰρ ὄντι σωθῆναι Κάτων ἀνασχόμενος ὑπὸ Καίσαρος οὐκ ἂν οὕτω δοκεῖ καταισχυῖναι τὴν αὐτοῦ δόξαν ὥς κοσμήσαι τὴν ἐκείνου. τὸ δὲ πραχθὲν <ἂν> ἄδηλον· εἰκάζεται δὲ τὰ χρηστότερα περὶ Καίσαρος. Ἐτελεύτησε δὲ Κάτων ἔτη δεῦν δέοντα πεντήκοντα βεβιωκώς.

CatMi 73 2 ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ παρὰ Καίσαρος μὲν οὐδὲν ἡδίκηθη· λέγεται δὲ ῥάθυμος γενέσθαι καὶ περὶ γυναῖκας οὐκ ἀνεπίληπτος.

CatMi 73 3 ἐν δὲ Καππαδοκίᾳ ξένῳ τινὶ χρησάμενος Μαρφαδάτῃ τῶν βασιλικῶν, ἔχοντι γύναιον εὐπρεπές, καὶ πλείονα παρ' αὐτοῖς ἢ καλῶς εἶχε διατρίβων χρόνον, ἐσκώπτετο τοιαῦτα γραφόντων εἰς αὐτόν· αὖριον Κάτων βαδίζει—μετὰ τριάκονθ' ἡμέρας, καὶ Πόρκιος καὶ Μαρφαδάτης, δύο φίλοι, ψυχὴ μία· Ψυχὴ γὰρ ἐκαλεῖτο τοῦ Μαρφαδάτου τὸ γύναιον· καὶ ἔτι εὐγενὴς καὶ λαμπρὸς ὁ Κάτων· βασιλικὴν ψυχὴν ἔχει. ^[5]

CatMi 73 5 ἀλλὰ πᾶσάν γε τὴν τοιαύτην ἐξήλειψε καὶ ἠφάνισε τῷ θανάτῳ δύσκειαιαν. ἀγωνιζόμενος γὰρ ἐν Φιλίπποις πρὸς Καίσαρα καὶ Ἀντώνιον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ κλινομένης τῆς φάλαγγος οὔτε φυγεῖν οὔτε λαθεῖν ἀξιώσας, ἀλλὰ προκαλούμενος τοὺς πολεμίους, πατρόθεν ἑαυτὸν ἐμφανίζων καὶ συνεξορμῶν τοὺς συμμένοντας, ἔπεσε, θαῦμα τῆς ἀρετῆς τοῖς ἐναντίοις παρασχών· ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ θυγάτηρ τοῦ Κάτωνος, οὔτε σωφροσύνης οὔτ' ἀνδρίας

ἀπολειφθεῖσα· Βρούτῳ γὰρ συνώκει τῷ κτείναντι Καίσαρα, αὐτὴ τε τῆς συνωμοσίας μετέσχε
καὶ προήκατο τὸν βίον ἀξίως τῆς εὐγενείας καὶ ἀρετῆς, ὥς ἐν τοῖς περὶ Βρούτου γέγραπται (c.
[5]

CatMi 73 6 13. 53, 5). Στατύλλιος δ' ὁ φήσας μιμεῖσθαι Κάτωνα τότε μὲν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων
ἐκωλύθη βουλόμενος ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ὕστερον δὲ τῷ Βρούτῳ πιστότατον ἑαυτὸν παρασχὼν
καὶ χρησιμώτατον, ἐν Φιλίπποις ἀπέθανεν.